

Tomi Aunio

SYNVINKLAR PÅ SAMARBETE MELLAN BIBLIOTEK OCH SKOLA

En fallstudie om S:t Karins huvudbibliotek och S:t Karins svenska skola

Pro gradu-avhandling i
informationsvetenskap
Handledare: Gunilla Widén
Handelshögskolan
Åbo Akademi
Åbo 2014

Abstrakt

Denna pro gradu-avhandling studerar samarbetet mellan det svenskspråkiga lågstadiet S:t Karins svenska skola och S:t Karins stadsbibliotek. I detta fall är huvudvikten på de svenskspråkiga elevernas och lärarnas behov och krav som de har på bibliotekstjänsterna i S:t Karins. Eftersom kommunens enda svenska skola är S:t Karins svenska skola valdes den som undersökningsobjekt. Andra deltagare i avhandlingen är bibliotekspersonalen i S:t Karins bibliotek och S:t Karins stads administrativa personal.

Avhandlingens resultat bidrar med ett antal intressanta aspekter. Resultatet erbjuder en mångsidig syn på samarbetet. Från bibliotekets synvinkel är det viktigaste att bygga ett helt nytt bibliotek så snart som möjligt. Bibliotekspersonalen tycker att biblioteksutrymmena är trånga och att de inte motsvarar bibliotekets behov. Dessutom finns det inneluftsproblem i bibliotekshuset som orsakar hälsorisker. Personalen i S:t Karins svenska skola anser att antalet svenskspråkiga böcker är den största bristen hos biblioteket. Biblioteksutrymmena borde också utvecklas eller så borde kommunen investera i nya lokaler i den närmaste framtiden. Från skolans synvinkel är den största fördelen att eleverna och lärarna får betjäning på svenska. Andra fördelar är att det finns en bibliotekarie som är ansvarig för S:t Karins svenska skola och att det är lätt att gå till biblioteket eftersom det ligger nära.

S:t Karins bildningsdirektör och den svenskspråkiga stadsfullmäktigeledamoten anser att biblioteksverksamhet beror på pengar och investeringar. Detta styr hurdana S:t Karins bibliotekstjänster är i framtiden. Sammanfattningsvis är det inte möjligt att direkt förutsäga vilken linje samarbetet mellan biblioteket och S:t Karins svenska skola ska ta. Härmed kan konstateras att biblioteket har långa samarbetstraditioner och att samarbetet ska fortsätta. Barn, ungdomar och skolorna är ett av de mest centrala fokusområden för biblioteksverksamhet i S:t Karins region i dag och i framtiden.

Sökord: allmänna kommunala bibliotek, biblioteksanvändning, bibliotekstjänster, elever, informationskompetens, lärare, S:t Karins, S:t Karins svenska skola, samarbete, svenskspråkiga

Innehåll

Förord.....	iii
1 Inledning	1
1.1 Syfte, frågeställningar och avgränsningar.....	1
1.1.1 Frågeställningen.....	2
1.1.2 Avgränsningar	3
1.2 Metoddiskussion.....	6
1.3 Tidigare forskning.....	7
1.4 Begrepp och termer	8
1.5 Disposition	9
2 Samarbete mellan biblioteket och skolan.....	9
2.1 Bakgrund	10
2.2 Synpunkter på samarbetet	11
2.2.1 Den informationssamhälleliga synpunkten	11
2.2.2 Den pedagogiska synpunkten	13
2.2.3 Biblioteksväsendets synpunkt.....	15
2.3 Målsättningarna för samarbetet.....	17
3 Biblioteket och den svenskspråkiga skolan i S:t Karins.....	20
3.1 S:t Karins stadsbibliotek	20
3.2 Bibliotekets kundgrupper	24
3.3 S:t Karins svenska skola.....	24
4 Material och metod	25
4.1 Material.....	25
4.2 Metod.....	26
4.2.1 Kvalitativ forskning.....	26
4.2.2 Fallstudie	28
4.2.3 Allmänt om intervjuerna.....	29
4.2.4 Allmänt om enkätundersökningen	32
5 Intervjuerna	32
5.1 Genomförandet av intervjuerna	33
5.2 Intervjuerna i S:t Karins stadsförvaltning.....	34
5.2.1 Intervjun med S:t Karins bildningsdirektör	34
5.2.2 Intervjun med den svenskspråkiga stadsfullmäktigeledamoten	38
5.2.3 Sammanfattning.....	41

5.3 Intervjuerna i S:t Karins stadsbibliotek	43
5.3.1 Intervjun med bibliotekschefen	43
5.3.2 Intervjun med bibliotekarien	46
5.3.3 Intervjun med informatikern	49
5.3.4 Sammanfattning.....	54
5.4 Intervjuerna i S:t Karins svenska skola.....	56
5.4.1 Intervjun med rektorn.....	56
5.4.2 Intervjun med klasslärare 1.....	58
5.4.3 Intervjun med klasslärare 2.....	61
5.4.4 Sammanfattning.....	63
6 Enkätundersökningen	65
6.1 Genomförandet av enkäten.....	65
6.2 Enkäten i S:t Karins svenska skola.....	66
6.2.1 Bakgrundsinformation om eleverna	66
6.2.2 Elevernas biblioteksanvändning	67
6.2.3 Viktigaste att göra på biblioteket.....	70
6.2.4 Bibliotekets tjänster	71
6.2.5 Elevernas önskemål	74
7 Viktigaste resultat	76
7.1 Resultaten av intervjuerna.....	76
7.2 Resultaten av enkäten	78
7.3 SWOT-analysen	79
7.4 Ett orsak-verkan-diagram.....	81
8 Sammanfattande diskussion	84
8.1 Målet med studien.....	84
8.2 Diskussion	84
8.3 Slutsatser.....	90
8.4 Reflektioner över studiens resultat	93
8.4.1 Reflektioner över metoderna	93
8.4.2 Validitet och reliabilitet.....	94
8.4.3 Förslag till vidare forskning	96
Källor	97
Bilagor	109
Bilaga 1. Intervjufrågorna till S:t Karins stad bildningsdirektör	109

Bilaga 2. Intervjufrågorna till bibliotekschefen.....	110
Bilaga 3. Intervjufrågorna till bibliotekarien	111
Bilaga 4. Intervjufrågorna till informatikern	112
Bilaga 5. Intervjufrågorna till den svenskspråkiga stadsfullmäktigeledamoten	113
Bilaga 6. Intervjufrågorna till rektorn i S:t Karins svenska skola.....	114
Bilaga 7. Intervjufrågorna till lärarna i S:t Karins svenska skola	115
Bilaga 8. Enkäten till eleverna i S:t Karins svenska skola	116
Bilaga 9. Ansökan om forskningstillstånd (S:t Karins svenska skola)	119
Bilaga 10. Ansökan om forskningstillstånd (föräldrar).....	120
Bilaga 11. Finskspråkiga intervjuavsnitt.....	121

Bilder

Bild 1: S:t Karins läge.	23
---------------------------------	----

Figurer

Figur 1: Avhandlingens parter.	4
Figur 2: Avhandlingens forskningsstrategi.	5
Figur 3: S:t Karins biblioteksväsende.	22
Figur 4: De centrala intervjutemana hos stadsförvaltningen.	41
Figur 5: De centrala intervjutemana hos bibliotekspersonalen.	54
Figur 6: De centrala intervjutemana hos skolpersonalen.	63
Figur 7: Elevernas modersmål.	67
Figur 8: Elevernas biblioteksanvändning med skolan.	68
Figur 9: Elevernas biblioteksanvändning på fritiden.	69
Figur 10: Elevernas åsikter om vad som är det viktigaste på biblioteket.	70
Figur 11: Elevernas deltagande i bibliotekets evenemang.	71
Figur 12: Ärenden som eleverna behövde hjälp med.	72
Figur 13: Orsak-verkan-diagram.	83

Tabeller

Tabell 1: Elevantalet 2013-2014 i S:t Karins svenska skola.	25
Tabell 2: Intervjutidtabell.	33
Tabell 3: Elevernas modersmål.	66
Tabell 4: Elevernas biblioteksanvändning med skolan.	67
Tabell 5: Elevernas biblioteksanvändning på fritiden.	68
Tabell 6: Elevernas åsikter om vad som är det viktigaste på biblioteket.	70
Tabell 7: Elevernas deltagande i bibliotekets evenemang.	71
Tabell 8: Ärenden som eleverna behövde hjälp med.	72
Tabell 9: Fråga om spelrummet.	73
Tabell 10: Elevernas användning av spelrummet.	73
Tabell 11: Fråga om hjälp av bibliotekarien.	73
Tabell 12: Elevernas användning av den hjälp som finns.	73

Tabell 13: Elevernas öppna svar.	74
Tabell 14: SWOT-analysen av slutresultaten.	80

Bilagor

Bilaga 1. Intervjufrågorna till i S:t Karins stad bildningsdirektör.	109
Bilaga 2. Intervjufrågorna till bibliotekschefen.	110
Bilaga 3. Intervjufrågorna till bibliotekarien.	111
Bilaga 4. Intervjufrågorna till informatikern.	112
Bilaga 5. Intervjufrågorna till den svenskspråkiga stadsfullmäktigeledamoten.	113
Bilaga 6. Intervjufrågorna till rektorn i S:t Karins svenska skola.	114
Bilaga 7. Intervjufrågorna till lärarna i S:t Karins svenska skola.	115
Bilaga 8. Enkäten till eleverna i S:t Karins svenska skola.	116
Bilaga 9. Ansökan om forskningstillstånd (S:t Karins svenska skola).	119
Bilaga 10. Ansökan om forskningstillstånd (föräldrar).	120
Bilaga 11. Finskspråkiga intervjuavsnitt.	121

Förord

Denna pro gradu-uppsats behandlar samarbetet mellan det svenskspråkiga lågstadiet och stadsbiblioteket i S:t Karins. Parterna i undersökningen är S:t Karins huvudbibliotek och S:t Karins svenska skola. S:t Karins bibliotek lägger stor vikt vid tjänster för barn och ungdomar. Även till de svenskspråkiga som är en minoritetsgrupp i Finland är det viktigt att erbjuda fullvärdig service. Vidare har samarbetet med skolorna långtgående traditioner inom biblioteksverksamheten i S:t Karins region.

Under den senaste tiden har S:t bibliotek lagt märke till ett ökat behov av att utveckla bibliotekstjänster för S:t Karins svenska skola. Ytterligare vill biblioteket förbättra bibliotekstjänsterna för svenskspråkiga barn och ungdomar. Dessa är de viktigaste orsakerna till att utföra detta pro gradu-uppdrag. Ännu ett motiv för uppdraget är att biblioteket i S:t Karins vill veta mera om de svenskspråkiga eleverna i skolan: hur de nuvarande bibliotekstjänsterna motsvarar elevernas och lärarnas behov. Det vill säga att de vill veta vilka bibliotekets styrkor och svagheter är, vilka de mest populära tjänsterna är och hurdana önskemål eleverna och lärarna har. Lärarnas, elevernas samt bibliotekspersonalens synvinklar är lika relevanta liksom åsikterna hos S:t Karins stads administrativa personal.

Avhandlingen är en kvalitativ undersökning som genomförts med hjälp av intervjuer och en enkätundersökning. Intervjuerna genomfördes med S:t Karins bildningsdirektör och den svenskspråkiga stadsfullmäktigeledamoten. Från S:t Karins bibliotek intervjuades bibliotekschefen, informatikern och en bibliotekarie. Från S:t Karins svenska skola intervjuades rektorn och två klasslärare. Elevernas insats var att svara på en enkät som utredde deras biblioteksanvändning och hurdana förväntningar eleverna har på biblioteket.

Den färdiga avhandlingen är en del av ett projekt koordinerat av Natur-, trafik- och miljöcentralen (NTM) i Egentliga Finland. Projektet pågår hela året 2014. Projektbeskrivningen finns på internet på adressen:

<http://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/kysynn%C3%A4n-ja-tarjonnan-kohtaaminen-kaarinan-kaupunginkirjaston-ruotsinkielisiss%C3%A4-palveluissa?language=sv>.

1 Inledning

De viktigaste parterna i avhandlingen är (se figur 1)

- 1) Den teoretiska bakgrunden
- 2) S:t Karins biblioteksväsende
- 3) S:t Karins administrativa personal och förvaltning
- 4) S:t Karins svenska skola.

Forskningsprocessen i sig själv är inte nödvändigtvis lineär och processen kan ändras och fokuseras gradvis, menar Pihlaja (2001b, 65). En forskningsstrategi underlättar forskaren att börja undersökningsprocessen och även bestämma hurdana frågeställningar och materialinsamlingar ska vara. I princip beskrivs alla arbetsfaser i forskningsstrategin kortfattat. I figur 2 presenteras avhandlingens forskningsstrategi.

1.1 Syfte, frågeställningar och avgränsningar

Syftet har en mycket betydelsefull roll i alla undersökningar och avhandlingar. I detta sammanhang borde syftets roll betonas eftersom avhandlingen är en del av ett samarbetsprojekt mellan S:t Karins stadsbibliotek och NTM-centralen i Egentliga Finland. Även om forskaren arbetar självständigt och har hela ansvaret för avhandlingen finns det också andra parter som ingår i avhandlingens process.

Avhandlingen är en fallstudie som fungerar som ett utvecklingsarbete för S:t Karins stadsbibliotek och således har bibliotekets behov, rekommendationer och önskemål tagits i beaktande. Eftersom det är ett utvecklingsarbete för S:t Karins bibliotek har även biblioteket gett förslag på hur projektet kan genomföras: till exempel idén att intervjua stadsfullmäktigeledamoten i S:t Karins kom från biblioteket.

Kommunen har lagt märke till ett ökat behov av att utveckla bibliotekstjänster för S:t Karins svenska skola. Dessutom vill biblioteket förbättra bibliotekstjänsterna för svenskspråkiga barn och ungdomar. Dessa är de viktigaste orsakerna till att utföra detta pro gradu-uppdrag. Ytterligare motiv för uppdraget är att biblioteket vill veta mera om de svenskspråkiga kunderna och kartlägga hur de nuvarande bibliotekstjänsterna motsvarar elevernas och lärarnas behov. Från bibliotekets

perspektiv är det viktigt att veta vad som bibliotekstjänsters styrkor och svagheter är, vilka de mest populära tjänsterna är och hurdana önskemål eleverna och lärarna har.

Avhandlingens empiriska del består dels av intervjuerna, dels enkäten till skoleleverna. Trots att det endast finns två empiriska källor är de emellertid mycket djupgående och erbjuder väsentlig och relevant information för att nå avhandlingens syfte. Den teoretiska referensramen baserar sig på relevant litteratur om ämnet. Det finns ett stort antal användbara skriftliga källor, så det var mera fråga om vilka som är de väsentliga. Den teoretiska delen baserar sig främst på skriftliga källor: källlitteratur, vetenskapliga artiklar, tidskrifter, undersökningar, instruktioner, rekommendationer och lagar. Ytterligare används ett par webbplatser och även S:t Karins interna publikationer.

1.1.1 Frågeställningen

Den övergripande frågeställningen för avhandlingen gäller den svenskspråkiga servicen vid S:t Karins bibliotek. Målet är att ta reda på hurdana behov och önskemål lärarna och eleverna i S:t Karins svenska skola har. Avhandlingen bygger på följande delfrågor:

- 1) Vilka är de centrala behoven av biblioteksservice hos S:t Karins svenska skola?
- 2) Hur ser situationen ut när det gäller de svenskspråkiga bibliotekstjänsterna för S:t Karins svenska skola?
 - Hurdana synpunkter har bibliotekschefen och bibliotekspersonalen på samarbetet mellan bibliotek och skola?
 - Hurdana synpunkter har S:t Karins stads administrativa personal på samarbete mellan bibliotek och skola?
- 3) Hurdant är samarbetet mellan S:t Karins bibliotek och S:t Karins svenska skola?
- 4) Vilka är utvecklingsbehoven för framtidens biblioteksservice för svenskspråkiga barn och ungdomar i S:t Karins region?

Denna undersökning koncentrerar sig på de mest väsentliga temana och beaktar alla parter jämlikt och objektivt. Objektiviteten baserar sig på att alla aktörer är representerade i det empiriska materialet. Härtill användes samt skriftliga och elektroniska källor mångsidigt vilket också stödjer undersökningens objektivitet och trovärdighet.

1.1.2 Avgränsningar

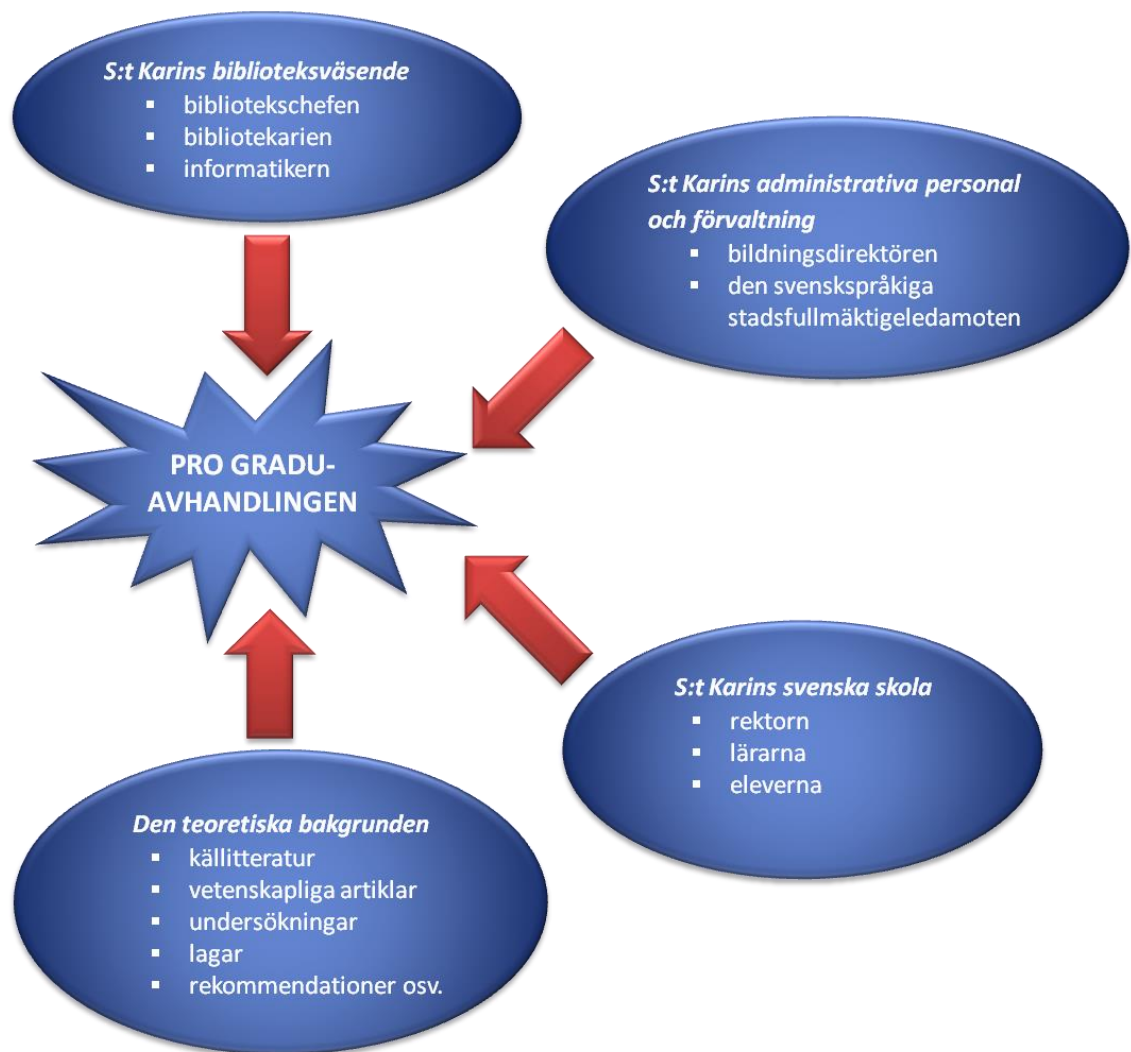
I arbetet har använts både inhemska och internationella publikationer. Litteraturen inskränker sig inte bara till inhemska böcker, artiklar och undersökningar utan inbegriper även utländska källor. Särskilt har man forskat i samarbetet mellan skola och bibliotek i Förenta staterna, Australien samt i de nordiska länderna såsom Norge och Sverige. I detta arbete fokuseras källor som behandlar allmänna kommunala bibliotek och kommunala skolor samt deras samarbete.

Det är viktigt att avgränsa arbetet för att undvika att avhandlingen ska bli allt för omfattande. För den empiriska delen avgränsades datainsamlingen till åtta intervjuer, dock så att de olika aktörerna (skola, bibliotek, kommun) är representerade. Även om alla intervjuarter är i olika positioner i S:t Karins stad, finns det ändå en gemensam faktor för alla informanter: alla har personligen deltagit i samarbetet mellan skolan och biblioteket på ett eller annat sätt vilket var en grund för urvalet.

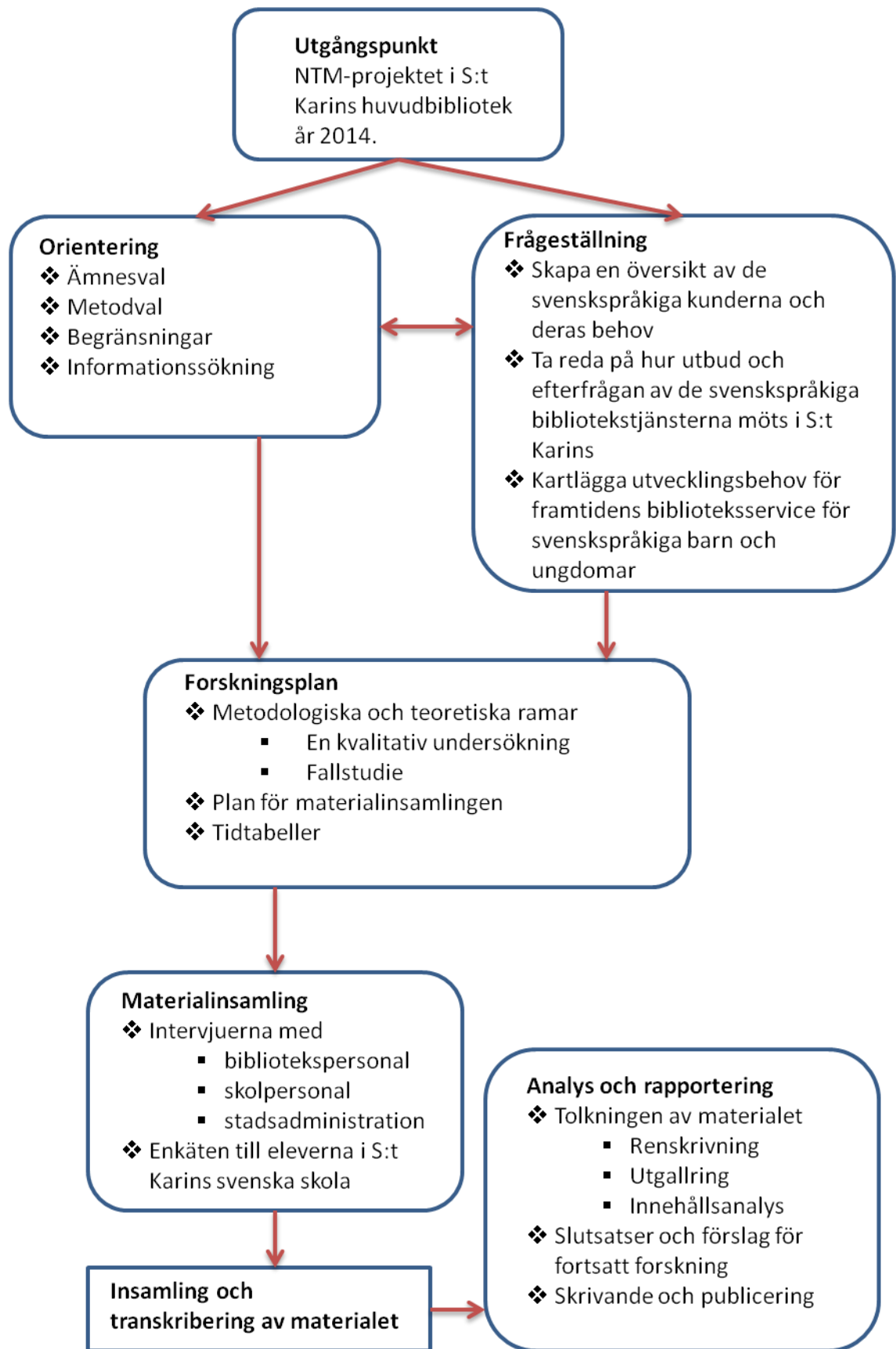
I S:t Karins svenska skola finns en rektor och sex klasslärare. Rektorn och två klasslärare som brukar använda biblioteket mycket med sina klasser intervjuades. I S:t Karins huvudbibliotek intervjuades bibliotekspersonalen som arbetar med barn och ungdomar och som tar del i skolbiblioteksverksamheten, dvs. bibliotekschefen, bibliotekarien och informatikern. När det är fråga om S:t Karins stadsförvaltning behövdes det inte mycket avgränsningar eftersom det finns bara en bildningsdirektör. Det finns bara två svenskspråkiga stadsfullmäktigeledamöter i S:t Karins av vilka den ena deltog i undersökningen.

I enkätundersökningen deltog alla eleverna som går i S:t Karins svenska skola i klasserna 1-6. Skriv- och läskunskaper hos eleverna på första klass är oftast inte

tillräckligt utvecklade för att uttrycka sig skriftligt. Trots detta kom biblioteket och forskaren överens om att ändå inkludera dem i enkäten. Avsikten var att skapa en enkät som är designad så enkelt att det är möjligt även för de yngsta eleverna att svara på den. En del av eleverna är nya bibliotekskunder men trots det kan de ha åsikter om att använda biblioteket. Deras svar erbjuder värdefulla data för avhandlingen.

Figur 1: Avhandlingens parter.

Figur 2: Avhandlingens forskningsstrategi.

1.2 Metoddiskussion

Pihlaja (2004c, 39) skriver att det är svårt att få framgång i universitetsstudier om bara vardagligt tänkande används. På grund av detta är det viktigt att sträva efter vetenskapligt tänkande och framför allt modigt försöka hitta nya synvinklar och tolkningar. Vidare fungerar vetenskapligt tänkande som en grund när forskningsfrågorna skisseras. I alla fall definieras avhandlingens viktiga element såsom frågeställning, syfte och forskningsmaterial med stöd av forskningsfrågorna, menar Pihlaja (2004c, 107).

Det finns inte en enda forskningsmetod som skulle passa i alla forskningssammanhang. Varje vetenskaplig undersökning är individuell och samma metod kan inte användas för alla situationer. Trots detta är det viktigt att komma ihåg att vetenskaplig forskning ska vara sådan att det finns möjlighet att upprepa studien vid behov och ändå få samma slutresultat, även om det inte är så enkelt. Det är svårt att säga vilka de exakta definitionerna är. Eventuellt är det bästa att koncentrera sig på undersökningens pålitlighet. Trots att det inte finns fullständigt uttömmande mätinstrument för pålitligheten, ska det vara ett av de kriterier som vetenskapligt arbete borde uppfylla (Pihlaja 2004c, 18-20).

Inom informationsvetenskap är all forskning situationsbunden på ett eller annat sätt. Å ena sidan är detta utgångspunkten för nästan alla aspekter i livet och å andra sidan är detta också en av de viktigaste variablerna i forskningsarbete. Det är också säkert att *pro et kontra* -debatten pågår för evigt för att lösa vad en metod är, hurdana kriterier för allmänt accepterad forskningsetik är och vilka de allmänna spelreglerna för pålitlig vetenskaplig forskning är (Hermerén 1996, 37, 51-52). Slutligen är det ändå mycket svårt att bestämma vad som är sanning eller vad pålitlighet betyder i olika sammanhang.

I sista hand beror allt på tolkningen i forskningsarbete. Det spelar inte så stor roll hur pålitliga och utvecklade forskningsmetoder som används om observationerna tolkas på rätt eller fel sätt men det dras lögnaktiga slutsatser. Fast det skulle vara fråga om de exakta vetenskaperna såsom fysik, kemi och matematik där det inte lämnas mycket

rum för tolkning, behövs likväl analyseringskunskaper och kunskap av en slags innantill läsning för att ha framgång. Inom humaniora och samhällvetenskaper är det även betydelsefullt att lära sig tolka resultaten eftersom det inte alltid är möjligt att beskriva forskningsdata i numerisk form.

1.3 Tidigare forskning

Det är möjligt att hitta tidigare undersökningar som behandlar samarbetet mellan skola och bibliotek men de flesta av dem är utländska. Inhemska undersökningar om ämnet är främst slutarbeten inom informationsvetenskap och pedagogik. Till exempel har skolelevers biblioteksanvändning forskats i en pro gradu-uppsats som behandlar skolan och biblioteket som samarbetsparter i Östra Finland (Kylliäinen 2011). Det finns också en pro gradu-fallstudie om Seinäjoki stadsbibliotek och dess samarbete med regionens lågstudier (Soppela 2008) och en annan pro gradu-uppsats som behandlar samarbetet mellan skola och bibliotek i Laihela (Humalainen 2010). Med andra ord har samarbetet mellan skola och biblioteket i Finland undersökts men det finns inte tidigare forskning som behandlar just S:t Karins region och svenskspråkiga kunder. Det kan konstateras att denna undersökning bidrar med en bredare kunskap om denna typ av samarbete.

Biblioteksverksamheten kan vara mycket olika i olika länder och i olika kulturkretsar. Beroende på detta är alla undersökningar inte jämförbara med Finland och det finländska biblioteksväsendet. I och för sig är avhandlingens ämne relativt specifikt eftersom den fokuserar endast på S:t Karins region och de svenskspråkiga kunderna. Detta förorsakar att det är relativt svårt att direkt anknyta det till annan, tidigare forskning. Förstås erbjuder tidigare forskning värdefulla tips, framställningssätt och synvinklar för denna avhandling. Med hjälp av avhandlingens resultat kan det hända att S:t Karins stad utvecklar någonting helt nytt. Som ett mål borde S:t Karins bibliotek lösa problem och även förbättra existerande praktik.

1.4 Begrepp och termer

I följande avsnitt definieras centrala begrepp och termer som är relevanta för avhandlingen.

Allmänna bibliotek

Statistikcentralens (2013a) definition är följande: "Ett allmänt bibliotek är ett kommun- eller stadsbibliotek. Biblioteket är öppet för alla och dess samlingar är tillgängliga för allmänheten. Bland de allmänna biblioteken finns huvudbibliotek, filialbibliotek, anstaltsbibliotek, bokbussar, bokbåtar samt andra serviceställen. Enligt bibliotekslagen (4.12.1998/904) ska varje kommun ordna bibliotekstjänster, antingen själv eller tillsammans med andra kommuner eller på något annat sätt. Det allmänna bibliotekets egna samlingar kan användas och lånas gratis på biblioteket."

Informationskompetens

Enligt Lindqvist och Söderlind (2009, 13) är informationskompetens "förmågan att ha insikt att om informationsbehov finns och förmågan att kunna formulera det till en eller flera frågor; att söka, kritisk värdera och kreativt utnyttja information."

Enligt Lindqvist och Söderlind (2009, 14-15) definieras *Informationssamhället* följande:

En sammanfattande benämning på karaktäristiska [sic] drag i det postindustriella samhället. Jordbruk och industri sysselsätter en minskad andel av befolkningen medan tjänstesektorn ökar. [...] Informationssektorn arbetar primärt med information som råvara samt kunskap och teknik för hantera information. [...] Utbudet av medier är allt mer divergerat med allt fler produkter som riktar sig till allt smalare målgrupper. [...] Den uppväxande generationen är den första användargrupp som till fullo kan anses vara en globalt orienterad informations-, kommunikations- och mediekonsument.

Samarbete

Samarbete utförs av två eller flera personer eller organisationer som arbetar tillsammans. (Merriam-Webster 2014, Wiktionary 2013).

1.5 Disposition

Avhandlingen består av åtta kapitel. I början finns en innehållsförteckning och ett kort förord som ger en helhetsbild av hela forskningen. I det första kapitlet presenteras avhandlingens syfte, frågeställning, metoddiskussion och disposition.

I andra kapitlet presenteras vad samarbetet mellan skola och bibliotek består av. På motsvarande sätt presenteras bakgrundsinformation om S:t Karins stad och bibliotek i kapitel tre. I fjärde kapitlet redovisas avhandlingens forskningsmaterial och forskningsmetoder.

Kapitel fem och sex består av en resultatpresentation: det femte kapitlet behandlar intervjuerna och det sjätte kapitlet behandlar enkätundersökningen. I kapitel sju presenteras avhandlingens viktigaste resultat som sedan sammanfattas och diskuteras i kapitel åtta. I det sista kapitlet reflekteras studiens resultat, förbättringsförslag och förslag till vidare forskning.

2 Samarbete mellan biblioteket och skolan

I Finland baseras all kommunal biblioteksverksamhet på bibliotekslagen. I detta sammanhang är den väsentligaste paragrafen § 2:

Syftet med de allmänna bibliotekens biblioteks- och informationstjänster är att främja befolkningens lika möjligheter till bildning, litterära och konstnärliga intressen, fortlöpande utveckling av kunskaper och färdigheter samt medborgerliga färdigheter, internationalisering och till livslångt lärande.

Biblioteksväsendet bör också arbeta för att virtuella och interaktiva nättjänster samt deras kulturellerade innehåll utvecklas.

(Bibliotekslagen 4.12.1998/904).

Lagtexten sammanfattar biblioteksverksamhetens riktlinjer i S:t Karins (se t.ex. Kaarinan kaupunginkirjasto 2008, 3-9). I synnerhet finns det ett exempel på livslångt lärande som är ett tema i läroplanen från den grundläggande undervisningen ända till universitetsnivå i Finland. Biblioteken försöker göra sin del och åtminstone stödja undervisningsarbetet så bra och omfattande som möjligt.

Enligt Finlands kommunförbunds bildningspolitiska program fungerar biblioteken som inlärningsmiljöer där det finns möjlighet att lära sig informationshantering och medieläskunnighet. Detta är en bra utgångspunkt för samarbetet i S:t Karins eftersom ett av de centrala uppdragen för kommunförbundet är att utarbeta bibliotekstjänsternas utvecklingsarbete. Utvecklingsarbetet utgår från kommunernas servicebehov (Suomen kuntaliitto 2011, 50-51).

2.1 Bakgrund

På 2010-talet har biblioteksbranschen genomgått stora förändringar som påverkat hela biblioteksområdet. En av de förändringarna är sociala medier och Biblioteket 2.0 som inbegriper allt mera elektronisk service. Delvis har informationens roll förändrats. Ny information söks inte för informationens skull utan det är mera fråga om att lära sig helheter och tillämpa ny information (Heikkilä 1995, 7-8; Opetusministeriö 2009b, 9). Detta påverkar också hur informationshanteringsfärdigheter lärs ut till skoleleverna i dag.

Heinisuo, R., Koskela, S. och Saine, R. (2004, 34-35) skriver att i de flesta kommuner tar biblioteken gratis hand om elevernas biblioteksanvändning och informationservice. Men huruvida biblioteket måste erbjuda detta utan ersättning är en helt annan fråga som man inte ännu har kommit överens om. Det verkar som om ärendet är en evighetsfråga i många regioner. För att planera undervisning i informationsökning på rätt sätt, är det viktigt att få en lösning på det som är oklart och oenigt.

Heinisuo et al. (2004, 34) erbjuder en effektivitetssynvinkel på samarbetet. De skriver att man inte endast kan spara pengar utan att även tiden är en mycket värdefull resurs. De anser att samarbetet mellan undervisningsanstalter och bibliotek är viktigt. Överlappande arbete, slöseri med resurser och annan kortsynt verksamhet som kan störa framtidens målsättningar kan undvikas med hjälp av samarbetsverksamhet. Heinisuo et al. (2004, 35) föreslår ett par lösningar: till exempel borde biblioteken vara mera med i läroplansarbetet. För det andra borde lärarutbildningen innehålla mera informationsstudier för att öka lärares förståelse av ärenden som gäller biblioteket såsom informationskompetens och informationsökningskunskaper.

2.2 Synpunkter på samarbetet

Samarbetets roll kan behandlas från flera perspektiv. Definitionerna beror mycket på betraktelsesätt och vad forskaren strävar efter med undersökningen. Här introduceras tre olika synpunkter på samarbetets roll, betydelse och målsättning som är essentiella från skol- och biblioteksvärldens perspektiv.

2.2.1 Den informationssamhälleliga synpunkten

Den digitala generationen på 2000-talet

Sedan 1970-talet har det varit typiskt att anse att barn och ungdomar är experter som behärskar datorer och it-teknologi, skriver Selwyn (2009, 364). I dag kan det hända att eleverna kan ha bättre mediekunskaper än lärarna. Dagens elever kan beskrivas som *digitala infödingar* (Undervisnings och kulturministeriet 2011, 13, 19). Prensky (2001, 1-2) betecknar digitala infödingar (på engelska *digital natives* eller *net generation*) dvs. elever som har medfödd förmåga att "tala" det digitala språket som de använder med datorer, videospel och på internet.

På motsvarande sätt påpekar han (2001, 2) att det finns en stor kontrovers när den äldre generationen med föråldrade färdigheter försöker undervisa elever som använder ett helt nytt språk. Det finns flera definitioner för olika generationer såsom X-, Y- och Z-generationerna (se t.ex. Tapscott (2010, 26-34); Hoikkala och Paju (2002)) men i detta sammanhang är det inte nödvändigt att gå djupare in på alla definitioner.

Herkman (2010, 63-64) påstår att den visuella kulturen verkligen har utarmat den skriftliga kulturen sedan 1980-talet. Han skriver att det är svårt att klassificera 2000-talets generationer utifrån medieanvändning eftersom den nyaste generationen använder alla slags medier samtidigt, kors och tvärs. Inom skolfältet är situationen säkert ny eftersom det tidigare var mycket ovanligt att novisen visste mera om saken än läromästaren. Förstås finns det inte alltid klyftor men i några fall kan klyftorna vara uppenbara, speciellt när mycket olika generationer möter varandra såsom en lärare från 1950-talet och elever från 2000-talet. Med andra ord har vuxna inte nödvändigt samma kunskaper som barn och ungdomar när det är fråga om ny teknologi och medier.

På 2010-talet har barndomen förändrats mycket jämfört med de sista årtiondena, skriver Inkinen (2005, 9). Han förklarar att barndomstiden har blivit kortare och att barnen alltmer knyts till It-teknologi, mobilteknologi och datorer. Inkinen (2005, 12-13) delar medie-begreppet i fyra separata begrepp: medieinnehåll, mediateknik, mediekälla och mediavärld. I synnerhet är mediavärlden ett intressant begrepp eftersom det betyder den holistiska kommunikationsomgivningen som innehåller till exempel reklam, tv-program och skriftliga verk.

Ett exempel på skillnader mellan olika generationer är av Don Tapscott (2010, 19) som behandlar internetgenerationen i sin bok *Grown Up Digital: How the Net Generation Is Changing the World*. Tapscott påminner om att internetgenerationen växer upp och intar arbetsmarknaden, konsumeringsmarknaden och i alla hörn av samhället. Generationen har blivit vuxen: år 2013 fyllde den äldsta medlemmar av generationen 36 år och den yngsta 16 år, definierar Tapscott (2010, 21).

På biblioteket är det mest fråga om skriftliga verk dvs. böcker fast kunder naturligtvis har tillgång till internet och även spelkonsoler. Synen på olika medier är dock betydelsefull eftersom förmåga att identifiera olika medier, hjälper en att nå bättre helhetsbild av hela fenomenet. Biblioteket och bibliotekspersonal kan verka som brobyggare som kan utjämna klyftan mellan elevernas och lärarnas mediekunskaper.

Rollen av informationskompetens

Främjande av informationskompetens är ett mål för nutidens bibliotek, påstår Ziarnik (2003, 20). Hon skriver att informationskompetens är nyttig i flera aspekter i livet eftersom samhället i sig själv är informationsrikt. Informationskompetens behövs för när fattar beslut på sitt arbete, hälsovård, politiska åsikter liksom inom många andra livsområden. En bra informationskompetens stöder ett tillfredsställande och produktivt liv. Härutöver är det lättare för informationskompetenta människor att samverka med vårt demokratiska samhälle (Ziarnik 2003, 20-21).

Inkinen (2005, 13) skriver att dagens informationssamhälle är mycket tätt anknutet till mediavärlden. Han anser att inläringen beror på teknik fast inlärningsprocessen är

bunden till individens egna upplevelser. Genom medieundervisningen i skolan och på biblioteket är det möjligt att hjälpa eleverna att använda olika typer av medier bättre. Enligt Heinonen (2011, 7) siktar medieundervisningen på att lära ut trygga och kritiska kunskaper i att hitta, förstå och producera information oberoende av medieverktyg.

Med hjälp av medieundervisningen och samarbete är det möjligt att effektivt minska misstankar och lära oss känna hurdana dagens ungdomar egentligen är och vad de tänker på. När allt kommer omkring är de som är unga i dag ansvariga för välfärdssamhällets framtid och vår gemensamma framtid. Alltså är det således viktigt att satsa på ungdomar och deras medieutbildning eftersom de är framtidens beslutsfattare. Det som kommer att påverka samhället, kommer också att påverka biblioteksväsendets framtid, understryker Mansikkamäki (2006, 5).

2.2.2 Den pedagogiska synpunkten

Enligt de nyaste utbildning- och bibliotekspolitiska riktlinjerna finns det orsak att intensifiera samarbete mellan skolor och bibliotek. Biblioteket har en viktig del när syftet är att uppfylla de önskemålen som skolan förutsätter, påstår Niinikangas (2000, 7). Från den pedagogiska synvinkeln betyder samarbete mellan skolan och biblioteket traditionellt att lärare ska besöka biblioteket med sina elever. I biblioteket ska eleverna få undervisning i biblioteksanvändning (Rissanen 1998, 3-4). Enligt Rissanen (1998, 18-19) betonar den nuvarande inlärningskulturen självständigt arbetande och informationssökningskunskaper.

Uppfattning om information har också förändrats. Det är inte meningsfullt att memorera fakta som föråldras relativt snabbt. I stället borde betydelsen av förståelse och kritiskt tänkande understrykas. Därför behöver eleverna allmänna bibliotekets stöd eftersom skolorna eller även skolbibliotek inte kan leva upp till elevernas behov. När informationssökningskunskaper lärs ut, är det mest fråga om hur eleverna lär sig tänka på det aktuella problemet. Eleverna stöter på ett abstrakt problem och läraren måste konkretisera det, förklarar Nikander (2000, 35).

Läroplanerna inom den grundläggande utbildningen är kanske de som har mest inflytandet på det egentliga innehållet när det gäller inläringen av informationskompetens. Informationskompetensen baserar sig mycket på läs- och skrivkunnighet. Bra informationskompetens förutsätter bra läs- och skrivkunnighet, skriver Koivu (2013, 22). Följaktligen har de grundläggande kunskaperna som lärs ut i skolan en ytterst viktig position eftersom utan bra läskunnighet är det svårt eller omöjligt att förstå olika slags texter.

Biblioteken försöker stödja undervisningsarbetet så bra som det är möjligt. Eftersom det finns brist på resurser i skolvärlden, lönar det sig inte att kräva att lärarna gör allt även om inlärningsarbetet hör till dem. I stället borde ansvaret mellan skolan och biblioteket fördelas. Bibliotekspersonal erbjuder hjälp till både eleverna och lärarna. Härigenom nås det gemensamma målet – att utbilda människor som har bra informationskompetens och som klarar sig i livet i dag och i framtiden (Sallmén 2009, 11-12, 15).

Under den senaste tiden har även tagits upp konceptet *lifelong learning* (=livslångt lärande) och dess betydelse (se t.ex. Rissanen 1998, 19; Koren 2009, 311; Gwyer et al. 2012, 9). I Finland framträder detta även genom regeringsprogram och inom *Biblioteksstrategi 2010* som är Undervisningsministeriets riktlinje för tillgänglighetspolitik av information och kultur (Opetusministeriö 2009, 20 och 2011, 1). Cuban och Cuban (2007, 46-47) skriver att trots att livslångt lärande fortfarande är en av de tankar som bibliotekarier och ledare i näringslivet ständigt upprepar, är det dock bara i sekundär roll när bibliotek och skolor försöker marknadsföra sin konkurrensförmåga. Biblioteken verkar som inlärningscentren fast skolorna har den primära uppgiften att lära eleverna läsa och skriva så att de ska klara sig i livet och kunna fortbilda sig.

2.2.3 Biblioteksväsendets synpunkt

Bibliotekets uppgifter

Nuförtiden bjuder biblioteket på flera aktiviteter eftersom det moderna biblioteket existerar även för annat än utlåning av böcker. Förstås betjänar biblioteken också de mest grundliga uppgifter såsom att erbjuda alla jämställda möjligheter till bildning, medier och kultur på gratis. Andra traditionella uppgifter för biblioteken har varit till exempel att uppehålla läskunskap och främja läsintresse (se t.ex. Kirjastot.fi 1997 och Opetusministeriö 2014a).

Heinonen (2011, 7) skriver att biblioteket är centralt för olika medier eftersom det erbjuder både traditionella och nya former av medier, innehåll och redskap. Detta ska inte rubba bibliotekets elementära uppgift som är att stödja läsintresset och läskunnigheten fast dagens bibliotek är mångsidiga mediemiljöer, tillägger Rantala och Sinko (2009, 7-8). Ytterligare tals om den fundamentala läskunnigheten som på senare tid fått innebörden av mångsidig läskunnighet som knyts till nya, digitala medier. Inom biblioteksbranschen kan det inte bestridas om att inläring av mediekunskaperna inte är viktigt. Gränsdragningen är svävande. I själva verket är det svårt att säga om det är fråga om biblioteksfostran eller mediefostran (Heinonen 2011, 7, 19).

Cuban och Cuban (2007, 110) tillägger att biblioteken kan vara mycket mera än bara institutionella lager för böcker; biblioteken kan verka som agenter som uppmuntrar parterna i kommunala sektorn samarbeta och ha dialog med varandra. Från utbildningens och undervisningens synvinkel finns det åtminstone en central utgångspunkt för samarbetets utformning. Det finländska samhället är mycket skol- och utbildningsorienterat. Detta kan leda till att några känner att biblioteken fungerar som en tillägg till utbildningsservice som välfärdssamhället erbjuder till alla.

Samarbete mellan biblioteket och skolan

I Finland har allmänna bibliotek och skolor alltid varit nära samarbetsparter. Studerande i olika åldrar är centrala användargrupper för bibliotek (Rissanen 1998, 25-26). Skolelever brukar använda biblioteket för flera olika aktiviteter. Till exempel Lovio

(2001, 17) skriver att samarbetet mellan skolan och biblioteket är en slags tradition eftersom lärarna alltid har kommit till biblioteket med sina elever.

Bundy (2002, 20) har sammanfattat en lista som består 90 olika karaktärer som definierar fungerande samarbete mellan kommunala bibliotek och skolan. Listan är en enkät där det finns två svarsalternativ ("ja" och "nej") på frågorna. Det är inte nödvändigt att räkna upp alla karaktärer och egenskaper av enkäten. Även om man kan det komma fram de mest centrala ärenden som upprepas flera gånger i listan. Bundy betonar att till exempel personalen och läroplanerna är mycket centrala. Det är också viktigt att utföra kartläggning för att veta hurdana behov skolan och biblioteket har, skriver Bundy (2002, 20-21).

Enligt Buckingham och McNicol (2005) är det vanligaste som skolelever brukar göra på biblioteket är till exempel att läsa, välja böcker, göra läxor och använda datorer. Buckingham och McNicol (2005, 14) anser att biblioteksomgivningen är mycket viktig för eleverna. De lade märke till att de flesta av eleverna gillar att biblioteket är tyst och avspänt och att biblioteket erbjuder en alternativ miljö i stället för klassrummet. Deras observationer baserar sig på en undersökning som de utförde i Storbritannien år 2005. Även om biblioteken i Storbritannien inte är nödvändigt likadana som i Finland, tillämpas resultaten delvis. Ändå är det fråga om en västeuropeisk kulturstat och därför är observationerna jämförbara.

En synvinkel till informationsflod, ny teknologi och biblioteken

Den teknologiska utvecklingen har avsevärt påverkat bibliotekets framtid. Elektroniska motstycken är utvecklade dvs. alternativ till böcker och nya verktyg som skulle underlätta införandet av dem (Mansikkamäki 2006, 6). I de flesta fall inom biblioteksbranschen är det omöjligt att undvika de nyaste tekniska apparaturerna. Det spelar ingen roll om det är fråga om bibliotekspersonal eller bibliotekskund, det är ändå säkert att stöta på teknik som *iPad*, elektroniska böcker eller QR-koder som läses med en smarttelefon. Biblioteken eftersträvar att vara moderna och även före sin tid. Det finns knappast ett bibliotek som vill vara gammalmodigt eller långsamt.

I dag ökar informationsfloden hela tiden. Detta leder till att kunderna och i synnerhet skoleleverna behöver allt mera handledning för att de ska kunna granska pålitlighet och användbarhet av information. Inom denna handledning är bibliotekariernas och lärarnas insatser och samarbete avgörande (Dromberg 2000, 11). Ytterligare ska informationsflödet ställa nya krav på biblioteken – de traditionella arbetsmetoder och -verktyg kan visa sig otillräckliga. Framtidens bibliotek börjar sannolikt satsa mera på personliga och privata informationstjänster.

2.3 Målsättningarna för samarbetet

Till att börja med introduceras en kort bakgrund till vad som påverkar samarbetet. På allmän nivå finns det ett antal rekommendationer som reglerar hur mycket ska mediekunskaper och mediefärdigheter läras ut (se t.ex. Kirjastot.fi 1997; Opetusministeriö 2014b). Olika organisationer har tagit ställning till mediekunskapernas roll. Det finns organisationer som övervakar och reglerar mediekunskapernas roll såsom Europeiska unionen, Förenta Nationerna, UNESCO och UNICEF. Härtill är organisationernas uppdrag att försäkra och utveckla mediekunskapernas tillgänglighet i olika länder. I synnerhet i u-länderna är situationen inte så bra som i västländer varför det är viktigt att det finns världsomfattande förbund som strävar efter att förbättra situationen.

Martikainen och Pakarinen (1999, 19) definierar biblioteket som en flexibel inlärningsmiljö. Målet är att nå aktiv, flexibel och yrkesövergripande samarbete, den bästa möjliga service och verksamhet som utnyttjar alla resurser som är tillgängliga. I nyckelposition finns samarbete, gemensamma synsätt och det gemensamma ändamålet. Granö-Suomalainen (2001, 16) skriver att en bra utgångspunkt för ett lyckat och fungerande samarbete är att alla samarbetsparter har kommit överens om gemensamma mål och strategier. Hon tillägger också att det är bäst om målen är inskrivna i läroplanerna och att både lärarna och bibliotekspersonalen har blivit bekanta med målen.

Undervisningsministeriets bibliotekspolitiska program 2001-2004 betonar informationssamhällets krav, behov och drag (Pihjala 2004a, 19). Pihlaja understryker

att biblioteket har en avsevärd roll om målet är att förbättra de medborgarfärdigheterna som informationssamhället förutsätter. Sådana färdigheter är bland annat den traditionella läs- och skrivkunnigheten, ADB-kunskaper, informationskompetens, informationssökningsfärdigheter osv., skriver Sallmén (2009, 15-21) och Pihjala (2004a, 19). Enligt Undervisningsministeriet är biblioteket och den grundläggande undervisningen de främsta institutionerna som är ansvariga för att lära ut de medborgarfärdigheterna som behövs på 2010-talet (Opetusministeriö 2001, 15).

För den inhemska grundundervisningen finns ett annat exempel i form av direktiv (2007/65/EG) om audiovisuella medietjänster i Europeiska unionen. Direktivet definierar målsättningen för mediekompetenta människor. Enligt direktivet är mediekompetenta människor sådana som ska

”... göra väl underbyggda val, förstå vad slags innehåll och det handlar om och dra nytta av alla de möjligheter som den nya kommunikationstekniken erbjuder. De kommer att bättre kunna skydda sig och sina familjer mot skadligt eller anstötligt material. Därför bör ökad mediekunskap främjas överallt i samhället och dess utveckling följas noga.”

(Undervisnings och kulturministeriet 2011, 65)

En mera allmän rekommendation för den europeiska mediekompetensen är resolutionen utgiven av Europeiska parlamentet (2008/2129(INI)) om mediekompetens i den digitala världen. Resolutionen består ett antal olika kapitel men de mest relevanta punkterna i detta sammanhang är:

Kapitlet D: informationsflödet är ett rejält problem, brist på kunskapen är mindre problem.

Kapitlet I: Mediekunskaperna är väsentliga för alla för att nå tillräckligt bra mediekompetens.

Kapitlet L: Mediekompetens är i nyckelposition i den moderna informations- och kommunikationssamhället.

(Egen översättning enligt EUR-LEX, (2010)).

De tre avsnitten sammanfattar de hörnstenar som definierar biblioteksverksamhet. Alla avsnitt behandlar livet i det moderna informationssamhället. Informationsflödet är egentligen ett problem i hela samhället eftersom ny information uppkommer dygnet

runt. Ingen kan hålla igen informationsflödet. Det finns ändå en lösning på detta: att lära sig överleva. Därför är det viktigt att lära den kommande generationen att förhålla sig rätt till informationsflödet. Kapitlen I och L betonar mediekunskapernas relevans. Mediekunskaperna är basen för mediekompetens dvs. utan bra mediekunskaperna är det svårt att slutligen nå tillräckligt bra mediekompetens.

Enligt Heinonen (2010, 15) finns det ett antal former av traditionell biblioteksservice som är viktiga från skolornas perspektiv:

- inläring av biblioteksanvändning
- presentation av bibliotekssamlingar
- inspirera till läsintresset
- stödandet av informationssökningskunskaper och informationsfärdigheter
- yrkesmässigt stödandet av skolbibliotek och skolornas material.

Dessa är alla anmärkningsvärda punkter som tas hänsyn till i biblioteket när samarbetet med skolan planeras. Vanligen börjar inläring av biblioteksanvändning när nya elever är i ettan och kommer till biblioteket för första gången. Efter att de lärt sig att använda servicen som är de traditionella såsom utlåning och återlämning, är det dags att gå vidare.

I de högre klasserna är det lämpligt att introducera bibliotekssamlingarna och berätta om klassifikationssystem så att eleverna kan förstå varför böckerna har en viss plats i hyllan (Heinonen 2011, 16; Mediakasvatus 2014). Informationssökningskunskaper är viktiga för alla skolelever oberoende av årskurs. I synnerhet spelar informationsfärdigheter en stor roll i högstadiet, gymnasiet och inom fortbildning varför det är motiverad att lära sådana kunskaper redan inom grundundervisningen. Ett av bibliotekets grundläggande mål är att inspirera och stödja läsintresset. Dessutom försöker biblioteket fortlöpande hitta nya kunder som är intresserade av bibliotekets material. Egentligen är det bäst om de nya kunderna är barn eller ungdomar, eftersom är de framtidens potentiella kunder som använder biblioteket ännu flera år.

Enligt Sinko (2000, 29) har bibliotek och skolor en gemensam uppgift dvs. stödja bildning. Trots det är samarbetet inte alltid lätt och smidigt eftersom det finns olika behov bland lärare påpekar Sinko (2000, 24-25). Hon nämner en del faktorer som borde tas hänsyn till, såsom bra planering och organisationsförmåga och en gemensam tidsuppfattning som är mycket praktiska faktorer. Större faktorer är arbetsutrymmena och till exempel om det är brist på datorer i biblioteket. Allt baserar sig ändå på gemensamma planer och iakttagelse. Detta är det viktigaste och det som möjliggör att samarbetet existerar.

3 Biblioteket och den svenskspråkiga skolan i S:t Karins

I detta kapitel ges kort bakgrundsinformation om S:t Karins stad och biblioteksorganisation i regionen. Kapitlet fungerar som introduktion till det empiriska arbetet i denna avhandling.

3.1 S:t Karins stadsbibliotek

S:t Karins är en av städerna i Egentliga Finland. År 2012 bodde det ca 1300 svenskspråkiga personer i S:t Karins. Det är ca 4 % av hela invånarantalet som var 31 363 i 31.12.2012 (Statistikcentralen 2013b).

Kesti (2013a, 19 november) skriver i sin artikel att S:t Karins är den mest svenskspråkiga av Finlands finskspråkiga kommuner. Detta betyder att det finns mest svenskspråkiga invånare om endast Finlands enspråkiga kommuner iakttas. Trots det är S:t Karins stad inte tvåspråkig men det finns politisk initiativ för tvåspråkighet i slutet av år 2013. Kesti (2013b, 19 november) skriver att de kommunala tjänsterna som är de viktigaste, redan är tillgängliga även på svenska. Därför är det osannolikt att tvåspråkighet skulle ha mycket synlighet inom vardagen men det skulle föra stabilitet med sig. I sin artikel skriver hon också att S:t Karins svenska skola har varit ett mycket stor glädjeämne och en förenande faktor för S:t Karins svenskspråkiga invånare.

S:t Karins bibliotek är ett medelstort bibliotek på grund av att S:t Karins räknas som en medelstor kommun (Kunnat, 2013). Den nuvarande biblioteksverksamheten i S:t Karins

har en lång historia eftersom det började redan år 1909. År 1980 ökade verksamheten kraftigt när huvudbiblioteket fick sina egna utrymmen i stadens nya centrum. I huvudbibliotek arbetar totalt 30 anställda (Kaarinan kaupunginkirjasto 2008, 3).

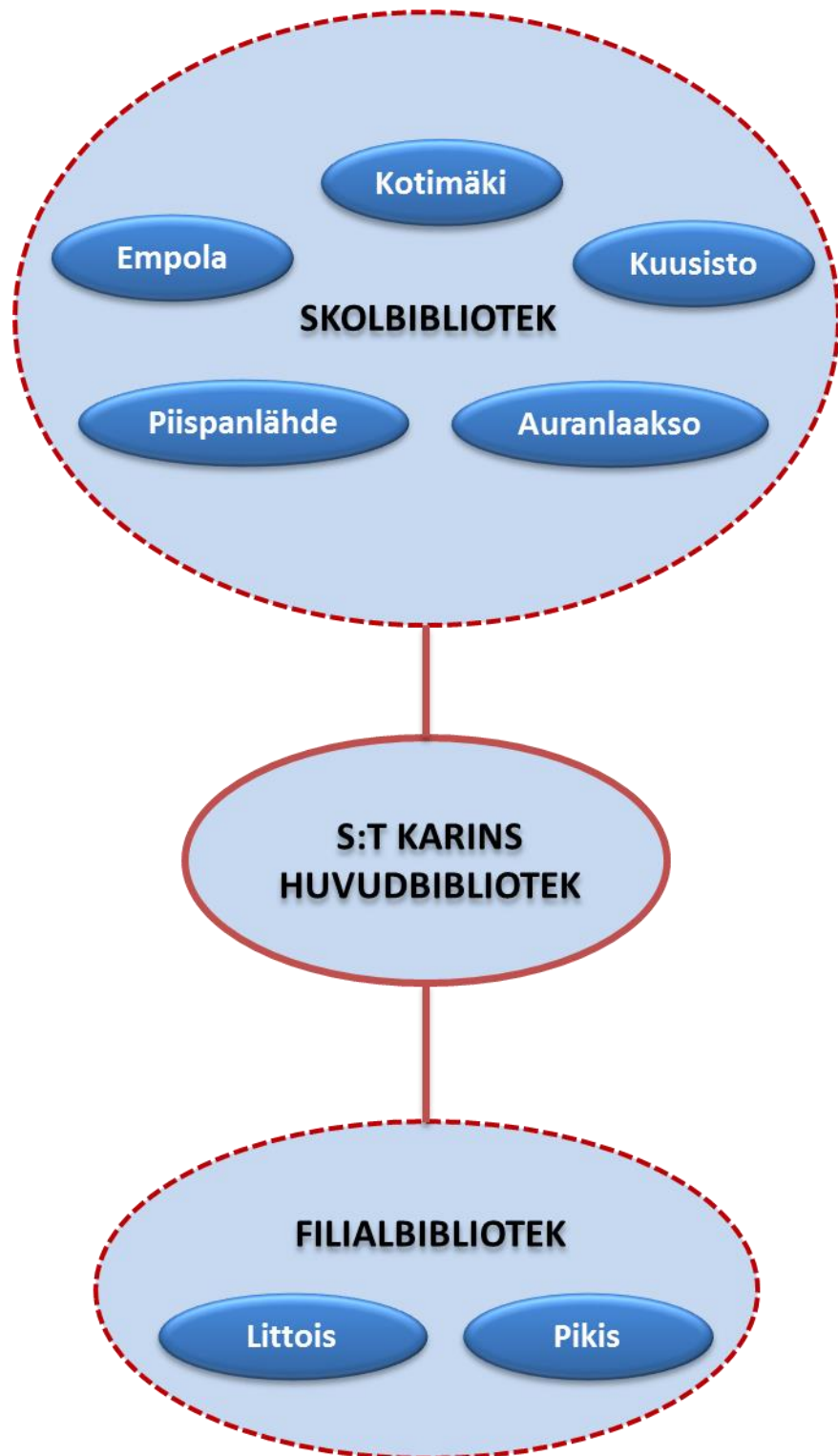
S:t Karins stadsbiblioteksorganisation består av tre helheter: huvudbiblioteket som ligger i centrum av S:t Karins, två filialbibliotek som ligger i Littoinen och Pikis och skolbiblioteken som ligger i Auranlaakso, Empola, Kotimäki, Kuusisto och Piispanlähde. Piispanlähde är en enhetskola där det finns både ett lågstadium och högstadium. De andra skolorna är lågstadier (Kaarinan kaupunginkirjasto 2008, 3). S:t Karins bibliotek är också en medlem i *Vaskibiblioteken* som är en sammanslagning av allmänna bibliotek i Egentliga Finland. Vaski-området omfattar 42 biblioteken och 5 bokbussar (Vaski-kirjastot 2014).

S:t Karins bibliotek erbjuder flera tjänster såsom utlåning- och återlämningstjänster, informationssökning, bokprat och lästips, sago- och filmstunder och läsecirklar. Härtill erbjuder biblioteket boken kommer-service för dem som inte kan besöka biblioteket dvs. bibliotekarien tar böckerna hem åt kunden. På biblioteket kan kunderna använda internet, printa ut och skanna texter och bilder på bibliotekets datorer. Det är också möjligt för kunder att digitalisera LP-skivor, c-kassetter och VHS-kassetter. Ytterligare finns det ett spelrum med *Nintendo Wii*, *PlayStation 3* och brädspel (Kaarinan kaupunki 2013c, 2013g, 2013h, 2013i).

Huvudbiblioteket har öppet sex dagar i veckan, från måndag till fredag kl. 10-19 och på lördagarna kl. 10-15. Sommartid är huvudbiblioteket stängt på veckosluten. Skolbiblioteken betjänar skolelever, lärare och skolpersonal – de är inte öppna för den breda allmänheten. Skobiblioteket i Kotimäki är ändå ett undantag eftersom det också är öppet för vanliga kunder som inte hör till skolan (Kaarinan kaupunginkirjasto 2014).

Det följande diagrammet klargör strukturen av S:t Karins biblioteksorganisation:

S:T KARINS BIBLIOTEKSORGANISATION

Figur 3: S:t Karins biblioteksväsende enligt Kaarinan kaupunginkirjasto (2008, 3).

Bild 1: S:t Karins läge (Wikimedia Commons 2014).

3.2 Bibliotekets kundgrupper

Nuförtiden syftar näringslivet till att dela in den stora allmänheten i grupper. Ur bibliotekets synvinkel identifieras detta som så kallad segmentering. Genom segmentering planeras bibliotekstjänster för kundsegment som verkligen existerar i stället för potentiella grupper som är sannolika kunder. Det finns inte någon skillnad mellan vanliga reklamer och bibliotekets marknadsföring: biblioteket strävar efter att ta hänsyn även till de grupper som är marginella och svaga (Almgren och Jokitalo 2010, 122-123).

Ristikartano och Virrankoski (2011, 8-9) påstår att en obegränsad möjlighet att komma åt information är en av hörnstenarna i ett civiliserat samhälle. Ett annat mycket grundläggande uppdrag för biblioteksväsendet är att betjäna alla kunder utan att diskriminera någon. Detta betyder att biblioteken beaktar olika kundgruppers värderingar, önskemål, bakgrund och behov av biblioteksservice.

Det finns flera kundgrupper som är viktiga för S:t Karins bibliotek. En grov indelning av de största grupperna är barn och vuxna. För att vara mera specifik finns det mera finfördelade grupper såsom ungdomar, studerande, pensionärer och invandrare. Varje grupp ställer speciella krav på biblioteksverksamheten och därför borde biblioteken planera olika servicehelheter som svarar på gruppernas behov så bra som möjligt. På det här viset är det möjligt att definiera den primära användarkretsen och tyngdpunkter för biblioteksverksamhet (Berndtson 2006, 31).

3.3 S:t Karins svenska skola

År 2010 grundades S:t Karins svenska skola som är det enda lågstadiet i S:t Karins region där det är möjligt att studera på svenska. Skolan fungerar i Hovirinnan koulus gamla utrymmen. Läsåret 2013-2014 har skolan totalt 120 elever som är delade i sex basgrupper. I skolan arbetar 19 personer: rektorn, sex klasslärare, speciallärare, två skolgångsbiträden och nio andra personer som inte direkt anknyts till undervisningsarbetet (Kaarinan kaupunki 2013a).

Tabell 1: Elevantalet 2013-2014 i S:t Karins svenska skola (Kaarinan kaupunki 2013).

Läsår 2013–2014	
Klass	Elevantal
1-2A	18
1-2B	17
1-2C	18
3S	24
4-6A	22
4-6B	21

4 Material och metod

I början är det bäst att ha en viss utgångspunkt för vetenskapligt undersökningsarbete. Det finns mycket diskussion om olika forskningsmetoders för- och nackdelar också i samhällsvetenskaperna. Diskussionen pågår även i dag eftersom det inte är enkelt komma överens om vilka metoder som är de bästa för vetenskapligt forskningsarbete. I det här kapitlet introduceras avhandlingens material och vilka forskningsmetoder som använts i analysen.

4.1 Material

På hösten 2013 och vintern 2014 gjordes datainsamlingen som bestod av intervjuer samt en enkätundersökning. Med hjälp av intervjuerna samlades in djupgående information av en relativt liten grupp av människor. Undersökningens mål var inte att bevisa någonting utan målet var att erbjuda synvinklar och nya idéer vilket betyder att intervjuerna passade bra till det ändamålet. Intervjuerna gjordes med bibliotekschefen, bibliotekspersonalen, utbildningsdirektören, den svenskspråkiga stadsfullmäktigeledamoten och både rektorn och två lärare i S:t Karins svenska skola.

Enkätundersökningen var det naturligaste sättet att ta reda på åsikter hos eleverna som går i S:t Karins svenska skola på klasserna 1-6. Eftersom antalet elever är relativt stor ($n = 106$), var det mera smidigt att genomföra denna del med hjälp av en enkät. Gruppintervjuer övervägdes men slutligen föredrogs en enkätundersökning för att få med så många elever som möjligt.

4.2 Metod

Denna pro gradu har en uppdragsgivare, dvs. S:t Karins stadsbibliotek som har ett gemensamt projekt med NTM-centralen gällande svenskspråkiga bibliotekstjänster av S:t Karins bibliotek. Tillsammans med biblioteket har avhandlingens syfte och genomförande diskuterats. Senare var det dags att bestämma vilka forskningsmetoderna används. Datainsamlingen genomfördes i två delar: kvalitativa intervjuer och en enkätundersökning. Enkätundersökning är ett kvantitativt verktyg men i denna undersökning är huvudvikten ändå på kvalitativ forskning.

Den första motiveringen för forskningsmetoden är att den speglar sig den nuvarande situationen så bra som möjligt. För det andra är det möjligt att samla in djupgående information med hjälp av kvalitativ forskning. Med hjälp av en kvalitativ metod är det möjligt att nå de potentiellt mest informationsrika informanter. Dessutom kan de som intervjuas berätta om saken med sina egna ord. Detta ger oftast intervjuaren realistiska svaren till. Målet är inte att göra generaliseringar utan förstå forskningsproblem bättre. Utgående från en sådan undersökning är det möjligt att skapa hypoteser för vidare forskning i framtiden. Forskningsresultaten kan användas i andra undersökningar, utvecklingsarbeten, rapporter, redovisningar osv. (Alasuutari 2011, 231).

4.2.1 Kvalitativ forskning

Det finns flera definitioner för kvalitativ forskning (se t.ex. Denzin och Lincoln 2000, 2-4). Silverman (2002, 1-7) delar in kvalitativa forskningsmetoder i olika kategorier: observation, text, intervju och diskursanalys. Merriam (2010, 26) presenterar flera faktorer som är karaktäristiska för kvalitativ forskning m.a.o. är forskningen oftast empirisk. I sin helhet kan kvalitativ forskning peka på lösningar och även förbättra existerande praxis.

Enligt Hartman (2004, 219) används kvalitativa termer endast för kategorisering och *kvalitativ* betyder just kvalitet eller drag. Dessutom är kvalitativa termer sådana som klassificeras utan numeriska hjälpmedel vilket är den största skillnaden i jämförelse med kvantitativa forskningsmetoder. Från filosofiskt perspektiv skriver Merriam (2010,

30-31) att kvalitativ forskning har sin tyngdpunkt på själva processen än om slutresultatet – forskarna är mera intresserade av processen än resultatet. Den kvalitativa forskningen är beskrivande och explorativ där det strävas inte efter bevis eller bevisföring så mycket som inom kvantitativ forskning.

Kvalitativa forskningsmetoder erbjuder flera fördelar. Från denna avhandlings synvinkel är den viktigaste fördelen att djupgående forskning i ärenden är möjligt. Till exempel i intervjusituation räcker det till att ha färre informanter. Forskarna är intresserade av att visa en helhetsbild om undersökningsobjektet, skriver Magne Holme och Krohn Solvang (2006, 77-79). Med hjälp av detta är det ibland lättare att följa orsakssambanden eftersom källan erbjuder massor av information (Gilbert 2009, 35).

Forskarens insats är stor i kvalitativ forskning, ju noggrannare intervjufrågorna är planerade desto bättre svar. Ytterligare en fördel inom fallstudierna är att materialet baserar sig på personens egna, autentiska upplevelser m.a.o. är materialet subjektivt. Det är vanligt att erbjuda stöd för alternativa tolkningar med hjälp av beskrivande material. I undersökningsprocessen eftersträvas förbättring i existerande praktik i en viss situation. Således är det även möjligt att utnyttja slutresultaten i praktiken (Cohen och Manion 1995, 123).

Trots allt kan kvalitativ forskning vara begränsade på grund av forskarens personliga egenskaper såsom sensibilitet och integritet (Merriam 1994, 47). Vidare innehåller vilken vetenskaplig forskning som helst alltid det etiska perspektivet, i synnerhet när slutsatser och konklusioner dras. Det är viktigt att ta hänsyn till etiska omständigheter och frågor såsom konfidentiell karaktär och anonymitet, skriver Bell (2006, 38-39). Till sist borde forskaren ta hänsyn till begrepp som är viktiga för all vetenskaplig forskning. Tre av dem är frågor om reliabilitet, validitet och generaliserbarhet (Merriam 1994, 48).

4.2.2 Fallstudie

Fallstudiemetoden används inom flera olika discipliner såsom i antropologi, psykologi, sociologi och till exempel i statkunskaper (Merriam 1994, 8). I de flesta fall är fallstudierna inriktade på en händelse, ett samtal, en organisation eller även texter. Fallstudierna de är bundna till situation och kontext. Den vanligaste fallstudietypen är intervjuerna. Andra typiska kännetecken för fallstudierna är att de strävar efter att nå så tät beskrivning som möjligt med hjälp av flera olika typer av källor (Ekström och Larsson 2000, 17, 52-53).

Gilbert (2009, 37) skriver att det finns olika kvalitativa forskningsschema som utnyttjar fallstudierna. Sådana är till exempel forskning av specifika organisationer, historiska studier av nationer eller grupper, observation av grupper och fokusgrupp/studier. Fallstudiemetoden används om målet är att undersöka sociala fenomen. Det finns flera exempel på typiska användningsändamål som är forskning av organisationer, grupper och också individer (t.ex. Swanborn 2010, 13). I fall målet är att beskriva och klarlägga en process, kan fallstudierna utnyttjas. Dessa är väsentliga ärenden eftersom målet är att kartlägga samarbetsprocessen som pågår mellan skolan och biblioteket. Samarbetet i sig självt har sitt ursprung ändå i människor som deltar i skol- och biblioteksverksamhet i S:t Karins. På så sätt ingår den sociala kontexten också i avhandlingen.

Enligt Bell (2006, 16) är fallstudiemetoden särskilt lämplig eftersom den erbjuder möjlighet att studera ett problem under en begränsad tidsrymd. Detta stämmer mycket bra med detta avhandlingsprojekt och därför var det klart att fallstudiemetoden skulle vara det bästa forskningsverktyget. Andra fördelar är att forskaren har relativt fria händer då intervjuerna används som forskningsmetod. Då är det endast forskaren som bestämmer och formar frågorna och håller sig till intervjuens mål.

Ytterligare fördelar är att forskaren har strikt kontroll över metoden och det är sannolikt att förutsäga beteendet i likartade situationer. Trots att fallstudierna är förankrade i verkliga fall, kan de erbjuda hjälp att slutligen utveckla hypoteser och

stödja vidare forskning (Merriam 1994, 57). Bell (2006, 17) beskriver att en bra fallstudie kommer att ge läsaren en mångfasetterad bild, klarlägga relationer och även skissera maktmönster i en viss situation. Dessa förhållanden fungerar som mål för denna avhandling och åtminstone är dessa synpunkter i fokus.

Även om fallstudiemetoden har flera fördelar finns det ändå några nackdelar. Den största nackdelen är att det är möjligt att överförenkla och överdriva faktorer av den undersökta situationen. Detta kan leda till att läsaren drar felaktiga slutsatser. Trots att forskaren har en rik och tät beskrivning och analys kan det hända att forskaren stöter på tidsbrist eller fallstudien kan helt enkelt bli för lång. Det är viktigt att ta fasta på att strukturera fallstudien klokt och så fokuserat som möjligt för att undvika för vid och oenhetlig studie (Merriam 1994, 47).

4.2.3 Allmänt om intervjuerna

När en fallstudie planeras är intervjumetoden mycket lämplig. För det andra finns det en fördel jämfört med andra datainsamlingsmetoder. Detta betyder att forskaren kan justera datainsamlingen enligt situationen och på så sätt anpassa frågorna till svaren, skriver Hirsjärvi, Remes och Sajavaara (2009, 204-206). Det är möjligt att tolka svaren mera djupgående än till exempel i en enkätundersökning. I intervjusituationen är det lätt att be om motiveringar som stödjer åsikterna som respondenten har yttrat. Den som intervjuas kan också berätta om ärendet mycket mera omfattande än forskaren har anat.

Det finns ett antal olika typer av intervjuer (Metsämuuronen 2001, 41). Halvstrukturerade intervjuer dvs. temaintervjuerna avancerar enligt tema. Detta lösgör intervjun från forskarens synvinkel och lyfter fram forskningsobjektets röst bättre. Temaintervjun tar hänsyn till människors tolkningar. Krav på temaintervjun är att temat borde täcka hela fenomenet som undersökningen behandlar (Hirsjärvi och Hurme 2000, 48). Enligt Kananen (2012a, 61) förutsätter detta förkunskaper om fenomenet. En intervjugrund är ett hjälpmedel som forskaren kan utnyttja för att samla förkunskaper. Ett skelett för intervjun kan innehålla olika teman på olika nivåer. På den högsta nivån finns breda teman som diskuteras. På den andra nivån finns

tilläggsfrågor som preciserar temat. Ytterligare används tilläggsfrågor för att göra intervjufrågorna lättare att svara på så att forskaren kan dela in större frågorna i mindre helheter. På den tredje nivån finns detaljerade frågor som används endast då om tidigare frågorna har inte gett svar på frågorna (Aaltola och Valli 2007, 37).

Antalet intervjuer beror på undersökningens syfte. Om det finns för få respondenter, är det inte möjligt att dra trovärdiga slutsatser, göra statistiska generaliseringar eller testa skillnader mellan olika grupper. Om antalet respondenter är för stort, är det omöjligt att göra djupgående tolkningar som baserar sig på materialet. Inom kvalitativ forskning talas om *provet som beror på prövning* i stället för *samplet*. Detta beror på det att forskaren inte strävar efter statistiska generaliseringarna utan hon vill till exempel få bakgrundsmotiveringar till något fenomen (Hirsjärvi och Hurme 2000, 58-59).

Om intervjuerna kommer att spelas in befriar det intervjuaren från att skriva upp svaren. Därefter transkriberas intervjuerna till textformat. I transkriberingsskedet är det möjligt att skilja på olika nivåer med avseende på precisionen. Den mest precisa nivån tar även hänsyn till gesterna, kroppsspråket, och tonfallet. Oftast räcker det att använda ganska grov nivå som registrerar satsernas centrala innehåll i kortfattad form. Naturligtvis kan ordagrann beskrivning användas som citat i den slutliga rapporten (Kananen 2012a, 108-109).

Å ena sidan har intervjumetoderna sina styrkor och å andra sidan har dem några nackdelar också. En av de nackdelarna är att intervjuerna tar mycket om tid. För det andra kan de innehålla felkällor som förorsakas av både intervjuaren och den som intervjuas. Ytterligare kan intervjusituationen som helhet vara en felkälla eftersom personen kan uppleva situationen som hotande eller skrämmande. Om informanterna har en tendens att ge de svar som är socialt önskvärda kan pålitligheten rubbas. Allt beror på hur intervjuaren kan tolka svaren – det är det som är mest avgörande. (Hirsjärvi et al. 2009, 206-207).

Andra problem med intervjuerna är biasen. På allmän nivå definierar Gilbert (2009, 255) biasen så att intervjuaren lätt påverkar intervjusituationen. Holstein och Gubrium (2002, 115) skriver att intervjufrågorna har ytterst stor vikt på svaren – det är möjligt att fråga opassande frågor och ha meningslösa svar. Å andra sidan är det möjligt att ha meningslösa svar trots att frågorna har varit klara och tydliga. Slutligen är det så att var och en intervju berättar bara om den aktuella situationen. Egentligen beror allt mycket på själva intervjusituationen och omständigheterna. Intervjuarens betydelse dvs. biasen är inte nödvändigt den största felkällan. Därför kan det ibland vara svårt att lägga märke till om någonting händer på fel sätt.

Det är karakteristiskt för kvalitativt material att exakt samma material kan producera olika tolkningar (Kananen 2012a, 117). Det är klart att intervjuarens roll är betydande i intervjuforskningen. Ändå kan forskaren ha ett annat perspektiv i tolkningsskedet såsom Alasuutari (2011, 149-150) föreslår. Han menar att det också är möjligt att ha ett omvänt perspektiv på tolkningen. Detta betyder att när intervjuaren ställer en fråga till den som intervjuas är personen tvungen att tolka det som intervjuaren frågar om. Således ska den som intervjuas forma sitt svar enligt sin egen tolkning.

May (2010, 176) betonar att intervjuerna inte bara är slumpmässiga bitar av information. Intervjuerna kan fungera som instrument som hjälper forskaren analysera hur människorna uppfattar händelser, relationer och orsaker. Intervjumetoden kräver alltid tolkande dvs. forskaren måste verkligen ta reda på vad det är som människorna försöker säga i intervjusituation. Det är inte alltid klart om forskaren har tänkt på rätt sätt på allt som finns inom intervju svaren. Ytterligare är varje intervju unik och därför är deras innehåll värdefull från avhandlingens perspektiv.

4.2.4 Allmänt om enkätundersökningen

Det finns olika slags enkäter. I det enklaste fallet består det endast av två svarsalternativ "ja" och "nej" (Hartman 2004, 233). Sådan enkät passar för vissa ändamål. Från denna avhandlings synvinkel var det ändå nödvändigt att använda mera omfattande enkäter som består av både flervalsfrågor och öppna svar. Även om enkäterna är en del av de kvalitativa forskningsmetoderna är det delvis fråga om kvantitativ data i enkäterna. Traditionellt är kvantitativa metoder nyttiga då forskaren vill bestämma en struktur i data som består av siffror eller data där det finns ett numeriskt värde (Eggeby och Söderberg 1999, 19-20).

Metoden erbjuder en god spegling av samplet för forskaren och det är relativt lätt att behandla datamassor som kan innehålla hundratals enstaka svar. För det andra är det möjligt att dra nytta av olika variabler såsom medeltal, standardavvikelse, frekvens osv. Ytterligare har forskaren mera en roll som observatör; påverkan av bias är mindre än i kvalitativa forskningssituationen där forskaren är oftast närvarande.

Enkäterna har flera fördelar: kostnaderna är låga eftersom forskaren inte behöver träffa alla informanter personligt. Dessutom är det lätt att ta kontakt i stora urvalsgrupper på en kort tid. Det är rekommendabelt att hellre använda frågor som mäter en åsikt på skalan 1 till 5 eftersom då är det mycket lättare att analysera och bearbeta data. Även öppna frågorna kan inkluderas i enkäten. Å andra sidan tar det mera tid att läsa varje svar jämfört med blotta numeriska svar eller kryss i rutan-svar (Hartman 2004, 234).

5 Intervjuerna

Intervjuerna är i en mycket central roll i denna avhandling eftersom de utgör den första och huvudsakliga delen av datainsamlingen. I det här kapitlet presenteras intervjuernas innehåll i S:t Karins huvudbibliotek, S:t Karins stadsförvaltning och S:t Karins svenska skola. I början av kapitlet introduceras hur intervjuerna genomfördes.

5.1 Genomförandet av intervjuerna

Det första steget som gäller intervjuerna är att de planeras så noggrant som möjligt eftersom det bidrar till bättre intervjuer. En annan viktig sak är att planera tidpunkterna för intervjuerna så att de passar alla parter. Samtliga intervjuer tog plats på personernas arbetsplats eller annan bekant omgivning för dem. Alla intervjuer spelades in med en mobiltelefon för att komma åt intervjuinnehållet senare. Inspelning av intervjuerna var viktigt eftersom det är mycket svårt att hinna skriva upp allt väsentligt eller ens komma ihåg allt som informanterna har talat om under intervjuerna.

I början av varje intervju berättades kort om intervjufrågorna och avhandlingens frågeställning. Den första frågan behandlade bakgrundsinformation till exempel hur länge personen har arbetat på sin nuvarande arbetsplats, vilka är hans eller hennes arbetsuppgifter och hurdana ansvarsområden det finns. Senare frågor är mera specifika och finfördelade: till exempel vad samarbete-begreppet betyder, vilken betydelse samarbetet har osv. I slutet frågades hur samarbetet ser ut i framtiden. Den sista frågan är om personen ville fråga någonting om intervjuaren eller om personen ville tillägga eller precisera någonting. Alla intervjufrågor finns som bilaga (Bilagorna 1-7).

I den följande tabellen finns alla som intervjuades, tidpunkter och intervjuplatser:

Tabell 2: Intervjutidtabell.

Intervjutidtabell		
Person	Tidpunkt	Plats
Bildningsdirektören	27.11.2013	S:t Karins ämbetshus
Informatikern	3.12.2013	S:t Karins huvudbibliotek
Bibliotekarien	17.12.2013	S:t Karins huvudbibliotek
Bibliotekschefen	13.1.2014	S:t Karins huvudbibliotek
Den svenskspråkiga stadsfullmäktigeledamoten	27.1.2014	SFP-partikansliet i Åbo
Klasslärare 1	10.2.2014	S:t Karins svenska skola
Rektorn	13.2.2014	S:t Karins svenska skola
Klasslärare 2	24.2.2014	S:t Karins svenska skola

5.2 Intervjuerna i S:t Karins stadsförvaltning

I detta kapitel redovisas intervjuerna med bildningsdirektören och den svenskspråkiga stadsfullmäktigeledamoten. Båda intervjuerna tog ca en timme. Intervjun med bildningsdirektören gjordes på finska varför avsnitten är översatta till svenska. De finskspråkiga svaren finns som Bilaga 11. Intervjun med stadsfullmäktigeledamoten gjordes på svenska.

5.2.1 Intervjun med S:t Karins bildningsdirektör

Bakgrund

De centrala ansvarsområdena för bildningsdirektören är bibliotek, utbildning och förskolepedagogik. Han ser till att S:t Karins bildningstjänster koordineras som helhet och att samarbetet mellan olika ansvarsparter fungerar. Han betonar kraftigt att all verksamhet inom kommunerna styrs av ekonomin. Bildningsdirektörens roll är att samordna ekonomisk verksamhet i kommunen. Kommunen måste följa med hordana påverkningar vissa åtgärder orsakar och vad det är som kommunen kan genomföra med redan existerande resurser. Det är även viktigt att prioritera utkomster och inkomster eftersom det inte är möjligt att genomföra allt.

Bildningsdirektörens arbete handlar mycket om förberedelser av olika ärenden han ser till att ärendena går vidare. I ett nötskal fungerar det så att kommunens administrativa personal ser på ärenden tillsammans och tänker på hur beslutsfattande skulle fortsätta och inom vilken tidtabell. Bildningsdirektörens roll är att diskutera med olika aktörer.

Samarbete

”I S:t Karins behöver man inte egentligen mycket uppmuntra biblioteket eftersom biblioteket är mycket aktivt. Biblioteket har sina uppdrag där man förutsätter vissa ärenden. Då skisserar biblioteket sina egna strategiska linjer till oss och föreslår dem till nämnden och där diskuterar man---.”

Enligt bildningsdirektören fungerar samarbetet i S:t Karins väldigt bra. S:t Karins bibliotek är mycket aktivt. Därför finns det inte behov att uppmuntra biblioteket till samarbete inom kommunen. Stadsförvaltningen har fattat beslut på att det finns vissa ärenden som biblioteket måste sköta. Å andra sidan gör biblioteket sina egna

strategiska linjer som förvaltningen behandlar. Ett exempel på linjerna är intressentgrupper som biblioteket vill ha kontakt och samarbeta med. På så sätt är det möjligt att komma överens om vilka är de grupperna som biblioteket tar speciellt hänsyn till.

”Samarbetet mellan skolan och biblioteket är välplanerat i S:t Karins. Detta är ju det som är en styrka här att man har så väl gjort arbetet här, man har bra planer, man har delat rollerna så bra; man vet att vilka saker hör till skolorna och vilka till biblioteket.”

I S:t Karins är samarbetet mellan skolan och biblioteket mycket välplanerat. Enligt samarbetsplanerna finns det olika roller och ansvarsområden. Ansvarsfördelningen är mycket klar mellan skola och bibliotek. Bildningsdirektören lägger stor vikt på att skoleleverna har sina bibliotekskort redan i början av skoltiden eftersom det känns som naturligt sätt att knyta av till biblioteket. Detta kan ses som en styrka för både biblioteket och skolan. Bildningsdirektören anser att det finns skäl att berömma biblioteket eftersom det stöder barnens läsintresse.

Även om samarbetet mellan skolan och biblioteket fungerar bra och det baserar sig på en bra grund finns det dock några nackdelar. Han anser att de största svagheter är utan tvivel huvudbiblioteks fysiska utrymmen. Utrymmena begränsar verksamheten och dess utveckling. Trots detta anser han att biblioteksverksamheten är mycket populär i S:t Karins. Det har varit svårt att tänka på hur all biblioteksverksamhet genomförs eftersom utrymmena inte är optimala. Trots det är S:t Karins huvudbibliotek ett undantag när det är fråga om samarbete med olika intressentgrupper. Även då är det uppenbart att i S:t Karins finns ett av det mest populära biblioteket i Finland om beslutsfattare ser på utlåningssiffrorna.

”Det är jätteviktigt att man har en egen person som sköter samarbete eftersom det leder till att då man har bestämt ansvaret för någon, ska det verka mycket bra. [...] Jag vill tala om de fyra centrala faktorerna som är hemmet, skolan, biblioteket och bibliotekets och skolans samarbete som är alltid i mycket stor roll.”

Han anser att det viktigaste är att biblioteket har utsett en person som arbetar med samarbetsfrågor. Om biblioteket inte har sådan ansvarsfördelning, kan det hända att samarbetet med skolorna inte fungerar så bra. Han ser att bibliotekets betydelse är

mycket stor om kommunen vill att eleverna har bra läskunnighet när de lämnar lågstadiet och fortsätter sina studier i högstadiet. Bildningsdirektören säger att finländska skolelevernars läskunnighet stöds av fyra faktorer: hemmet, skolan, biblioteket och samarbete mellan skolan och biblioteket. Hemmets betydelse kan minskas med hjälp av samarbetet mellan skolan och biblioteket. I skolan uppmuntras eleverna till läsandet och det stödjer också intresset för bibliotekets material.

I biblioteket är bokprat ett av de effektivaste sätten att öka intresset för läsandet. Bokprat betyder att bibliotekarien presenterar nya böcker till eleverna kort t.ex. fem minuter per en bok. Med hjälp av korta introduktioner är det möjligt att väcka intresse för att eleverna kommer att läsa boken. På det här viset är det högt sannolikt att en del av elever direkt lånar böcker från biblioteket (se t.ex. Heinonen 2011, 26-30 och Jäppinen 2000, 93-96).

Bildningsdirektören betonar att biblioteket är en plats som barn själva kan besöka. Dessutom är de flesta av bibliotekstjänster gratis för alla. Ur barnens synvinkel finns det ett par viktiga fördelar såsom att de lär sig att vara i kontakt med vuxna och andra barn. För det andra lär barnen handla självständigt utan hjälp av sina föräldrar. För det tredje är de själva ansvariga för böcker som lånas ut från biblioteket. Sammanfattningsvis är biblioteket en slags utvidgning av skolan.

Bibliotekets uppgifter

Bildningsdirektören har mycket att säga om undervisnings- och fostringsarbetets roll inom biblioteket. Han tycker att alla vuxna är uppfostrare då de sysslar med barn och ungdomar. Han menar att vuxna måste handleda barn och ungdomar mot rätt slags beteende. Barn måste förstå hur de ska bete sig i en officiell institution såsom biblioteket. Barnen borde förstå att när biblioteket erbjuder sådana tjänster måste de också acceptera regler för att använda tjänsterna. Vuxnas roll är att vara auktoritet fast vuxna är ju vänlig, empatisk och betjänar barnen som en bibliotekarie. Han understryker att bibliotekspersonal och lärare kommer överens om spelregler i skolan och i biblioteket.

”En av bibliotekets centrala plikter är att sörja för minoriteter dvs. det är sådant folkbildningsarbete och arbetet är neutralt och man behandlar alla medborgare jämlikt. [...] För oss betyder den svenskspråkiga minoritetsgruppen att vi måste ha svenskspråkig service tillgänglig, svenskspråkigt material och att vi har rekryterat folk på grund av det att dom har kompetens i svenska språket.”

Enligt bildningsdirektören är ett av de centrala uppdragen för biblioteket att ta hänsyn till minoritetsgrupper. För det andra säger han att biblioteksverksamhet är bildningsarbete som behandlar alla medborgare jämlikt. De svenskspråkiga kundgrupperna betyder att biblioteket måste erbjuda tjänster på svenska, svenskspråkigt material. Biblioteket borde ha personal som kan betjäna kunderna på svenska.

”Centrala ärenden för biblioteket är att det måste vara en tjänst som är lätt tillgänglig och ett kriterium för tillgängligheten är öppettider. [...] Detta påverkar mycket skolelevernas läsintresse om biblioteket ligger nära; detta är en mycket klar faktor.”

Det är viktigt att biblioteksservicen är lätt tillgänglig. Ett kriterium för tillgänglighet är öppettider. Från skolelevernas synvinkel finns det andra kriterier som påverkar deras biblioteksanvändning. Ett av de kriterierna är avståndet mellan skolan och biblioteket som är en klar faktor, säger bildningsdirektören. I allmänhet är tillgänglighet en av de stora tyngdpunkterna för vilket bibliotek som helst.

”Den ekonomiska situationen och konjunkturerna kommer säkert att påverka eftersom biblioteket ändå verkar med relativt små resurser. [...] Det är de ekonomiska realiteter som styr verksamheten---.”

Bildningsdirektören erkänner att biblioteket fungerar med relativt små resurser på grund av den ekonomiska situationen i Finland. Han tog ett par exempel på resursdelning i kommunen. Till exempel om det finns en skola eller ett sjukhus i kommunen som lider av mögelproblem och ett bibliotek som borde saneras, är det svårt att fatta beslut på vilka de fastigheter kommunen investerar i. Dessutom är det alltid fråga om våra gemensamma skattepengar som används för hälsovård, utbildning och även bibliotekstjänster.

”Jag anser biblioteksverksamhets utvecklande viktigt eftersom biblioteken mitt i en ganska stor förändring m.a.o. i framtiden är utlåningsverksamhet inte så betydelsefull; biblioteket skulle vara mera som en mötesplats för folket. [...] Snarare tycker jag att den

fysiska omgivningen av biblioteket har betydelse – i framtiden kommer detta vara allt viktigare.”

Det är viktigt att utveckla biblioteksverksamheten i S:t Karins. Utlåningstjänsterna är inte de centrala eller dess betydelse minskar i framtiden, antar han. Han skisserar att framtidens bibliotek är mera en mötesplats för kunderna och därför ser han biblioteksutrymmena som en avgörande faktor som spelar en stor roll. Förstås erbjuder biblioteket viss service såsom lugn och ro då kunder vill fördjupa sig i ett ämne. I framtiden är inte materialet så väsentligt, men bibliotekets roll som en folkbildare blir allt starkare.

Han anser att samarbetet mellan skolan och biblioteket ska fortsätta i framtiden. Samarbetet är mycket högt både inom S:t Karins stads och på bibliotekets prioriteringslista. I synnerhet är minderåriga kunder viktiga för biblioteket. Bildningsdirektören antar att en del av S:t Karins skolbibliotek möjligtvis kan vara öppet på kvällarna. En annan plan för framtidens verksamhet är att huvudbiblioteket skulle utvidga verksamhet så att det skulle finnas avhämtningsplatser för reserverat material på skolbiblioteken.

5.2.2 Intervjun med den svenskspråkiga stadsfullmäktigeledamoten

Bakgrund

Ledamoten har en stark vilja att försvara svenskspråkigas rättigheter i S:t Karins region. Hon talar om ekonomin och kommunernas framtid i Finland som även anknyter till bibliotekets utveckling. Fast hon är politikern som representerar bara ett parti (Svenska Folkpartiet = SFP) var det viktigt att intervjua henne på grund av att avhandlingen tar upp servicen för S:t Karins svenskspråkiga befolkning. Hon representerar både sin roll som ledamot och som svenskspråkig invånare i S:t Karins.

Ledamoten berättade ganska omfattande om beslutsfattandet i S:t Karins stad. Hon anser att alla partier och förvaltningsorgan har nära relationer inom staden och konversationskulturen är öppen. Det är lätt att fråga om hjälp och alla kan vara säkra på att någon kan ges svar på frågorna. Arbetet kring beslutsfattandet är ansvarsfullt

eftersom allt beror i sista hand på en själv dvs. hur mycket fullmäktigeledamöter orkar göra och fråga om information. Kommunen använder så kallad erfarenhetsutvecklare (*kokemusasiantuntija* på finska) som ett verktyg. Erfarenhetsutvecklarna arbetar inom olika kommunala sektorer och samlar in feedback på tjänster och hur tjänsterna fungerar. Ledamoten föreslår att kommunen skulle kunna utnyttja erfarenhetsutvecklare även inom huvudbiblioteket.

Enligt ledamoten finns det mycket samarbetet med partier i S:t Karins. I synnerhet är de största partierna viktiga i detta sammanhang. Det är inte nödvändigt att uppmuntra någon till samarbete eftersom det händer automatiskt. Hon betonar att inte någon borde koncentrera bara på sig själv. Tvärtom är det betydande att vara öppen och tänka vid synt. I S:t Karins är SFP-partiet i minoritet. Detta betyder att de största partierna kan vara kraftfulla bundsförvanter m.a.o. det lönar sig att samarbeta med dem.

”Om vi har bra svensk service så flyttar det ju mera människor in till staden och då får vi mera skatteintäkter. Och sen det att om staden skulle bli tvåspråkig i framtiden så får man mera stadsandelar.”

Språkfrågorna är aktuella i S:t Karins när det är fråga om polarisering av finska och svenska språket. Hon avslöjar att atmosfären har ändrats ganska mycket jämfört med situationen som var förhärskande för några år sedan. Nuförtiden förhåller sig de flesta inom kommunen sig mera positivt till svenskan, förklarar hon. Ledamoten lägger vikt på S:t Karins image: om staden är berömd för bra kommunala tjänster på svenska kan kommunen bli mera lockande för svenskspråkiga. På så sätt kan S:t Karins ansökan om att bli en tvåspråkig stad komma ett steg närmare.

Samarbete

”Nu arbetar S:t Karins med Åbos bibliotek inom *Vaski* och det här är ganska nytt så det har varit ett gott samarbetssteg för S:t Karins. [...] Invånarantalet av svenskspråkiga i S:t Karins ökar hela tiden så därför är det också jätteviktigt att vi har ett gott samarbete för att det finns ju mera svenska böcker förstås i Åbo.”

Ledamoten hade åsikter om det generella samarbetet mellan biblioteken inom Egentliga Finland dvs. *Vaskibiblioteken*. Detta var en överraskning att ledamoten visste

så mycket om biblioteksärenden. Hon tog också ställning till bibliotekets samlingar och deras innehåll; det är viktigt att kunderna får svenska böcker från Åbo. Och då är Vaski-samarbetet viktigt för S:t Karins svenska skola. I slutet antar hon att också S:t Karins svenska skola har nytta av Vaski-kollaboration.

”Dagens barn och ungdomar läser böcker via *Ipad* eller data att den här liksom pappersformaten försvinner från vardagen. Men ändå så vill jag vara optimistisk till det att vi har... vi måste också liksom komma ihåg den här gamla, vanliga boken.”

Det var intressant att märka hur hon förhåller sig till sin politiska karriär och att hon inte vill dölja det när frågan behandlar barn och ungdomar i S:t Karins. Hon tycker att de traditionella böckerna blir mindre viktiga i framtiden därför att dagens barn och ungdomar brukar läsa allt på skärmen dvs. de föredrar material som är i elektronisk form. Däremot tillägger hon att biblioteket borde förvara vanliga böcker och inte direkt övergå till e-böcker. Igen framkommer frågan om jämställdheten. Ledamoten understryker att kommunen måste satsa på olika befolkningsgruppernas tjänster jämlikt.

I slutet av intervjun får biblioteksutrymmena bitande kritik. Ledamoten anser att de nuvarande utrymmena är en hälsorisk för personalen och kunder eftersom det finns inneluftsproblem inom hela byggnaden. Det är ännu oklart om kommunen ska bygga upp ett nytt bibliotekshus i närmaste framtiden. Hon understryker att biblioteket är en bastjänst för kommuninvånarna och därför måste kommunen bevara biblioteket och även utveckla det. När kommunens invånarantal hela tiden ökar är det allt mer viktigt att satsa på fungerande kommunala tjänster. Åtminstone borde kommunens beslutsfattare se till att de tjänsterna som redan existerar är tillräckliga för stadsborna.

”Men det är fråga om investeringar [...] vi pratar ju om ganska många miljoner.”

Hon har flera idéer för framtidens bibliotek i S:t Karins. Biblioteket skulle kunna grunda ett litet café inom biblioteksutrymmena. Ändå borde biblioteket bevara de traditionella utrymmena såsom tidningsläsesalen. När allt kommer omkring är det pengar som spelar den största rollen i kommunen. Utan pengar och stora investeringar är det inte möjligt att bygga ett helt nytt bibliotekshus.

5.2.3 Sammanfattning

Figur 4: De centrala intervjutemanorna hos stadsförvaltningen. Ju större termen är, desto större är dess betydelse inom intervjuerna. Schemat är skapat med hjälp av ett gratis online-verktyg *Wordle* (tillgänglig: www.wordle.net).

Bildningsdirektören

Bildningsdirektören understryker att barn och ungdomar är en av bibliotekets centrala kundgrupper. I S:t Karins är detta högt på prioritetslistan eftersom kommunen satsar resurser på samarbetet mellan biblioteket och skolor (figur 4, tjänster för stadsborna och bibliotekstjänsternas tillgänglighet). Biblioteket fungerar som en kommunal institution som erbjuder bibliotekstjänster men samtidigt är det en plats för eleverna att lära sig hur de sköter sina angelägenheter i officiella institutioner.

Enligt bildningsdirektören spelar resursfrågorna en mycket stor roll i all kommunal verksamhet i Finland och speciellt inom biblioteken. Pelman (2009, 26) skriver att om det är brist på pengar borde resurserna användas mera effektivt. Detta borde leda till att biblioteket når mera med mindre resurser. Ändå är detta inte en hållbar utveckling i det långa loppet.

Vidare är det inte endast det finländska biblioteksväsendet som kämpar med resursfrågorna (Heikkilä 2003-2004, 24; Männistö och Viertola 2003, 25). Till exempel anmärker Pelman (2009, 26) och Murvosh (2013, 24) att de ekonomiska ärenden är alltid på tapeten när det är fråga om skolor och bibliotek. Lovio (2001, 17) tillägger att resurserna inte ska slösas på överlappande arbete. Skolan och biblioteket borde undvika att göra exakt samma saker. Därför är samarbetet mycket välplanerat i S:t Karins för att de ekonomiska resurserna skulle räcka till de alla bibliotekstjänsterna som skolelever behöver.

I framtiden skulle samarbetet mellan skolorna och biblioteket fortsätta i S:t Karins. Enligt bildningsdirektören är det viktigaste att biblioteket är aktivt och håller sig i tiden så att biblioteket inte blir omodern eller stillastående. Han tycker att bibliotekets framgång beror på utrymmena och därför är det mycket viktigt att ha nya och nutida utrymmen för huvudbiblioteket. Trots att resurserna är mycket avgränsade i S:t Karins tycker bildningsdirektören att bibliotekstjänsterna är på en mycket hög nivå.

Stadsfullmäktigeledamoten

Enligt stadsfullmäktigeledamoten spelar förhållandet till svenska språket en stor roll i S:t Karins när det gäller samarbetet mellan finskspråkiga och svenskspråkiga. Hon poängterar att allt slags samarbete är alltid betydelsefull inom kommunen. Det är mycket svårt att nå någonting på sig själv, människorna behöver varandra.

Ledamoten tar också fram de ekonomiska frågorna (figur 4). Hon konstaterar att det är fråga om en investering som kräver ungefär 2-3 miljoner euro om kommunen kommer att bygga upp ett helt nytt bibliotekshus. Hon säger att biblioteket naturligtvis är en basservice för alla stadsbor och därför måste kommunen säkerställa dess tillgänglighet. Dessutom tog hon upp att utrymmena är en hälsorisk eftersom det finns inneluftsproblem i den nuvarande biblioteksbyggnaden.

För skolelevernas del tycker hon att de har annorlunda krav på bibliotekstjänster än de vuxna kunderna. Biblioteket måste behandla alla kundgrupper jämlikt. Till sist säger

hon att ingen vet vad som kommer att hända. Ändå vill hon hålla en positiv attityd till framtiden eftersom attityden är det som är viktigaste i allt.

5.3 Intervjuerna i S:t Karins stadsbibliotek

I detta kapitel rapporteras intervjuerna med informatikern, bibliotekarien och bibliotekschefen. Intervjuerna gjordes på finska och därför har de översatts till svenska. De finskspråkiga svaren finns som Bilaga 11. Strukturen följer intervjufrågorna delvis och behandlar roller i samarbetet, skola och bibliotek och själva samarbetet. Varje intervju tog 40-55 minuter.

5.3.1 Intervjun med bibliotekschefen

Bakgrund

Bibliotekschefen är huvudsakligen ansvarig för bibliotekets utvecklingsarbete. Hon säger att ekonomi är också ett av de centrala arbetsområdena i hennes arbete. Detta betyder att hon ser till att de ekonomiska resurserna räcker och att biblioteket håller sin ekonomi ihop fast de ekonomiska resurserna är relativt knappa i S:t Karins.

”I S:t Karins har man i själva verket tänkt på att skolorna är mycket viktiga och här har man satsat på samarbetet med skolorna.”

Skolorna har en speciell status vilket betyder att biblioteket alltid har satsat mycket på samarbetet med skolorna. I själva verket antar bibliotekschefen att situationen är exceptionell eftersom få bibliotek använder så mycket arbetskraft och personal till skolsamarbetet som S:t Karins biblioteket. Bibliotekets andra samarbetsparter är daghem, andra Vaskibiblioteken och samarbete med pensionärerna.

Samarbete och bibliotekets uppgifter

Bibliotekschefen anser att hon inte har konkreta plikter som gäller samarbetet eftersom bibliotekets team tar hänsyn till det. Men hon har förstås ett ekonomiskt ansvar. Ytterligare ansvar för henne är att utveckla den första kontakten till nya samarbetspartner.

”För det första gör man inte biblioteksarbete utan kunder och enligt kundernas behov och önskemål gör vi arbetet. Förstås har vi samma mål som skolor, t.ex. inläring, bildning, läskunnighet. [...] Genom samarbetet lär vi känna kunderna och deras behov; jag tycker att detta är den huvudsakliga fördelen.”

Allt beror på kunden så det är betydelsefullt att göra biblioteksarbete enligt kundernas behov och önskemål, berättar bibliotekschefen. Genom samarbetet är det möjligt att känna till kunderna och få information om dem för att utveckla bibliotekstjänster enligt kundernas förväntningar. I slutet konstaterar hon att bibliotek och skolor har samma, gemensamma ändamål såsom inläring, bildning och läskunnighet. Från bibliotekets synvinkel erbjuder samarbetet endast fördelar. Det är svårt att säga om det finns några nackdelar, konstaterar bibliotekschefen.

”–utrymmena och byggnaden sätter de gränser som vi ska ha i framtiden. Enligt dom ska man skissera avgränsningar för biblioteksverksamhet i detta hus. [...] Man är inte rädd för att samarbetet skulle ta en sämre kurs. Jag tycker att det spelar roll att man förhåller sig positivt till det svenskspråkiga folket inom stadsförvaltning.”

Det är säkert att bibliotekets samarbete med S:t Karins svenska skola ska fortsätta i framtiden. Bibliotekschefen tror att samarbetet skulle förbättras när biblioteket och skolan lär sig känna varandra bättre. Hon önskar på en ny byggnad för huvudbiblioteket eftersom gränserna inom biblioteket har en direkt påverkan på biblioteksarbete med skolorna. Det finns inget hot i sikte därför att stadsförvaltning förhåller sig mycket positivt till den svenskspråkiga befolkningen i S:t Karins. Hon påpekar att det är betydelsefullt att satsa på ett modernt tänkande och på det viset hänga med i utvecklingen.

”Jag tycker att man måste satsa mera på inläring av informationssökningsfärdigheter och man borde förhålla sig breddare till information. [...] Möjligtvis skulle man ta fram elektroniska material även mera. Å andra sidan är biblioteket faktiskt bara en av de kanaler (för information); det kan vara i vilket form som helst [...]”

Bibliotekschefen tycker att biblioteket skulle satsa mera på undervisning i informationssökning. I framtiden skulle förhållningsättet till information ändras på så sätt att människor uppfattar information som en helhet. I stället för att informationssökning bara koncentrerar sig på biblioteksdatabaser borde biblioteket förhålla sig till information mera omfattande. Hon önskar att biblioteket skulle till

exempel introducera elektroniskt material mera än tidigare. Nuförtiden är ju inte biblioteket den enda kanalen för nytt information. I dag kan information finnas i vilken form som helst, anmärker hon.

Skolans behov

”---Jag tycker att det är mycket viktigt att vi satsar på resurser på det (svenskan) och det är trevlig att vi har en bibliotekarie som har så bra kunskaperna i svenska.”

Hon tycker att det är viktigt att biblioteket använder resurserna till svenskspråkiga kunder. Det är också anmärkningsvärt att biblioteket har personal som kan tala svenska dvs. bibliotekarien som arbetar med S:t Karins svenska skola. I framtiden ska biblioteket beakta minoritetsgrupper även bättre. Enligt bibliotekschefen är alla minoritetsgrupper viktiga. Ett bra och mycket effektivt sätt att förebygga utslagningen är att biblioteket satsar på material som är skrivet på minoritetsgruppernas egen modersmål, säger hon.

”Jag tror att vi har mycket känsligt lyssnat på det att vad det är dom vill ha från oss [...]. Det har kanske ökat vår förståelse till biblioteksarbete som vi gör på främmande språk.”

Biblioteket har varit lyhörd och lyssnat på skolans önskemål. Hon betonar att samarbetet har ökat förståelse mot biblioteksarbetet som är inte utfört på finska. Samarbetet med svenskspråkiga är inte ännu så stabil jämfört med de finskspråkiga skolorna i S:t Karins och därför tar det tid för samarbetet att få den slutliga formen. Bibliotekets mål är att erbjuda de samma tjänsterna om språket antingen är finska eller svenska. Hon anser att det svenska språket sig själv är endast ett av de positiva ärenden i S:t Karins bibliotek som biblioteket är stolt över.

Naturligt förväntar biblioteket sig på att eleverna och lärarna besöker biblioteket och använder bibliotekets tjänster aktivt. Ytterligare önskemål är att skolan och lärarna skulle vara mera aktiv och fråga mera om olika möjligheter som biblioteket och skolan kan genomföra tillsammans. Bibliotekschefen antar att om skolan är aktiv så finns det möjlighet att utveckla service och genom det rikta in biblioteksverksamhet.

Samarbetets styrkor

"Jag är av den åsikten att den största (styrkan) är att man har satsat på det (samarbetet) och att biblioteksarbetet med skolorna har långa traditioner. För det andra är vår personal mycket väl utbildade för arbetet och man utbildar sig vidare hela tiden."

De största styrkorna är att biblioteket har långa samarbetstraditioner om samarbetet med skolorna. Vidare är bibliotekspersonalen en av de hörnstenarna också, tillägger bibliotekschefen. Personalen är utbildad, erfaren och biblioteket strävar efter att utbilda dem vidare. Fast bibliotekets ekonomi är begränsad används mycket av resurserna till samarbetet. Svagheter är att huvudbibliotekets utrymmen är trånga och alltför små, säger bibliotekschefen.

5.3.2 Intervjun med bibliotekarien

Bakgrund

Bibliotekarien har erfarenhet av biblioteksarbete även utomlands och därför kan hon sannolikt erbjuda mångsidiga synpunkter på samarbetet. I intervjun är det svårt att lägga märket till om de utländska erfarenheterna inverkar på hennes svar men ändå finns denna erfarenhet i bakgrunden. Hon belyser att hennes tjänst som bibliotekarien grundades för att biblioteket skulle erbjuda svenskspråkiga bibliotekstjänster för barn och ungdomar i S:t Karins.

Biblioteket tyckte att det är meningsfullt att ha en egen person som är ansvarig för detta. Hennes centrala ansvarsområde är att underhålla de svenskspråkiga samlingarna och se till samarbetet mellan S:t Karins svenska skola och biblioteket fungerar. Vidare tar hon också del i den finskspråkiga skolbiblioteksverksamheten och arbetar i huvudbibliotekets kundtjänst och med beståndsutveckling.

"Absolut är skolorna den största samarbetspartnern. [...] *Hem och skola* har varit riktigt bra samarbetspartner. För närvarande skulle jag nästan säga att högskoleutbildning är en slags partner eftersom vi har nu två graduskribenter och båda gradu an knyter sig till service för barn och ungdomar."

Enligt bibliotekarien är skolorna den största och mest betydelsefulla samarbetspartnern för biblioteket. För S:t Karins svenska skolas del är föräldraföreningen *Hem och skola* också en samarbetspartner. Hon tillägger att

biblioteket har även högskolor som samarbetspartner: det finns flera pro gradu-avhandlingsprojekt som har behandlat barn och ungdomars bibliotekstjänster.

Samarbete

”Jag tycker att det finns två engelskspråkiga begrepp: *cooperation* och *collaboration*. [...] *Cooperation* skulle betyda två olika slags samarbete dvs. vi ger någonting åt dem och dem ger någonting åt oss vilket är utlåningssiffror och biblioteksbesöken. Men det finns också annat slags samarbete som är mera betydande. Detta är *collaboration* dvs. då gör man samarbete från gemensamma utgångspunkter: man planerar verksamhet tillsammans.”

Bibliotekarien har gott om åsikter om samarbetets roll. Hon säger att biblioteket gör mycket *samarbete* som betyder att klasserna besöker biblioteket med sina lärare och på så sätt ger dem lånesiffror till biblioteket och biblioteket erbjuder tjänster för dem. En mera komplicerad form av samarbetet är kollaboration. Detta betyder att biblioteket och skolan verkligen gör någonting tillsammans såsom samarbetet som baserar sig på gemensamma utgångspunkter. Hon berättar att detta är sådant samarbetet som är någonting mera – det är inte bara att biblioteket erbjuder någonting och den andra parten tar emot det.

”Ännu är det så att man brukar utmäta biblioteksanvändning med mycket konkreta siffror. [...] Detta betyder att det är mycket svårt för biblioteken att peka på fördelar och produktioner om det inte är utlåningssiffror. Då måste man ta upp samarbetsprojektet helt annorlunda och koncentrera sig till att vad som har varit påverkan.”

Även om biblioteket har hittat bra medel för samarbetet finns det ändå brister. Ett svårt problem för alla bibliotek är att staten och beslutsfattare brukar mäta lönsamheten med kvantitativa mått. Eftersom kollaboration inte direkt producerar vinster som biblioteket skulle kunna visa till beslutsfattare i form av siffror eller inkomster. Därför är det mycket svårt för biblioteken att bevisa hur kollaboration-samarbetet är lönsamt.

”I S:t Karins är samarbetet med skolorna mycket betydelsefullt--- Allmänt taget är dom på S:t Karins svenska skola mycket härlig samarbetspartner: det finns ivrigt folk och unga, ivriga lärare. [...] På sätt och vis är den en liten skola och ett eget samfund; dom har utvecklat sina egna tillvägagångssätt. ”

Bibliotekarien berättar att samarbetet har en mycket stor roll inom kommunen. I allmänhet är S:t Karins svenska skola en bra samarbetspartner eftersom det finns så entusiastiska och unga lärare i skolan, tillägger hon. Enligt henne är det emellertid fråga om en liten skola som är sitt eget samfund med sina egna vanor. Bibliotekarien nämner att i skolan har de stor betoning på läsandet. På hösten 2013 har skolans biblioteksaktivitet minskat lite grann. Hon säger att det kan bero på förändringar som hände inom skolan dvs. klassindelningen ändrades. Alla bibliotekstjänster är viktiga men besök till skolan har varit de mest efterfrågade tjänsterna.

Enligt bibliotekarien borde biblioteket ta reda på varför skolans biblioteksbesöksantal har minskat under hösten 2013. Det skulle vara intressant att veta om det finns någonting som biblioteket kan påverka eller förbättra. Hon antar att samarbetet inte förändras mycket i framtiden eftersom biblioteket inte kommer att ha mera resurser än de resurserna för de finskspråkiga skolorna. Allt beror inte på en person, understryker hon. I framtiden önskar hon att biblioteket skulle samverka allt mera med S:t Karins svenska skola så att biblioteks- och skolpersonal verkligen gör och planerar kommande ärenden tillsammans.

Skolans behov

Bibliotekarien antar att skolan säkert skulle ta emot mera service ifall det var möjligt. Ändå måste biblioteket tänka på jämlikheten och rättvisan. Det är inte önskvärt att endast fokusera på en kundgrupp eftersom biblioteket måste behandla alla grupper likvärdigt. Om kommunen skulle ha ett svenskspråkigt högstadium i S:t Karins, skulle biblioteket utvidga samlingar så att samlingarna skulle innefatta svenskspråkiga böcker för tonåringar. I dag finns det inte sådana böcker i S:t Karins huvudbibliotek. Bibliotekarien berättar att det inte finns en lösning på detta. Dock är det osannolikt att förvärvsanslag plötsligt ska öka. Således skulle biblioteket kunna ha möjlighet att anskaffa böcker för tonåringarna.

Samarbetets styrkor

Den viktigaste styrkan är att det finns mycket kunnig personal på biblioteket. Även om det finns behov av ökade personalresurser för att tillfredsställa alla krav som skolan

ställer. I framtiden borde biblioteket ha mera både ekonomiska resurser och mera arbetstid endast för skolsamarbetet.

5.3.3 Intervjun med informatikern

Bakgrund

Informatikern har bred erfarenhet från Egentliga Finlands biblioteksverksamhet eftersom hon har arbetat på flera bibliotek i Åboregionen. Även om hennes anställning hos S:t Karins bibliotek är relativt färsk var det betydelsefullt att intervjua henne på grund av hennes breda erfarenhet. I S:t Karins bibliotek är informatikern ansvarig för kommunikation. Detta betyder att hon tar kontakt till exempel till skolorna och förskolepedagogikavdelningen. Dessutom ser informatikern till att allt fungerar och att biblioteket följer tidtabeller.

År 2011 började verksamheten med svenskspråkiga skolelever eftersom då grundades det svenskspråkiga lågstadiet i S:t Karins. En av de grundläggande idéerna var att alla elever oberoende av modersmål ska ha möjlighet till jämlika bibliotekstjänster i S:t Karins. Samarbete med S:t Karins svenska skola började på så sätt att biblioteket lärde eleverna biblioteksanvändning både på finska och på svenska. Informatikern understryker att svenskspråkiga elever och deras lärare alltid har haft många idéer kring samarbetet med biblioteket.

Samarbete

”Jag måste säga att det är ganska sällan att man kan säga att vi gör samarbete. Snarare är det så att biblioteket erbjuder service och man tar emot dom. En del tar ivrigare och andra efter litet trugande.”

Samarbete mellan bibliotek, skolan och lärare är en utmaning, konstaterar informatikern. Det är snarare så att biblioteket erbjuder tjänster och skolan tar emot tjänster. Det finns stora skillnader mellan skolorna och lärarna: en del vill ta emot all service mycket gärna och med andra är biblioteket tvungen att truga på bibliotekstjänster. Biblioteket upplever att det inte är lätt att erbjuda tjänster eftersom en del av lärarna inte vill utnyttja dem av någon orsak. Å andra sidan antar hon att det är en mycket typisk situation i de flesta bibliotek. När samarbetet med skolor ändå

lyckas, brukar det vara de samma lärarna som är samarbetspartners. Det är svårt att få nya lärare med i samarbetet. Trots allt borde biblioteket vara nöjt med att de flesta lärarna tar emot allt som biblioteket erbjuder dem och deras klasser.

Hon berättar att det också finns en fördel om alla inte är intresserade av samarbete med biblioteket. Hon menar att det skulle vara för resurskrävande om alla lärare i alla skolor i S:t Karins region plötsligt ville komma till biblioteket. Det bästa sättet att knyta samarbetsband med skolor är att hon personligen träffar läraren. Om lärare upplever informatikern som främmande dvs. bara ett namn, finns det risk att inget samarbete uppstår. Trots att biblioteket skickar e-post och bulletiner på papper är det ändå lätt att lärarna inte bryr sig om biblioteket. Informatikern säger att de viktigaste samarbetspartnerna för biblioteket är skolor, förskolepedagogikavdelningar och daghem i S:t Karins. Dessutom gör man samarbete med barn- och ungdomstjänsterna inom *Vaski* som är en betydande samarbetspart inom *Vaskibiblioteken*.

Samarbetet med *Vaski* är annorlunda jämfört med samarbetet med skolorna. Med *Vaski* arrangeras olika projekt såsom sommarläskampanjer för både barn och vuxna. Andra samarbetspartners är S:t Karins ungdomsavdelning, hälsovård och till exempel högskolorna i Åboregionen. I slutet konstaterar informatikern att samarbetet med skolorna är det som tar mest resurser från biblioteket eftersom det är så mångsidigt och det behövs en behörig person för att göra det.

”Nå, jag är av den åsikten att på allmän nivå är biblioteksarbete med barn och ungdomar en av bibliotekets grundläggande funktioner. Tänker man vidare är det lika viktigt som vilken del som helst av biblioteksarbetet. I S:t Karins har man satsat på det så mycket – har lyft det upp så högt – eftersom man har ansett att det är så viktigt---.”

Hon tycker att samarbetet och i synnerhet skolbiblioteksarbete är en av de grundläggande uppgifterna för biblioteket. Vidare säger hon att de är lika viktigt som alla andra biblioteksfunktioner som biblioteket gör varje dag. S:t Karins bibliotek satsar mycket på barn och ungdomar eftersom de anses som viktiga kundgrupper och därför finns det också så högt i bibliotekets prioritetslista.

Biblioteksservice

”Förstås önskar man att dom ska fortsätta biblioteksanvändning. [...] Det är alltid bäst om t.ex. bokprat händer på biblioteket eftersom då är det möjligt för barn att genast gå och utlåna böcker. [...] Kanske utlåning och bokprat har varit den mest populära tjänster.”

Varje sommar ordnas en läskampanj och andra evenemang såsom läsdiplomet Rävrundan (*Ketunkierros-lukudiplomi* på finska) för skolelever. I diplomet ingår en lista av böcker för varje årskurs. Eleverna kan välja ut från listan vilka böcker de vill läsa för att få diplomet. Biblioteket deltar också i olika projekt såsom *Tartu tassuun*–projekt där barn läser för hunden och på så sätt kan barnen utveckla sin läskunnighet (Kaarinan kaupunki 2013d, 2013e).

Under hösten 2013 har de svenskspråkiga elevernas biblioteksbesöksantal minskat. Informatikern antar att det kan bero på förändringarna som har hänt på skolan och å andra sidan kan detta vara bara övergående. Naturligtvist önskar biblioteket att lärarna och eleverna skulle fortsätta använda bibliotekets tjänster i framtiden. Hon tycker att S:t Karins svenska skola tar emot allt som biblioteket erbjuder. Biblioteket har ordnat bokprat på skolan och lärt ut informationssökningsfärdigheter. Vidare har utlåningstjänster och läsdiplomen varit en av de populäraste tjänsterna.

Biblioteket föredrar att bokprat äger rum på biblioteket eftersom det då är möjligt för eleverna att genast låna böcker. Biblioteket försöker vänja skolelever vid biblioteksanvändning och målet är att biblioteksanvändning skulle bli en rutin för dem. Det är viktigt att eleverna inte upplever biblioteksbesöken för besvärliga eller att bibliotekarierna är skrämmande även om de är obekanta vuxna som barn har inte träffat tidigare.

”Jag tror att dom är så ivriga att dom ska utveckla allting mera men på biblioteket tänker vi på samarbetet på så sätt att man inte kan ”överbetjäna” en grupp. [...] Det är ju roligt att utveckla allt möjligt men man borde tänka det på så sätt att alla barn i S:t Karins skulle vara delaktiga.”

Informatikern understryker jämlikheten: biblioteket bör behandla alla kundgrupper jämlikt. Det är inte önskvärt att fokusera på en specialgrupp mera än de andra kundgrupperna eftersom alla kunder är jämlika. Förstås är jämställdhetsfrågan ett

mycket stort krav för vilket bibliotek som helst eftersom det alltid finns olika kundgrupper med olika behov. Dessutom finns det endast i S:t Karins regionen så många skolor, lärare och skolelever att det verkligen inte är så enkelt att tillfredsställa alla jämlikt.

Bibliotekets uppgifter

”Ändå är det viktigaste biblioteksinnehållet och att man skulle öppna det för eleverna men förstås kan det hända med hjälp av teknologin.”

Informatikern anser att biblioteket stödjer framför allt familjernas generella uppfostringsarbete. Vuxna lär barnen hur de ska bete sig i biblioteket, hur de behandlar andra människor, kompisar och hur de behandlar gemensamt material såsom bibliotekets böcker. Hon anser att studierna inom biblioteksbranschen borde innehålla mera kurser om grupphandledning och pedagogik så att bibliotekspersonalen skulle bättre klara sig i situationer med skolelever. Ny teknologi såsom *Ipad* ska stödja bibliotekets egna sakinnehåll som lärs ut till eleverna. Trots det är böckerna och deras innehåll det som spelar den största rollen – teknologin kan inte ersätta detta.

”Om man tänker på det hela huvudbiblioteket i S:t Karins... är utrymmena trånga speciellt för svenskspråkiga böckernas del. Detta betyder att det inte är möjligt att öka antal böcker dvs. utrymmena är otillräckliga. [...] För bibliotekstjänsternas del tycker jag att vi har bra service för skolor.”

Det finns inte brist på personalresurser eftersom biblioteket har en egen bibliotekarie som är ansvarig för svenskspråkiga kunder. Däremot får biblioteksutrymmena kritik. Informatikern säger att biblioteksutrymmena är alltför små och trånga för att biblioteket ska kunna erbjuda tillräckligt omfattande bibliotekstjänster för svenskspråkiga barn och ungdomar. De nuvarande samlingarna betjänar inte någon i huvudbiblioteket eftersom utrymmena är så otillräckliga. Trots allt tycker hon att biblioteket har mycket bra tjänster för skolorna med tanke på hela landskapet omfattande alla *Vaskibiblioteken*.

I framtiden ska samarbetet fortsätta. Hon säger att biblioteket har nått verkligen bra resultat eftersom all verksamhet har från början kunna byggas i samarbete med

skolan. Skolans lärare har varit aktiva och entusiastiska redan från början och det har underlättat samarbetet. Igen tar informatikern upp resursfrågorna. Det är mycket betydelsefullt om kommunen ska bygga det nya biblioteket i S:t Karins. Då skulle biblioteket äntligen ha dugliga utrymmena och samlingar som ska betjäna alla kundgrupper som använder biblioteket. Ytterligare tror informatikern att samarbetet utvecklas om ett svenskspråkigt högstadium kommer att grundas i S:t Karins. I detta fall skulle biblioteket skaffa svenskspråkiga böcker för tonåringar.

Samarbetets styrkor

”En av styrkorna är också att samarbete är rejält. Det är ett av våra tyngdpunktsområden och man satsar på det. [...] I S:t Karins huvudbibliotek har vi kvantitativt många arbetstagare som sysslar med skolorna i jämförelse med det hela Vaski-området. Jag är säker på att detta kommer att fortsätta i framtiden.”

Informatikern berättar att samarbetet mellan skolan och biblioteket i S:t Karins har en lång historia. På 90-talet lade kommunen ner filialbiblioteken och dem ändrades till skolbibliotek. Då lade kommunen grunden för verksamheten. Bibliotekets största styrkor är att samarbetet verkligen existerar ännu i dag. Det är inte bara ett avsnitt i festtal utan samarbetet är en del av bibliotekets vardag i S:t Karins. Biblioteket är intresserat av samarbetet med skolor och både de ekonomiska resurserna och arbetstidsresurser används på detta.

Vidare är det betydelsefullt att skolelever har biblioteket i närheten eftersom då är det lätt att utnyttja biblioteket. Det är inte alls vanligt i alla Egentliga Finlands bibliotek att det finns så många personer som arbetar med skolor såsom i S:t Karins. Informatikern önskar att samarbetet skulle fortsätta i framtiden eftersom det är en av bibliotekets viktigaste tyngdpunkter.

Figur 5: De centrala intervjutemana hos bibliotekspersonalen. Ju större termen är, desto större är dess betydelse inom intervjuerna. Schemat är skapat med hjälp av ett gratis online-verktyg *Wordle* (tillgänglig: www.wordle.net).

5.3.4 Sammanfattning

Bibliotekschefen

I S:t Karins finns det verkligen bra biblioteksverksamhet fast de ekonomiska resurserna och biblioteksutrymmena är begränsade (figur 5, bibliotekets ledning och ekonomiska resurser). Bibliotekets största styrkor är kompetent och välutbildad personal. Ytterligare satsar biblioteket en del av resurserna endast på samarbetet med skolorna.

Samarbetet mellan biblioteket och skolan kräver resurser för att fungera bra, skriver Männistö och Heikkilä (2003, 25). Detta styr bibliotekstjänster också i S:t Karins och därför har det lagt så mycket vikt på de ekonomiska resurserna. I intervjuerna med bibliotekspersonal fanns det inte mycket diskussion om informationskompetens. Informationskompetensens vikt så liten eftersom endast bibliotekschefen tog ställning till att öka betydelse av informationssökningskunskaper i biblioteket. Andra mindre viktiga teman var tekniska hjälpmedel, planering och hur biblioteket skapar sitt kontaktnät till andra kommunala parter i S:t Karins.

Bibliotekschefen önskar att S:t Karins svenska skola skulle ta mera kontakt till biblioteket och ta ställning till biblioteksservice. Dessutom antar hon att samarbetet förbättras av sig själv när biblioteket och skolan lär sig känna varandra bättre. Trots att resurserna är begränsade och kommunen inte investerar i ett helt nytt bibliotek i år, satsar biblioteket på barn och ungdomar eftersom de kommer att vara mycket högt i prioritetlistan.

Bibliotekarien och informatikern

Bibliotekarien tar upp begrepp som *samarbete* och *kollaboration*. Det finns flera utländska artiklar som behandlar kollaboration mellan biblioteket och skolan. Wepking (2009, 24) och Männistö och Heikkilä (2003, 25) skriver att lärares attityder, motivation, karaktärsdrag, intresse och värderingar är de som spelar roll om läraren använder biblioteket med sina elever eller inte.

Den vanligaste situationen är att biblioteket erbjuder tjänster och skolan tar emot det som biblioteket erbjuder. Som utvecklingsobjekt skulle biblioteket ha mera personalresurser och mera arbetstidresurser, föreslår bibliotekarien. Andra nackdelar som begränsar samarbetet med S:t Karins svenska skola är biblioteksutrymmen. Informatikern säger att de nuvarande biblioteksutrymmena är alltför små och trånga. Detta leder till att det är omöjligt att erbjuda tillräckligt omfattande bibliotekstjänster för svenskspråkiga barn och ungdomar (figur 5).

I framtiden ska samarbete inte förändras mycket eftersom resurserna antagligen är de samma kommande år. Ändå lönar det sig att komma ihåg att allt började från scratch. Biblioteket har lyckats att förverkliga ett rejält samarbete med S:t Karins svenska skola som fungerar fortfarande, anmärker informatikern. Biblioteket borde ta reda på att varför skolans biblioteksbesök har minskat under hösten 2013 och undersöka om det beror på biblioteket eller på någonting annat.

5.4 Intervjuerna i S:t Karins svenska skola

Den sista delen av intervjuerna tog plats i S:t Karins svenska skola och där intervjuades skolans rektor och två klasslärare under februari 2014. Intervjuerna gjordes på svenska och tog 40-45 minuter.

5.4.1 Intervjun med rektorn

Bakgrund

S:t Karins svenska skola är bunden till flera intressegrupper i staden. Biblioteket är inte den enda samarbetspartnern eftersom skolan gör samarbete med andra håll också. Förskolan en av de viktigaste parterna eftersom där skapar eleverna elementära kunskaper innan de börjar sina studier vid S:t Karins svenska skola. Föräldraföreningen *Hem och skola* är en annan viktig samarbetspart eftersom skolan är intresserad av föräldrars attityder och åsikter.

Rektorns roll är att hålla kontakt med andra samarbetspartner och lyssna på lärarnas åsikter. Det är inte vanligt att hon fattar alla beslut på egen hand. Ibland måste rektorn höra lärarna också eller även delegera ärenden. Som helhet håller rektorn ihop allt och ser till att allt fungerar på rätt sätt.

Samarbete

”Samarbetet betyder för mig att vi har möjlighet att gå till S:t Karins bibliotek. [...] De viktigaste för oss är att det skulle finna svenskspråkiga böcker på biblioteket och att det finns en svenskspråkig bibliotekarie för oss.”

Rektorn är tacksam för att biblioteket satsar så mycket på de svenskspråkiga kunderna och att biblioteket erbjuder betjäning på svenska. Ur hennes synvinkel betyder samarbetet att biblioteket är tillgänglig för elever och lärare. Detta betyder också att bibliotekspersonal är flexibel så att biblioteket kan svara på skolans krav. Till exempel kan lärarna och bibliotekarien lätt komma överens om en klass vill besöka biblioteket utanför öppettiderna. För S:t Karins svenska skola är det viktigaste att det finns svenskspråkiga böcker och en bibliotekarie som betjänar på svenska.

”Vi har läsning som en av våra absolut viktigaste tyngdpunkter.”

S:t Karins svenska skola poängterar betydelsen av biblioteksanvändning. Detta innebär att eleverna blir vana vid biblioteksbesök och lär sig låna böcker. Rektorn uppmuntrar gärna lärarna att använda bibliotekets service fast alla lärare inte är så ivriga att gå till biblioteket med klasserna. Rektorn berättar att skolan satsar mycket på läsning och detta är en av de tyngdpunkterna av deras lärande. Lärandet utnyttjar läsning mångsidigt. Alltså är det inte endast fråga om den traditionella formen av läsningen varvid eleverna läser på sin plats i tysthet. Däremot gör eleverna uppgifter kring läsandet såsom högläsning, bokprat och diskussion om det som de har läst.

Skolans behov

"Jag tycker åtminstone att det fungerar helt bra det här samarbetet med biblioteket och jag saknar ingenting nu på det sättet."

Rektorn anser att samarbetet och bibliotekstjänsterna fungerar bra i S:t Karins bibliotek. Rektorn önskar att biblioteket skulle till exempel planera samarbetet omkring något tema. Informationssökning och dess lärande är en annan sak som biblioteket borde koncentrera sig mera på. Å andra sidan kan detta ses som ett gemensamt projekt eftersom på skolan arbetar lärarna kring informations-sökningslärandet också.

Samarbetets styrkor

"Vi ser den här som en viktig del av vår uppgift att stärka svenska språket hos eleverna i vår skola."

Hon anser biblioteket som en signifikant faktor när det gäller elevernas kunskaper i svenska. Det brukar vara så att en del av eleverna använder hellre finska hemma och svenska endast i skolan. I detta avseende försöker biblioteket stödja svenskan så mycket som möjligt eftersom det är elevernas skolspråk dvs. alla studier, böcker, uppgifter och prov är på svenska. Läsningen är en av de effektivaste verktyg för att utveckla elevernas språkkänsla och utvidga deras ordförråd.

"Tillgänglighet av böcker är ju en brist förstås men det förstår man ju att det är som det är. [...] Det är ganska trångt där på biblioteket. [...] Så det är så att utrymmena skulle utvecklas."

Det kom fram två förhållanden som biblioteket borde utveckla: antalet svenskspråkiga böcker är för liten och de nuvarande biblioteksutrymmena är alltför trånga. Rektorn tycker att de är de två ärenden som borde förbättras i framtiden.

5.4.2 Intervjun med klasslärare 1

Bakgrund

Klassläraren tar upp synpunkter till bibliotekets tillgänglighet som är lätt att besöka enligt henne. Detta beror mycket på det att avståndet mellan S:t Karins huvudbibliotek och S:t Karins svenska skola är ungefär en halv kilometer. Således är det lätt för klasserna att gå till biblioteket. På konkret nivå är samarbetet sådant att det vänjer barnen vid biblioteksanvändning dvs. hur de lånar böcker och varför är det nyttigt att vara intresserad av läsande.

Samarbete

”–det märks att en del av eleverna är intresserade också av att låna dvd:n, filmer, men att störst vikt är tror jag ligger på böckerna, helt vanliga barnböcker sådana som tillämpar för till de här barnen i den här åldern. [...] Men för dom här barnen är det främst att dom får låna.”

Läraren försöker besöka biblioteket regelbundet med sin klass. Hon har organiserat biblioteksbesök då lånetiden tar slut och därför brukar klassen gå till biblioteket en gång i månaden. Enligt henne är de vanliga utlåningstjänsterna de mest populära. De yngsta eleverna brukar helst låna barnböcker och bildböcker men faktaböcker är också populära. Eftersom de flesta elever kommer från tvåspråkiga familjer är det tillåtet att låna böcker på båda språken.

”Som lärare försöker man ju som uppmuntra till det här [...] att betona den här språkliga aspekten att hur viktigt det är att dom läser böcker.”

Det var överraskande att hur mycket skolan satsar på uppmuntrandet. Lärarna förhåller sig allvarligt till läsandets betydelse. Betoning av läsandet är en del av S:t Karins svenska skolas hörnstenar. Betoningen baserar sig på språkliga synpunkter. Enligt den är det vitalt att eleverna läser svenskspråkiga böcker också på sin fritid. I

skolan är svenskan studiespråket och därför stödjer allt svenskspråkigt läsande studierna.

”Det brukar jag ju göra (att uppmuntra eleverna att besöka biblioteket på fritiden). [...] Och speciellt nu har vi tvåspråkiga familjer så försöker vi ju betona den här aspekten att det är viktigt att dom skulle ha svenskspråkiga böcker hemma för att det här är barnens skolspråk.”

Enligt läraren är det passande att ta upp biblioteksanvändning under föräldramöten. Ytterligare är utvecklingssamtal med föräldrarna ett verktyg för läraren att ta kontakt till hem och förklara för föräldrarna att hur viktigt det är att eleverna besöker biblioteket och läser på sin fritid. Läraren poängterar att biblioteksanvändning under skoldagar inte utesluter biblioteksanvändning på fritiden. Helst skulle eleverna besöka biblioteket till exempel med sin familj för att ha den största nyttan av det.

Skolans behov

”Från lärarens synvinkel är den viktigaste är ju att det finns böcker som lämpar sig för mina elever; då tänker jag alltså att det finns svenskspråkiga böcker. [...] Jag tycker att det är nog viktigaste att dom kan erbjuda svenskspråkig service åt oss.”

Läraren säger att böckerna är det viktigaste på biblioteket och i speciellt böckerna på svenska. Hon tycker att situationen med svenskspråkiga böcker har blivit bättre under de senaste två år eftersom biblioteket har anskaffat mera av dem. Ett av de glädjeämnen är att det finns anställda på biblioteket som talar svenska och att skolan har en egen bibliotekarie som betjänar och hjälper eleverna på svenska. I allmänhet finns det två saker som skolan väntar från bibliotekets håll: betjäning på svenska och svenskspråkiga böcker.

”Framst finns det den här modersmålsaspekten förstås liksom språkstödande där... men att vilket ämne som helst om man behöver få information om någonting. Biblioteket kan ge tjänster i informationsökning och sånt här tillsammans med skolan.”

Enligt läraren är det svårt att göra särskilda målsättningar för olika läroämnen eftersom biblioteket klart kan stödja vilket skolämne som helst. Trots det säger hon att kanske de traditionella realämnena är sådana som mest kan utnyttjas av bibliotekets samlingar. Dessutom anser hon att bibliotekets utbud på musik är utmärkt. Detta har varit till stor

hjälp i musikundervisningen, tillägger hon. Till sist tar hon upp att det har varit trevligt när bibliotekarien har ordnat bokprat också för lärare. På så sätt får man information om böckernas innehåll och således kan böckerna rekommenderas till eleverna.

Allt baserar sig på lära ut eleverna att använda bibliotekets service. Lärarens roll är att visa vägen till rätt slags beteende och vanor. Så småningom lär eleverna sig att respektera andra kunder och bete sig rätt fast läraren måste vara vaksam hela tiden.

”... det här utbudet av svenska böcker är ganska liten [...] vi förstår varför det är så. Vi vet också om att desto mera vi lånar så finns det också möjlighet att dom får mera svenska böcker till biblioteket.”

I skolan har lärarna identifierat relationen mellan utlåningssiffror och biblioteksmaterial. Ju mera eleverna lånar ut, desto mera är det möjligt att anskaffa nytt material. Som helhet finns det inga brister på bibliotekstjänster men förstås önskar skolan att biblioteket skulle ha mera svenskspråkiga böcker. Läraren tycker att emottagandet på biblioteket är bra och personalen kan betjäna eleverna på svenska. Under den första gången berättar bibliotekarien om tjänster, lånekortet och reglerna till eleverna i samlingsrummet. Läraren ser det endast som ett positivt ärende att det finns en svenskspråkig bibliotekarie fast det är fråga om en helt finskspråkig stad.

Samarbetets styrkor

”Trots att det finns ganska liten svenska böcker duger det främst tjänsten att man får låna dom svenska böcker som man har. Det här samarbetet är också helt konkret med bibliotekarien: hon tar emot oss och erbjuder annat program på biblioteket och att hon kan också komma hit on hålla bokprat.”

Hon anser att det är viktigt att det finns mångsidiga bibliotekstjänster i S:t Karins. Från skolans synvinkel är samarbetet en styrka. Läraren tycker att det är bra att samarbetet fungerar i båda riktningarna. Det är inte enkelriktad utan bibliotekarien brukar besöka S:t Karins svenska skola och tvärtom. På skolan finns det brist på tiden och därför föredrar lärarna att bibliotekarien kommer till skolan. I slutet lyfter hon upp några av bibliotekets projekt såsom sommarläsningskampanjer och *Lästlust*-projektet. De kan ses som uttryck av samarbete om man tänker på samarbetet i större utsträckning.

Slutligen får huvudbibliotekets utrymmen kritik även av läraren. Läraren tycker att utrymmena inte är lockande och utrymmena är trånga jämfört med de moderna, nya biblioteken. Hon konstaterar att biblioteket ligger i en byggnad som inte är planerat för biblioteksbruk och därför skulle kommunen absolut bygga upp ett helt nytt bibliotek i framtiden. Hon önskar att biblioteket fortfarande satsar på svenskspråkiga kunder och personalen som kan betjäna kunderna på svenska.

5.4.3 Intervjun med klasslärare 2

Bakgrund

”Det är inte bara att man lånar böcker, det handlar om andra saker tycker jag. Bibliotekarien har sitt eget område. Dom har sitt yrkesområde som dom är duktiga på. Jag undrar att vi på skolan skulle utnyttja det mycket mera.”

Hon tycker att biblioteket är en plats där det är lätt att gå till med elever. Hon säger att diskussion mellan biblioteket och skolan kunde vara bättre och mera omfattande. Det är inte klart att vad det är som erbjuds på biblioteket och vad det är som skolan förväntar på. Hon föreslår att det skulle vara bäst att diskutera om samarbetets ömsesidighet och kartlägga behov och styrkor bättre. Hon erkänner att en del av lärarna upplever biblioteksanvändning som en oundviklig syssla som tar bort tid från allt annan undervisning. Ändå tillägger hon att de flesta av lärarna förhåller sig mycket positivt till samarbetet.

Samarbete

”Vi lånar böcker och eleverna frågar frågor... och jag tycker att det är också en viktig sak att dom känner bibliotekarien: att det finns sån personliga kontakten – att dom känner hon personligen.”

De mest populära bibliotekstjänsterna för eleverna är naturligtvis utlåning av böcker, berättar läraren. De brukar också fråga bibliotekarien om dem inte kan hitta böckerna som dem letar efter. Bibliotekarien är bekant till eleverna och detta gör allt lättare. Ibland brukar eleverna använda skolans eget bibliotek som omfattar över 1 000 band dvs. det finns ett stort urval svenskspråkiga böcker i skolan.

En annan observation är att antalet svenskspråkiga böcker i S:t Karins huvudbibliotek är ganska liten eftersom en del av eleverna har läst alla av dem. Läraren säger att det är bra att eleverna kan reservera böcker från Åbo och få dem till S:t Karins relativt lätt och snabbt. Det här är ett sätt att motivera elevernas biblioteksanvändning på fritiden. Förstås hinner lärarna inte göra allt möjligt med skolan varför det är naturligt att eleverna uppmuntras använda biblioteket också på fritiden.

Skolans behov

Läraren önskar att biblioteket skulle vara mera aktiv och planera ärenden omkring teman. Bibliotekspersonal borde vara medveten om och intresserad av vad lärarna gör på skolan med eleverna. Hon säger att lärarna är medvetna att det finns allt annat arbete på biblioteket och att skolarna inte är den enda gruppen som kräver resurser.

Enligt henne är det högst sannolikt att lärarna inte diskuterar mycket med varandra om samarbetet. Till en del upplever hon att biblioteket inte reagerar tillräckligt snabbt. Till exempel om läraren vill ha ett bokprat på skolan måste biblioteket informeras flera veckor innan det ska hända. Läraren antar att genom noggrann planering kan samarbetet förbättras. Hon föreslår att bibliotekarien skulle delta i lärarmöten som tar plats i augusti innan läsåret börjar på hösten.

”Det finns för lite böcker. Det skulle behöva finnas mera böcker. [...] För det första ett nytt ställe, nya lokal, en ny byggnad.”

Den största bristen anknyter direkt till bibliotekets svenskspråkiga samlingar. Läraren påstår att det finns helt enkelt för litet av svenskspråkiga böcker. För det andra säger hon att biblioteket skulle absolut ha bättre utrymmen eller ett helt nytt ställe och lokal. Biblioteket ser inte innovativt eller modernt ut, tycker hon. Ibland hör hon att eleverna klagat att det inte finns en plats att sätta sig någonstans i biblioteket. Till slut föreslår hon att dialogen mellan skolan och biblioteket skulle utvecklas för att samarbetet skulle vara även bättre i fortsättningen.

Samarbetets styrkor

Hon tycker att biblioteket kan stödja alla läroämnena. Hon konstaterar att upplevelsetjänsterna såsom sagostunder och bokprat är viktiga för alla. Dessutom är det viktigt att eleverna känner sig välkommen att besöka biblioteket – tröskeln måste vara låg. Däremot anmärker hon att lärandet av biblioteksdata är mindre viktigt. I stället borde bibliotekspersonalen helst ge undervisning i allmän informationssökning och hur eleverna använder sökord, avancerad sökning och andra sökverktyg.

”Det är absolut ett måste att det finns en bibliotekarie som pratar svenska. Det måste inte vara så att när som helst du går till biblioteket men om vi kommer med skolan skulle det finnas en person som pratar svenska där. [...] För oss är det också att dom är ganska nära i bibban.”

Från skolans perspektiv är betjäning på svenska ytterst viktigt, understryker läraren. Det är också avgörande att biblioteket ligger så nära i skolan. Personalen är trevligt samt stämningen i biblioteket och alla hälsar klasserna välkomna vänligt, tillägger hon.

5.4.4 Sammanfattning

Figur 6: De centrala intervjutemanorna hos skolpersonalen. Ju större termen är, desto större är dess betydelse inom intervjuerna. Schemat är skapat med hjälp av ett gratis online-verktyg *Wordle* (tillgängligt: www.wordle.net).

Rektorn

För skolan är biblioteket en av de centrala samarbetsparterna. Fast varje biblioteksbesök tar bort tiden som kan användas för lärandet är besöken värdefulla för eleverna. De största fördelar som biblioteksanvändning erbjuder till eleverna är förstås att det främjar läskunnighet (se figur 6, modersmål och betoning av läsning), modersmål och faktiskt alla realämnen. Biblioteksanvändning för omväxling med sig till barnens vardag i skolan. Biblioteket kan erbjuda upplevelser och avkoppling till deras liv.

Rektorn säger att läsandet av svenskspråkiga böcker är viktigt eftersom elevernas skolspråk är svenska därför är samlingarnas vikt så stor. En del av eleverna använder endast finska hemma så i detta fall är skolans satsning på svenska språket betydelsefull för några elever. I synnerhet anmärker hon att det är lättare för en person att besöka skolan jämfört med att hela klassen går till biblioteket. Därför föredrar lärarna oftast att bibliotekarien kommer till skolan. Enligt rektorn borde biblioteket öka antalet svenskspråkiga böcker och utveckla de nuvarande biblioteksutrymmena för att samarbetet skulle vara även bättre i framtiden.

Klasslärarna

Lärarna anser att bibliotekariens betydelse är stor. Ett av de mest anmärkningsvärda ärenden är att eleverna får betjäning på svenska (se figur 6, betjäning på svenska). Den svenskspråkiga bibliotekarien kan hjälpa eleverna att hitta tillämpliga böcker och eleverna kan fråga om hjälp. Dessutom kan bibliotekarien ge undervisning i biblioteksanvändning och berätta om reglerna som gäller i biblioteket. Lärarna tycker att bibliotekets den svenskspråkiga boksamlingen är också en av de viktigaste sakerna som biblioteket kan erbjuda. Om samlingen har blivit för gammal eller om det är för liten eller begränsad, ska det minska klassernas biblioteksbesök.

Under hösten 2013 använde eleverna skolans eget bibliotek som omfattar över 1 000 band. Lärarna upplevde att skolans bibliotek tillfredsställde deras behov då. Å andra sidan finns det elever som har läst redan alla svenskspråkiga barnböcker i S:t Karins huvudbibliotek och därför kände det onödigt att gå dit. Skolpersonalen anser att

bibliotekets utrymmen är ganska trånga och gammalmodiga; biblioteket ser inte lockande ut.

I framtiden önskar lärarna att samarbetet skulle vara mera systematiskt och bättre planerat. Dem föreslår att biblioteket borde skapa klara planer för varje årskurs att vad de ärenden är som skulle ingå i biblioteksanvändning. Läraren 2 föreslår att biblioteket skulle vara mera aktiv i skolan och i synnerhet mot lärarna. Bibliotekarien skulle till exempel besöka lärarmöten. På så sätt kan samarbetet diskuteras dvs. vad det är som biblioteket kan erbjuda, vilka är de ärenden som biblioteket och skolan kan göra tillsammans och hurdana önskemål lärarna har. Ett annat förslag är att S:t Karins bibliotek skulle utnyttja mera Vaskibiblioteken och till exempel anskaffa mera svenskspråkiga böcker från Åbo stadsbibliotek.

6 Enkätundersökningen

Den andra delen av avhandlingens datainsamling består av en enkät till skoleleverna i S:t Karins svenska skola. I detta kapitel redovisas genomförandet av enkäten och dess innehåll. Härtill introduceras teorin om enkätundersökningen och bakgrund för metodvalet i början av kapitlet.

6.1 Genomförandet av enkäten

Den ursprungliga idén var att hålla enkäten så kort och fokuserad som möjligt. Det finns inte behov att slösa informanternas tid med fruktlösa eller oklara frågor. Det är bäst att koncentrera sig på enkla frågor som är lätta att svara på. Härigenom är det möjligt att öka svarsprocenten. För att genomföra enkäten krävdes forskningstillstånd från skolan (Bilaga 9) samt från elevernas föräldrar (Bilaga 10) eftersom enkäten riktar sig till barn i åldern 7-13 år (Bilaga 8).

Alkula, Pöntinen och Ylöstalo (1994, 122) skriver att en framgångsrik enkätundersökning baserar sig på bra förhandsplanering och ordentligt genomförande. Enligt Kananen (2008b, 25) beror enkäternas användbarhet på tre ärenden:

- svaranden förstår frågorna på rätt sätt

- svaranden har information som frågorna förutsätter
- svaranden vill ge information som anknyter sig till frågorna.

De här ärendena fungerade som utgångspunkter vid planering av enkätundersökningen. Det finns också andra faktorer att ta hänsyn till. Till exempel var alla informanter minderåriga och mycket unga (7-13 år). De yngste informanterna har just lärt sig skriva och läsa och detta ställer särskilda krav på enkätens innehåll och själva frågorna. Även om det är fråga om unga svarande som är barn är det dock viktigt att lyssna på och ta hänsyn till deras tankar eftersom de är bibliotekets kunder i dag och i framtiden. På grund av detta är en del av enkätfrågorna i form av öppna frågor där det fanns möjlighet att skriva fritt utan svarsalternativ.

6.2 Enkäten i S:t Karins svenska skola

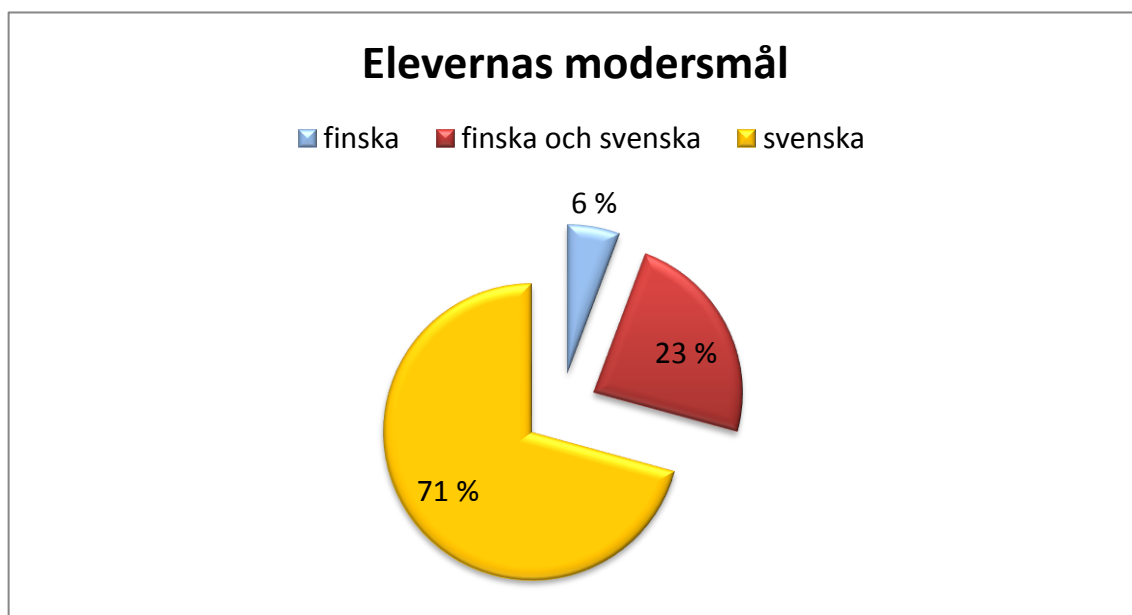
Av de 120 blanketterna returnerades 88,3 % således består det slutliga samplet för enkäten av 106 svar. Antal pojkar var 54 och antal flickor var 52. Det fanns inte någon blankett som har varit delvis tomt eller oduglig. Således kan man säga att enkäten lyckades väldigt bra. Här presenteras de viktigaste resultat och diagram som belyser resultaten.

6.2.1 Bakgrundsinformation om eleverna

De flesta av eleverna (71 %) är svenskspråkiga men det finns också några enstaka (6 %) finskspråkiga elever och eleverna vars modersmål är både finska och svenska (23 %).

Tabell 3: Elevernas modersmål.

	Pojkar	Flickor	Procenttal / Pojkar	Procenttal / Flickor
finska	2	4	4 %	8 %
finska och svenska	14	11	26 %	21 %
svenska	38	37	70 %	71 %
Totalt	54	52	100 %	100 %

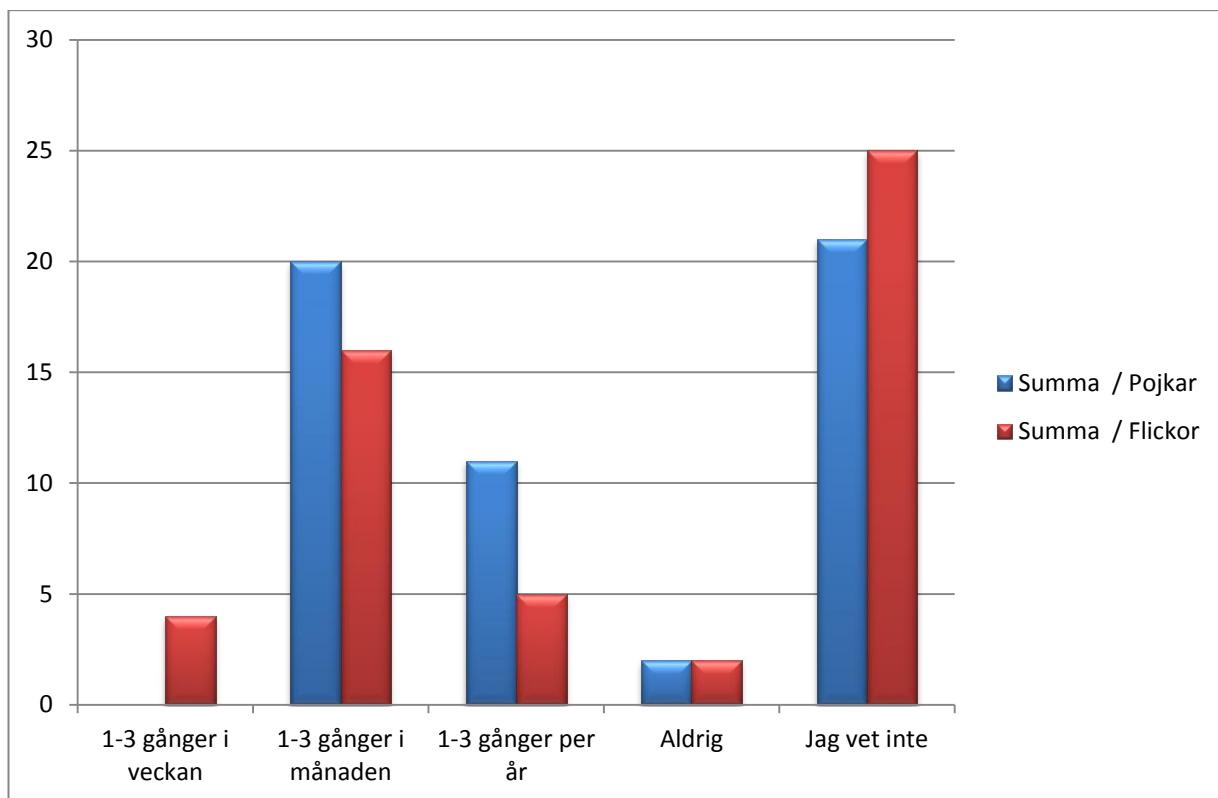
Figur 7: Elevernas modersmål.

6.2.2 Elevernas biblioteksanvändning

Biblioteksanvändning med skolan

Tabell 4: Elevernas biblioteksanvändning med skolan.

	Pojkar	Flickor	Procenttal / Pojkar	Procenttal / Flickor
1-3 gånger i veckan	0	4	0 %	8 %
1-3 gånger i månaden	20	16	37 %	31 %
1-3 gånger per år	11	5	20 %	10 %
Aldrig	2	2	4 %	4 %
Jag vet inte	21	25	39 %	48 %
Totalt	54	52	100 %	100 %

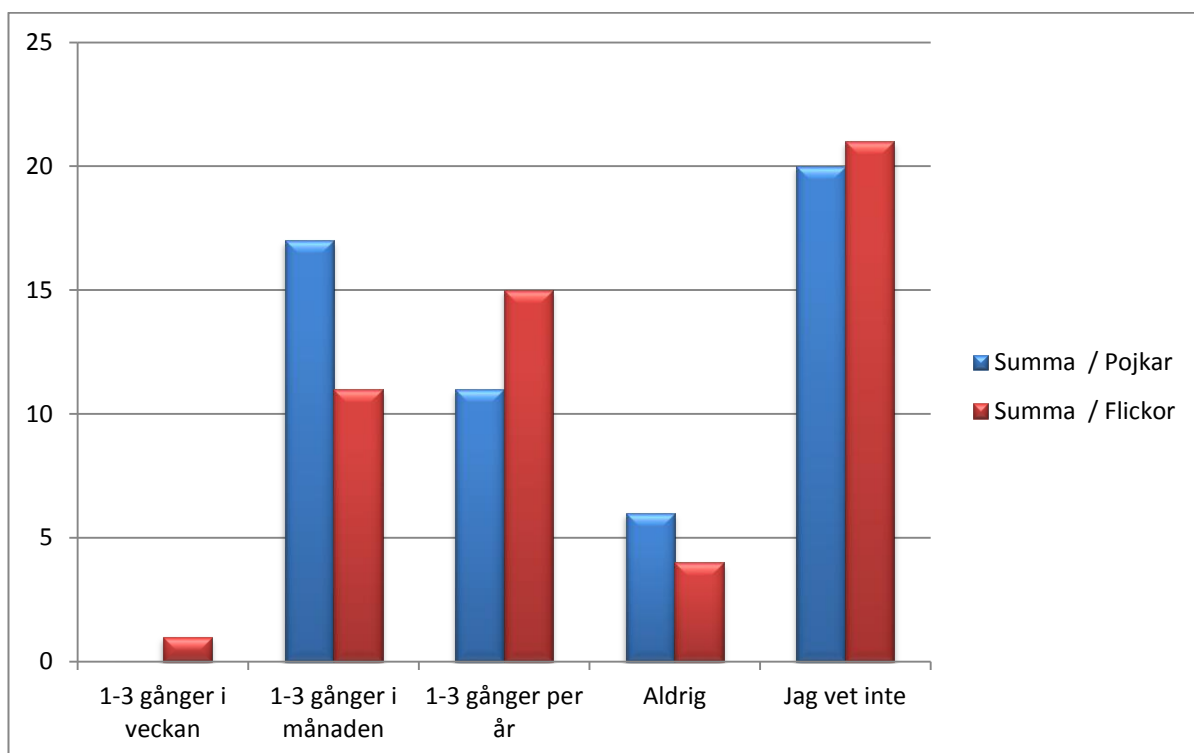
Figur 8: Elevernas biblioteksanvändning med skolan.

De flesta eleverna brukar besöka biblioteket med skolan 1-3 gången i månaden (37 % av pojkarna och 31 % av flickorna). Dessutom brukar 20 % av pojkarna och 10 % av flickorna besöka biblioteket med skolan 1-3 gånger per år. Sannolikt var det svårt för några elever att granska sin biblioteksanvändning eftersom pojkarnas del var 39 % och flickornas del 48 % av "jag vet inte"-svar. Andelen elever som aldrig besöker biblioteket var endast 4 % av dem som svarat.

Biblioteksanvändning på fritiden

Tabell 5: Elevernas biblioteksanvändning på fritiden.

	Pojkar	Flickor	Procenttal / Pojkar	Procenttal / Flickor
1-3 gånger i veckan	0	1	0 %	2 %
1-3 gånger i månaden	17	11	31 %	21 %
1-3 gånger per år	11	15	20 %	29 %
Aldrig	6	4	11 %	8 %
Jag vet inte	20	21	37 %	40 %
Totalt	54	52	100 %	100 %

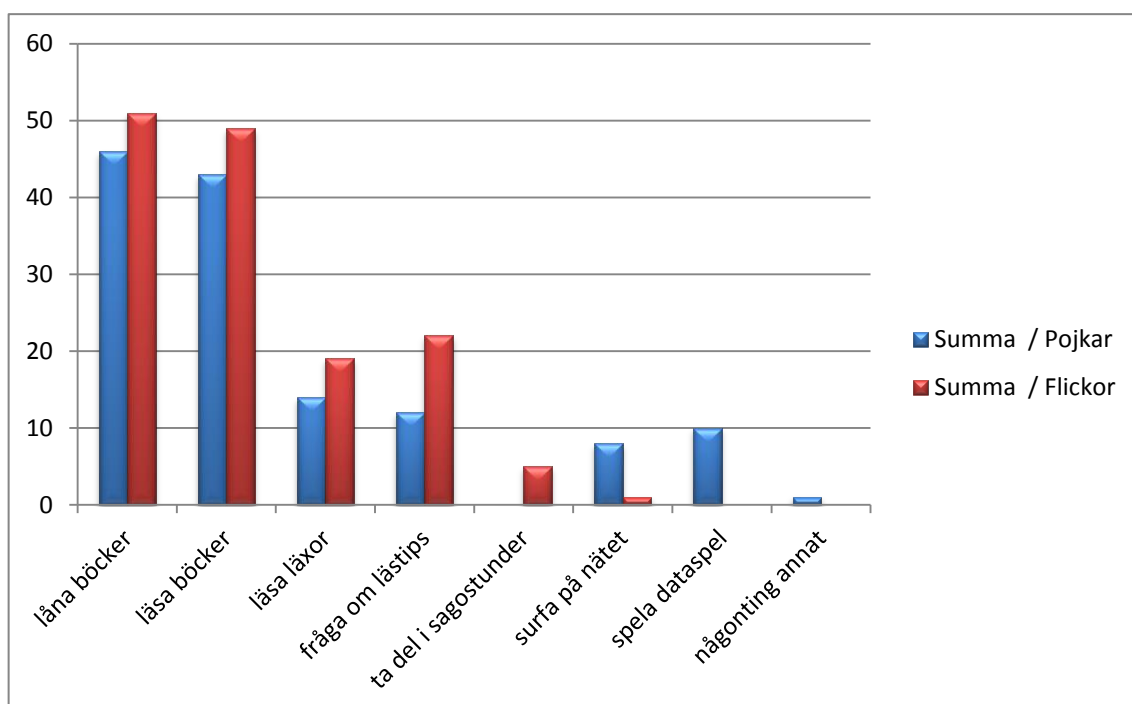
Figur 9: Elevernas biblioteksanvändning på fritiden.

Det var svårt för några elever (39 %) att bestämma sig hur många gånger de har besökt biblioteket på fritiden. På grund av svaren är pojkarna mera aktiva biblioteksanvändare på fritiden än flickorna eftersom 31 % av pojkarna besöker biblioteket 1-3 gånger i månaden medan endast 21 % av flickorna. Antalet elever som aldrig besöker biblioteket på fritiden är nästan samma 11 % av pojkarna och 8 % av flickorna eller 9 % av alla elever.

6.2.3 Viktigaste att göra på biblioteket

Tabell 6: Elevernas åsikter om vad som är det viktigaste på biblioteket.

	Pojkar	Flickor	Procenttal / Pojkar	Procenttal / Flickor
fråga om lästips	12	22	22 %	42 %
låna böcker	46	51	85 %	98 %
läsa böcker	43	49	80 %	94 %
läsa läxor	14	19	26 %	37 %
någoting annat	1	0	2 %	0 %
spela dataspel	10	0	19 %	0 %
surfa på nätet	8	1	15 %	2 %
ta del i sagostunder	0	5	0 %	10 %
Totalt	134	147		

Figur 10: Elevernas åsikter om vad som är det viktigaste på biblioteket.

De flesta av eleverna tycker att utlåningstjänsterna är det som är det viktigaste. Ett stort antal av eleverna tyckte att det är viktigt att det är möjligt att läsa böcker på biblioteket. För det tredje anser eleverna att det finns möjlighet att läsa läxor på biblioteket och fråga om lästips. Flickorna anser (10 %) att sagostunderna är viktiga men pojkarna bryr sig inte om det med andra ord finns det endast fem flickor och

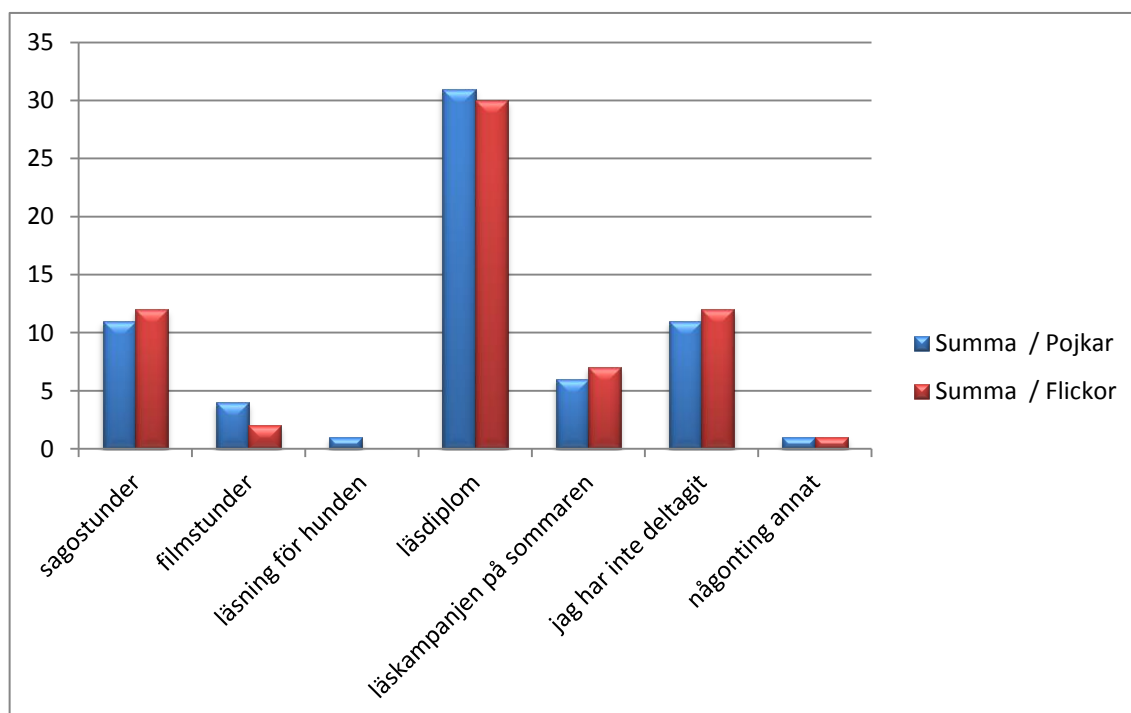
ingen pojke som tycker att sagostunderna är viktiga. Det finns en stor skillnad mellan pojkar och flickor i svarsalternativ "surfa på nätet" och "spela dataspel". Pojkarna är tydligen mera inriktade på spel och datorer eftersom 19 % av dem tycker att spelandet är viktigt medan ingen flicka tänker på samma sätt.

6.2.4 Bibliotekets tjänster

Deltagande i bibliotekets evenemang

Tabell 7: Elevernas deltagande i bibliotekets evenemang.

	Pojkar	Flickor	Procenttal / Pojkar	Procenttal / Flickor
filmstunder	4	2	7 %	4 %
ingenting	11	12	20 %	23 %
läsdiplom	31	30	57 %	58 %
läskampanjen	6	7	11 %	13 %
läsning för hunden	1	0	2 %	0 %
någoting annat	1	1	2 %	2 %
sagostunder	11	12	20 %	23 %
Totalt	65	64		

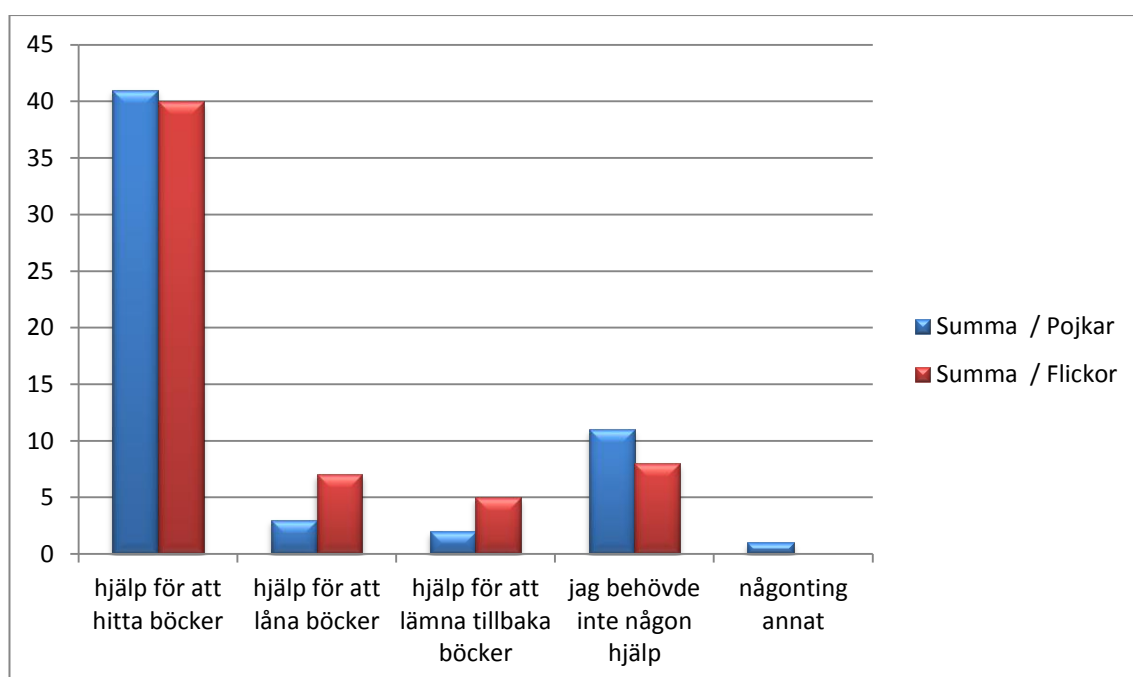
Figur 11: Elevernas deltagande i bibliotekets evenemang.

Svaren visar att läsplom är det mest populära evenemanget på biblioteket eftersom över 50 % av alla elever har deltagit. Å andra sidan är läsplomet en obligatorisk del av modersmålsundervisningen så det kan vara en förklaring till dess popularitet. Förstås beror allt på läraren dvs. alla klasser har inte hunnit delta i läsplomet eller en del av eleverna kan ta del i diplomet senare.

Sagostunder är också populära eftersom 20 % av pojkarna och 23 % av flickorna har deltagit. Ändå är detta motstridigt eftersom endast så få ansåg det vara så viktigt (10 % av flickor och 0 % av pojkar). Andra evenemang var uppenbart inte så populära fast det finns ju elever som har deltagit i dem också.

Tabell 8: Ärenden som eleverna behövde hjälp med.

	Pojkar	Flickor	Procenttal / Pojkar	Procenttal / Flickor
hjälp för att hitta böcker	41	40	76 %	77 %
hjälp för att låna böcker	3	7	6 %	13 %
hjälp för att lämna tillbaka böcker	2	5	4 %	10 %
jag behövde inte någon hjälp	11	8	20 %	15 %
någonting annat	1	0	2 %	0 %
Totalt	58	60		

Figur 12: Ärenden som eleverna behövde hjälp med.

De flesta av alla elever (76 %) behövde hjälp med att hitta böcker. Ett annat ärende där eleverna behövde hjälp var att låna böcker (9 %) eller att lämna tillbaka böcker (7 %). Trots att det ibland är svårt för eleverna att hitta böcker svarade 18 % av eleverna att dem inte behöver någon hjälp.

Spelrum

Tabell 9: Fråga om spelrummet.

	Pojkar	Flickor	Procenttal / Pojkar	Procenttal / Flickor
ja	27	13	50 %	25 %
nej	27	39	50 %	75 %
Totalt	54	52	100 %	100 %

Tabell 10: Elevernas användning av spelrummet.

	Pojkar	Flickor	Procenttal / Pojkar	Procenttal / Flickor
ja	20	2	37 %	4 %
nej	34	50	63 %	96 %
Totalt	54	52	100 %	100 %

Svaren visar att spelrum är ett intresse särskilt för pojkarna men endast 4 % av flickorna har använt spelrummet någon gång. Visserligen svarade endast 25 % av flickorna att de inte visste om spelrummet i biblioteket.

Bibliotekarien

Tabell 11: Fråga om hjälp av bibliotekarien.

	Pojkar	Flickor	Procenttal / Pojkar	Procenttal / Flickor
ja	52	50	96 %	96 %
nej	2	2	4 %	4 %
Totalt	54	52	100 %	100 %

Tabell 12: Elevernas användning av den hjälp som finns.

	Pojkar	Flickor	Procenttal / Pojkar	Procenttal / Flickor
ja	30	33	56 %	63 %
nej	24	19	44 %	37 %
Totalt	54	52	100 %	100 %

Nästan alla eleverna (96 %) svarade att de visste om möjligheten att fråga om hjälp av bibliotekarien. Trots detta har endast 56 % av pojkarna och 63 % av flickorna utnyttjat bibliotekariens hjälp.

6.2.5 Elevernas önskemål

Enkätens öppna frågor var populära för alla årskurser eftersom nästan alla blanketter (92 %) innehöll skrivna svar. Alltså var det viktigt att erbjuda möjligheten för eleverna att uttrycka sina åsikter och önskemål med sina egna ord.

Det framkom flera önskemål om bibliotekstjänster. Önskemålen gällde bibliotekets samlingar, utrymmen och vad det är som eleverna kan egentligen göra på biblioteket. Eleverna är av den åsikten att det finns alltför få svenskspråkiga böcker på biblioteket. Därför var ett av de mest allmänna önskemål att eleverna skulle vilja ha mera böcker på svenska.

Tabell 13: Elevernas öppna svar.

	Pojkar	Flickor	Procenttal / Pojkar	Procenttal / Flickor
jag skulle vilja ha mera böcker	14	21	26 %	40 %
biblioteket är bra som det är nu	13	9	24 %	17 %

Här finns exempel på elevernas önskemål och samt vad de uppskattar i bibliotekets verksamhet:

*"Jag skulle önska att det skulle t.ex. komma nya böcker till biblioteket."
flicka, 13 år*

*"Tonårsböcker hoppas jag att det ska komma nya och bra, på svenska också lite finska."
flicka, 12 år*

*"Ha ett läxrum."
flicka, 10 år*

*"Att det skulle komma fler svenska böcker."
flicka, 10 år*

*"Jag skulle vilja läsa böcker på svenska, så bibban skulle kunna skaffa mera svenska böcker".
flicka, 10 år*

"Jag tycker att det är bra att det finns ett bibliotek där man kan LÅNA och inte KÖPA böcker. Det är roligt att läsa där.

flicka, 10 år

"Det skulle vara kul om det skulle komma mera böcker (alltså mycket) och att man skulle få spela utan bibbakort. :):."

pojke, 12 år

"Spela dator, gratis Wi-Fi, att det ska finnas GTA 5 och PS4."

pojke, 11 år

"Läsa, låna böcker och njuta av tystnaden."

flicka, 10 år

"Jag önskar att biblioteket alltid skall finnas så om man har tråkigt kan man gå och låna böcker att läsa :)."

flicka, 9 år

"Jag önskar att biblioteket skulle vara större."

pojke, 10 år

Trots att eleverna tycker att det är brist på böcker på biblioteket är en del av eleverna nöjda med biblioteket. Ytterligare var en del av svaren mycket specifika eftersom eleverna önskade böcker av en viss författare, en viss bokserie eller böcker av någon genre. En del av eleverna önskar också saker som biblioteket traditionellt har erbjudit till exempel lugn och ro och tystnad för läsning. Det framkom att några elever uppskattar att bibliotekstjänster är gratis. Inom pojkarnas svar är den teknologiska synpunkten närvarande. En pojke var nöjd med att det finns ett gratis trådlöst nätverk i biblioteket. Inom några svar av pojkarna uppkom önskemål att biblioteket borde utlåna dataspel och anskaffa den nya spelkonsolen *PlayStation 4*.

Som helhet är elevernas svar värdefulla – de menar säkert det som de har skrivit. På grund av svaren är barn mycket kreativa och idérika. Förstås är inte alla nya idéer lämpliga i biblioteket men åtminstone är en del av elevernas idéer mycket modiga och roliga. Några elever lät fantasin flöda och vågade modigt föreslå sådan service som biblioteket inte i första hand förknippar.

Här finns exempel på de modigaste och roligaste önskemålen:

"Sova, att det skulle vara en hund där xD"

flicka, 10 år

"Blanda kemikalier."
pojke, 9 år

"Äta muffins och titta på tv."
flicka, 8 år

"En häst i spelrummet."
flicka, 8 år

"Skriva egna böcker."
flicka, 9 år

"Det skulle vara roligt att räkna alla böckerna som finns där."
flicka, 9 år

"Spela fotboll."
pojke, 9 år

7 Viktigaste resultat

Med hjälp av intervjuerna och enkäten är det möjligt att skapa en helhetsbild av alla parternas centrala åsikter och tankar om samarbetet mellan bibliotek och skola i S:t Karins. Totalt finns det nästan åtta timmar av intervjumaterial och 106 stycken ifyllda enkäter. I detta kapitel redovisas avhandlingens viktigaste resultat.

7.1 Resultaten av intervjuerna

Eftersom det finns så mycket intervjumaterial är det inte meningsfullt att redovisa allt material som samlats in. I stället genomgås materialet grundligt för att sammanfatta väsentliga teman och trender som uppstår. Trots att alla intervjuarter är ganska olika var det möjligt att lägga märke till synpunkter som upprepades flera gånger. Till exempel ekonomiska resurser och behovet av nya biblioteksutrymmen underströks av både bibliotekspersonal och stadens administrativa personal. På motsvarande sätt tog bibliotekspersonalen och skolpersonalen fram att det ofta är tidsbrist för att göra allt som önskas. Delvis verkar det finnas samma problem på biblioteket eftersom en del av de anställda ansåg att arbetstiden inte räcker till allt som biblioteket skulle vilja göra med skolan.

Gemensamma, stora linjer för intervjuerna var frågorna om samarbetets framtid, svenska språkets ställning i S:t Karins region och framtidens bibliotek i S:t Karins. Inom

stadsförvaltningen diskuterades frågan mera på allmän nivå. Bildningsdirektörens och stadsfullmäktigeledamotens åsikter baserar sig på beslutsfattande och planer – de har inte nödvändigtvis praktisk erfarenhet om samarbetet och dess förhållanden. De har inte heller erfarenhet av biblioteksarbetet.

En intressant observation anknyter sig till informationskompetensens roll: det kan konstateras att rollen är liten inom biblioteket och skolan. Informationskompetensen nämndes bara ett par enstaka gånger i svaren med bibliotekspersonalen. Å andra sidan behandlade inga av intervjufrågorna direkt informationskompetensen så är det inte helt sannolikt att de som intervjuades skulle ha tagit upp det. Ändå är informationskompetensens betydelse inte ett av de första ärenden som anknyts till samarbetet mellan biblioteket och skolan. Intervjuerna med skolpersonalen stödjer också detta. Lärarna tog fram informationsökningskunskaper men det var det enda som direkt tangerar informationskompetens. Förstås kan det vara så att i synnerhet är inte lärarna är så bekanta med begreppet och därför diskuterades det inte.

En annan intressant observation anknyter sig till påverkande. Bibliotekarien och informatikern säger att det är mycket svårt att bevisa samarbetets konsekvenser på ett konkret sätt. Visst är detta ett allmänt problem inom biblioteken eftersom det inte finns mätinstrument som är lämpliga för mera abstrakta resultat. Trots det är det viktigt att biblioteket och skolan har gemensamma mål för samarbetet. Detta är en bra utgångspunkt för fungerande samarbete. Som en helhet fungerar samarbetet på biblioteket väldigt bra med existerande resurser.

Biblioteksledningen är det närmaste verktyget att utveckla samarbetet eftersom bibliotekschefen kan påverka bibliotekets tyngdpunktsområden samt personalresurser. I framtiden är det säkert att barn och ungdomar är högt uppe i bibliotekets prioritetsordning dvs. biblioteket satsar på samarbetet med skolor och strävar efter allt bättre och omfattande tjänster för eleverna och lärarna. Biblioteket är stolt över att få betjäna svenskspråkiga i S:t Karins svenska skola. Biblioteket bör betjäna alla kundgrupper jämlikt oberoende av språk.

Kommunen är intresserad av att hela tiden utveckla biblioteksverksamheten i S:t Karins. Ändå är det svårt att säga hur framtidens biblioteksverksamhet kommer att se ut i S:t Karins. Alla som intervjuades konstaterar att ett helt nytt bibliotekshus är en av de mest vitala investeringar som kommunen borde satsa på. För det andra skulle nya biblioteksutrymmena klara upp flera problem såsom inneluftsproblem och att det inte finns tillräckligt utrymme för svenskspråkigt material.

7.2 Resultaten av enkäten

Med hjälp av en enkät kartlades elevernas önskemål och behov av bibliotekstjänster i framtiden. Svarsprocenten var närmare 90 % vilket är ett mycket gott resultat. Det framkom flera idéer om hur biblioteket kunde utveckla tjänsterna vidare, hurdana böcker eleverna vill ha och vilka bibliotekets för- och nackdelar är. Vidare lyckades det ta reda på att vilka bibliotekstjänster som eleverna brukar använda med skolan och på fritiden. Slutligen var det möjligt att mäta hur bra biblioteket har lyckats att marknadsföra sina tjänster.

Ett av de iögonenfallande önskemålen gäller biblioteks svenskspråkiga barn- och ungdomsböcker: de flesta av eleverna anser att det finns brist på dem och att biblioteket borde köpa in flera. För det andra finns det ett par önskemål om att biblioteket skulle utvidga samlingarna med tonårsböcker. En del av önskemålen är mycket specifika: eleverna önskar en viss bokserie, böcker av en viss genre eller till exempel mera skräckböcker eller roliga böcker. Härtill önskade pojkar i speciellt mera nya faktaböcker och utlåning av dataspel. Det finns inga svar som skulle ha tagit ställning till bibliotekets musik- eller filmsamlingar.

Alla önskemål gällde inte bara bibliotekets samlingar. Det framkom önskemål om bättre utrymmen dvs. ett större bibliotek och mera sittplatser på biblioteket. Andra idéer för nya tjänster är till exempel ett rum för att göra läxor och läsdag. Några av de roligaste nya idéer är att biblioteket borde erbjuda en möjlighet att skriva sina egna böcker, att blanda kemikalier eller att sova på biblioteket.

S:t Karins svenska skolas elever använder S:t Karins bibliotek och dess tjänster månsidigt. Det finns inte en tjänst som är helt obehövlig eftersom på grund av svaren finns det användare för alla bibliotekstjänster. De viktigaste tjänsterna är utlåningstjänsterna samt tjänster av bibliotekarien. Detta anknyts till lärarnas svar eftersom de underströk betydelsen av den svenskspråkiga betjäningen. Elevernas svar stödjer också detta. En del av elevernas svar speglar också de traditionella associationer som anknyter sig till biblioteket såsom tystnad och att det är gratis att låna bibliotekets material.

7.3 SWOT-analysen

Traditionellt har SWOT-analysen använts i näringslivet som hjälpmedel för att kartlägga till exempel organisationens verksamhet, ställning av tjänsterna eller organisationens konkurrensförmåga och organisationskultur (se t.ex. Kuitunen 1997, 65-67 eller Lindroos och Lohivesi 2004, 217-218).

I denna undersökning är målet att kartlägga samarbetets funktionalitet mellan stadsbibliotek och S:t Karins svenska skola. Även om det inte är fråga om näringsliv eller företag är det frågan om organisationer varför SWOT-analysen passar bra till detta sammanhang. Med hjälp av SWOT-analysen är det lätt att reflektera de centrala observationer som baserar sig på avhandlingens intervjuer och enkät.

Analysen följer den vanligaste strukturen av en SWOT-tabell dvs. tabell 14 alla observationer uppfattas som anmärkningsvärda, viktiga eller kritiska. I den vänstra kolumnen är observationer kategoriserat utgående från om de ses som styrkor, svagheter, möjligheter eller hot. På grund av analysen är det möjligt att dra slutsatser. På biblioteket kan styrkor utnyttjas och hur är det möjligt att ändra svagheter till styrkor. Dessutom kan det funderas ut hur biblioteket kan undvika sannolika hot i framtiden. I slutet kan biblioteket skissera en åtgärdsplan om vad det är som borde göras åt varje helhet (Lindroos och Lohivesi 2004, 218).

Tabell 14: SWOT-analysen av slutresultaten.

	ANMÄRKNINGSVÄRDA	VIKTIGA	KRITISKA
STYRKOR	<ul style="list-style-type: none"> samarbetet mellan biblioteket och skolan är välplanerad och verksamhet har långa traditioner i S:t Karins kommunen brukar satsa på barn och ungdomar biblioteket försöker genomföra olika idéer på skolans villkor och enligt skolans önskemål 	<ul style="list-style-type: none"> bibliotekspersonalen är kompetent, erfaren och utbildad personalen är villig att utbilda sig vidare en del av personalen är direkt ansvariga för samarbetet, till exempel finns det en svenskspråkig bibliotekarie som arbetar med S:t Karins svenska skola samarbetet är månsidigt och det syns positivt i bibliotekets vardag 	<ul style="list-style-type: none"> skolorna ses som en av de viktigaste samarbetsparter S:t Karins stadsförvaltning förhåller sig positivt till svenskspråkiga kommuninvånare bibliotekschefen uppskattar att biblioteket kan betjäna svenskspråkiga kunder också
SVAGHETER	<ul style="list-style-type: none"> aktiviteten hos S:t Karins svenska skola och på biblioteket skulle vara bättre dialog mellan skol- och bibliotekspersonal kunde utvecklas samarbete med de andra Vaskibiblioteken borde utvecklas 	<ul style="list-style-type: none"> det finns brist på tillräckliga svenskspråkiga samlingar de nuvarande biblioteksutrymmena är för små, trånga och gammalmodiga för personalen och kunderna 	<ul style="list-style-type: none"> innetluftproblem i biblioteksutrymmena vilket är en hälsorisk för alla som arbetar på biblioteket eller använder bibliotekstjänsterna
MÖJLIGHETER	<ul style="list-style-type: none"> mera arbetstidsresurser för bibliotekspersonalen om S:t Karins stad ska bli officiellt en tvåspråkig kommun i framtiden ska det vara en möjlighet att även förbättra samarbetet 	<ul style="list-style-type: none"> mera ekonomiska resurser för biblioteksverksamhet mera ekonomiska resurser för nytt svenskspråkigt material 	<ul style="list-style-type: none"> ett helt nytt bibliotekshus som omfattar tillräckliga utrymmen för svenskspråkiga material, kunder, personalen osv.
HOT	<ul style="list-style-type: none"> samarbetet mellan biblioteket och skolor minskar biblioteksverksamhet blir annorlunda och begränsad i framtiden om staden är med i en kommunsammanslagning 	<ul style="list-style-type: none"> permitteringar på biblioteket om den politiska atmosfären ändras hos stadsförvaltningen eller om ekonomiska resurser minskar i framtiden 	<ul style="list-style-type: none"> inom den närmaste framtiden investerar kommunen inte till nya biblioteksutrymmena i S:t Karins om kommunen fattar beslut på att grunda det svenskspråkiga högstadiet i S:t Karins ska detta ställa helt annorlunda krav på biblioteksverksamhet

7.4 Ett orsak-verkan-diagram

I figur 13 sammanfattas orsaker som påverkar samarbetet mellan S:t Karins bibliotek och S:t Karins svenska skola i ett så s.k. orsak-verkan-diagram. Orsakerna är indelade i sex grupper som är: S:t Karins stadsförvaltningspersonal, skolpersonal hos S:t Karins svenska skola, huvudbibliotekets utrymmen, bibliotekspersonal, eleverna hos S:t Karins svenska skola och bibliotekstjänsterna. För varje grupp presenteras tre centrala begrepp som anknyter sig till samarbetet eller som har inverkan på samarbetet.

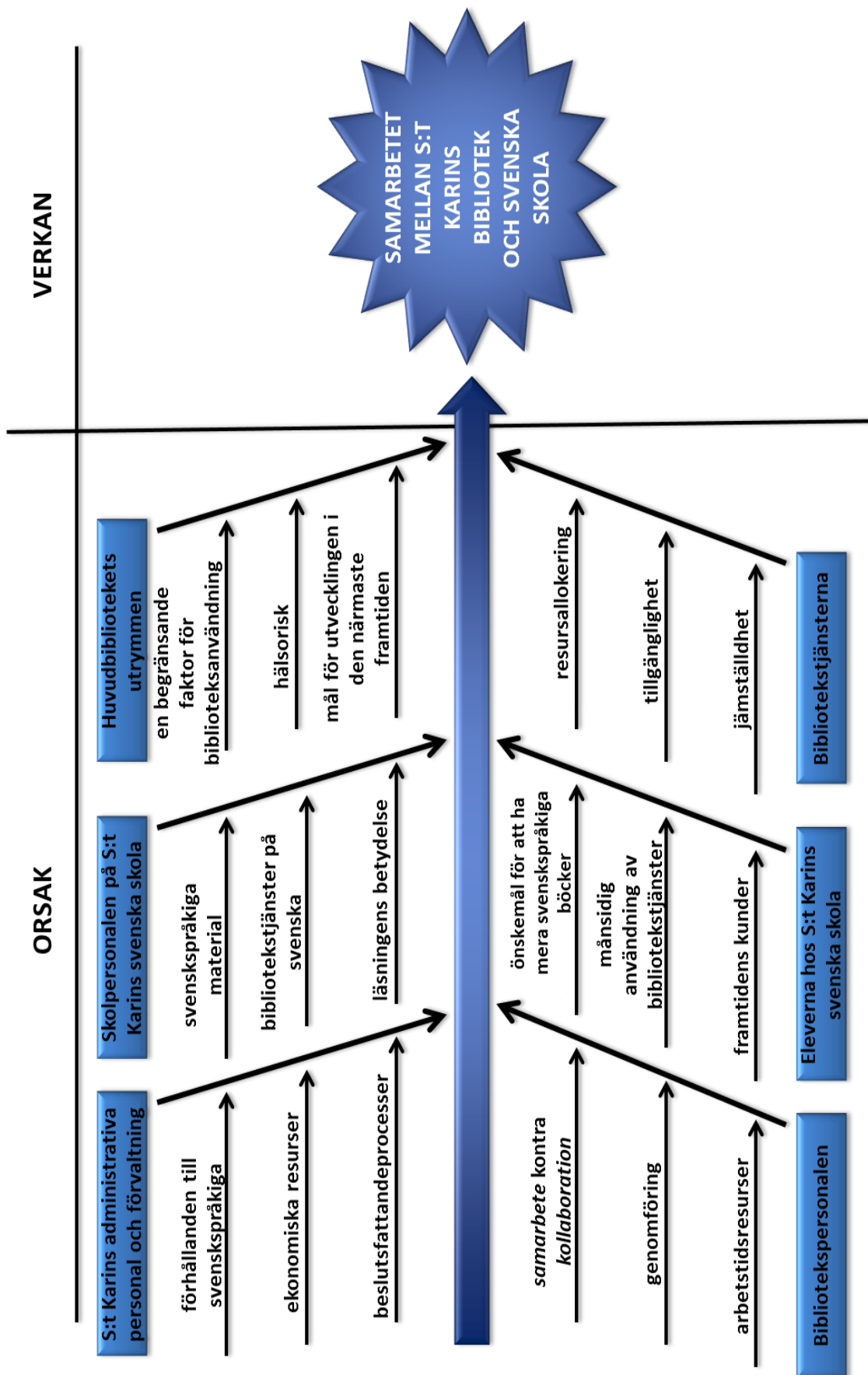
För stadsförvaltningens del är förhållningssätt till svenska språket centralt när det är fråga om stadens beslutsfattande som behandlar svenskspråkiga kommuninvånare i S:t Karins. Ytterligare spelar de ekonomiska resurserna och dess allokering en stor roll i stadsförvaltning. I biblioteket togs fram skillnader mellan *samarbete* och *kollaboration*. I bästa fall föredrar personalen *kollaboration* dvs. skol- och bibliotekspersonalen gör ärenden tillsammans med gemensamma mål utan att biblioteket bara erbjuder tjänster och S:t Karins svenska skola tar emot dem. I biblioteket baserar sig alla verksamhet på planering och genomföring. Först måste ärenden planeras och efter det är det möjligt att förverkliga dem. Detta gäller också samarbetet. Bibliotekspersonalens arbetsinsats är alltid bunden till arbetstid och således är arbetstidresurser en den mest begränsande faktorn när tjänster erbjuds till skolor.

Skolpersonalen understryker svenska språkets betydelse: svenskspråkiga material och betjäning är de som är viktigaste för S:t Karins svenska skola. Dessutom är det viktigt att biblioteksanvändning stödjer elevernas läskunnighet och läsintresse. Elevernas inverkan på samarbetet är att de är bibliotekets kunder inte endast i dag utan också i framtiden. I synnerhet är antalet svenskspråkiga böcker det som är viktigaste för eleverna.

Biblioteksutrymmen är den största begränsande faktorn för den nuvarande biblioteksverksamheten i S:t Karins. Utrymmena är en hälsorisk för både personalen och kunderna eftersom det finns inneluftsproblem i den hela byggnaden. Utveckling av utrymmena skulle vara det närmaste målet för framtidens bibliotek i S:t Karins. Vidare skulle en ny biblioteksbyggnad avgöra flera problem på samma gång. Då skulle

biblioteket ha mera rum för nya svenskspråkiga böcker, kunder, personal och biblioteket skulle se mera lockande och modernt ut.

När bibliotekstjänster i S:t Karins planeras måste kommunen ta hänsyn till flera faktorer. De tre största faktorerna är resursallokering, tjänsternas tillgänglighet och jämställdhet mellan olika kundgrupper. Allokering av de ekonomiska resurserna är en grund för allt. Efter utredning av alla utkomster och inkomster är det möjligt att planera bibliotekets verksamhet. Tillgänglighet betyder att bibliotekstjänsterna är tillgängliga för kunder. Detta betyder till exempel öppettider, utrymmen, läge, marknadsföring, tjänsterna på internet osv. Det är viktigt att betjäna alla kundgrupper likvärdigt. Biblioteket kan inte föredra en vis kundgrupp utan bör det sikta på att alla grupperna får de samma tjänster i samma omfattning.

Figur 13: Orsak-verkan-diagram.

8 Sammanfattande diskussion

8.1 Målet med studien

Målet med undersökningen var att ta reda på hur samarbetet mellan S:t Karins huvudbibliotek och S:t Karins svenska skola fungerar. Genom detta är det möjligt att skapa en översikt av lärarnas och elevernas behov och önskemål hos S:t Karins svenska skola. Även om det var fråga om skolan som är den mest centrala kundgruppen i detta sammanhang var det också värdefullt att ta hänsyn till åsikter hos bibliotekspersonalen och S:t Karins stads administrativa personal. När allt kommer omkring var ett betydelsefullt mål att kartlägga hurdana utvecklingsbehov det finns för framtidens svenskspråkiga bibliotekstjänster i S:t Karins.

8.2 Diskussion

S:t Karins huvudbibliotek

Intervjuerna påvisar att samarbetet fungerar bra med S:t Karins svenska skola. Alla som intervjuades hos biblioteket anser att skolorna är en av de viktigaste samarbetsparter för S:t Karins bibliotek. Det är värdefullt att satsa på barn och ungdomars bibliotekstjänster och detta är mycket högt i bibliotekets prioritetslista. Bibliotekspersonalen är nöjd att kommunen satsar på barn och ungdomars tjänster. Slutligen är dagens barn bibliotekets kunder också i framtiden.

I S:t Karins är jämlikheten en av biblioteksverksamhetens hörnstenar och därför är det viktigt att göra biblioteksarbete också på svenska. I synnerhet är biblioteket stolt över samarbetet med S:t Karins svenska skola. Biblioteket strävar efter jämlikhet mellan olika kundgrupper oberoende av språk dvs. målet är att erbjuda samma tjänster till både finsk- och svenskspråkiga skolor. Allt beror på personalresurser och arbetstidsresurser därför är det också allt viktigare att lägga märke på jämställdhet.

Det finns ändå en del av ärenden som kan utvecklas och förbättras. En av de som intervjuades tyckte att samarbetet skulle vara helt annorlunda i framtiden om hon kunde bestämma det själv. Samarbetet med skolan är ändå en uppgift för biblioteket

som tar flera personers tid och därför är det inte möjligt för att bara en person skulle fatta beslut på allt som gäller samarbetet. Bibliotekspersonalen är medveten om att det finns brist på svenskspråkiga böcker som lämpar sig för skoleleverna i lågstadiet. Här finns ett större problem. Även om biblioteket skulle ha mera svenskspråkiga böcker är biblioteksutrymmena så trånga och begränsade att det är omöjligt att öka antal materialet. På grund av detta är det av högsta värde att få nya utrymmen eller ett helt nytt bibliotek i S:t Karins så snabbt som möjligt. Därtill är den nuvarande biblioteksbyggnaden en hälsorisk för alla som arbetar där eftersom det finns inneluftsproblem i byggnaden.

Ingen vet att vad som kommer att hända i framtiden. Ändå var alla som intervjuades överens om att samarbetet mellan S:t Karins bibliotek och S:t Karins svenska skola ska fortsätta. Bibliotekschefen antar att det tar några år innan den slutliga formen av samarbetet mellan biblioteket och S:t Karins svenska skola är färdig.

S:t Karins stadsförvaltning

Enligt stadsförvaltningen är de ekonomiska frågorna de som spelar största rollen när kommunala ärenden behandlas. Ekonomin anknyter sig också till S:t Karins biblioteksväsende. Det är omöjligt att undvika den ekonomiska betydelsen eftersom allt slutligen beror på resurser och investeringar. Vidare är det en uppgift för kommunerna att erbjuda vissa tjänster för alla stadsborna såsom bibliotekstjänster. Till största delen är biblioteksverksamhet i Finland finansierat av gemensamma skattepengar. Detta är en orsak till att ekonomin är så ansträngd i de flesta av finländska kommunerna.

I dag är den politiska atmosfären gynnsam för svenskspråkiga i S:t Karins. Stadsförvaltning förhåller sig bra till svenskspråkiga stadsborna och beslutsfattare fast de är en minoritet. Den svenskspråkiga ledamoten önskar en officiell tvåspråkighetsstatus i framtidens S:t Karins eftersom antalet svenskspråkiga ökar hela tiden. Det är en fördel för S:t Karins image att erbjuda bra biblioteksservice på svenska. Ledamoten tänker på den kollektiva fördelen: ju mera svenskspråkiga flyttar till S:t

Karins, desto mera skatteinkomster får kommunen. När inkomsterna ökar är det möjligt att investera till bättre kommunala tjänster såsom det nya biblioteket.

Det är inte alltid politik, makt och partiers kraftprov som kommer fram. Oftast är det fråga om jämställdhet och etik som beslutsfattare måste beakta. Det finns alltid het diskussion kring olika investeringar inom kommunen. Borde kommunen investera i ett nytt bibliotek, ett nytt sjukhus eller en skola som lider av mögelproblem? Det är inte okomplicerat att komma överens om detta. Visserligen påstår bildningsdirektören att bibliotekets samarbete med skolor vilar på gedigen grund i S:t Karins. Ändå är det möjligt att den ekonomiska situationen, konjunkturer eller kommunsammanslagning kan påverka samarbetets framtid. En helt annan fråga är om kommunen bestämmer att grunda ett svenskspråkigt högstadium i S:t Karins. Då möter S:t Karins bibliotek helt nya utmaningar.

S:t Karins svenska skola

I S:t Karins svenska skola tycker lärarna att samarbetet med S:t Karins bibliotek är alltid i en betydelsefull roll. De tre största orsakerna för samarbetet är att det stödjer läsning, läsningshobbyn och undervisningsarbetet. Som helhet anser rektorn och lärarna att samarbetet fungerar bra och det är en viktig del av skolarbetet. Bibliotekets samlingar kan utnyttjas av både eleverna och lärarna.

Det viktigaste för lärarna och eleverna är att de får betjäning på svenska i biblioteket. För det andra uppskattar de högt att det finns en egen bibliotekarie som är ansvarig för S:t Karins svenska skola dvs. bibliotekariens arbetsinsats är avgörande. Härtill ligger biblioteket i närheten av skolan så det är ganska lätt att gå till dit. Lärarna kan verkligen känna sig välkommen och att stämningen på biblioteket är alltid trevlig och vänlig.

Skolpersonalen har flera önskemål och förslag till framtidens samarbete. För det första anser alla att bibliotekets svenskspråkiga samlingar är allt för små och begränsade. Det finns inte tillräckligt med böcker för alla elever. En del av faktaböckerna är även för gamla för undervisningens ändamål. Dessa två ärenden är tydligt bibliotekets största

nackdelar. En del av skolpersonalen upplever att dialog mellan skolan och biblioteket skulle kunna vara bättre och klarare. Lärarna föreslår mera satsning på samarbetets planering på vad som kommer att göras med varje årskurs. Härtill tycker både lärarna och rektorn att biblioteksutrymmena borde utvecklas eftersom de nuvarande utrymmena är trånga, gammalmodiga och inte lockande.

På grund av enkäten har eleverna flera önskemål och idéer för S:t Karins bibliotek. De flesta av elevernas önskemål gäller bibliotekets svenskspråkiga böcker. Bland öppna svar finns det många önskemål som uppriktigt konstaterar att biblioteket skulle ha mera böcker på svenska m.a.o. finns det alltför få svenskspråkiga böcker för barn och ungdomar. Således är det uppenbart att det finns brist på lämpliga svenskspråkiga material. Härtill finns det ett par enstaka önskemål för större spelutbud eller utlåning av dataspel. Ingen önskade att ha mera filmer eller musik. Dessutom framkom det önskemål och resonemang om bibliotekets uppgifter och roll. Det vill säga några elever tog fram att en av bibliotekets bästa sidor är att det är möjligt att låna böcker i stället att köpa böcker. En del av eleverna uppskattade att det är viktigt att njuta av tystnaden i lugn och ro i biblioteket.

Allmänt taget använder eleverna hos S:t Karins svenska skola S:t Karins bibliotek mångsidigt och därför är det viktigt att ta hänsyn till deras önskemål. De modigaste idéerna är inte möjliga att förverkliga men det lönar sig att lägga märke till utvecklingsförslag som gäller de nuvarande bibliotekstjänsterna. Åtminstone är begäran för att utveckla samlingar och biblioteksutrymmen särskilt aktuella när framtidens biblioteksverksamhet planeras i S:t Karins region.

Synvinklar till tidigare forskning

Inkinen (2005) och Heinonen (2011) skriver om dagens informationssamhälle. De tar ställning till medieanvändning och medieundervisningen. De menar att medieundervisning i skolan och biblioteket hjälper eleverna att hitta olika slags medier bättre. I detta fall behandlas endast böcker eftersom det var det som de flesta eleverna brukar låna från biblioteket. Igen är det svårt att säga om undersökningens resultat stöder deras teori om informationssamhället. Inom lågstadiet är rollen av

informationssamhället inte vid. Biblioteket koncentrerar sig bara på att eleverna lär sig att använda bibliotekets tjänster på sig själva och de vet vad det är som biblioteket kan erbjuda till dem.

Enligt Ziarnik (2002) är informationskompetens en nödvändig kunskap i dagens värld. Bra informationskompetens behövs inom alla livsområden. Inom intervjuerna finns det inte mycket information om informationskompetens. Detta kan bero på att båda av klasslärarna som intervjuades lär endast de yngsta eleverna. Enligt lärarna behandlas informationssöknings och informations roll bara i högre klasserna då är det mera aktuellt. Förstås är detta ett resultat också: informationskompetensens och medieinlärnings vikt är inte så stor i början av skoltiden. S:t Karins svenska skola satsar mycket på läsande. Informationskompetens som en helhet bygger det sig på bra läs- och skrivkunnighet (Koivu 2013). Det kom inte fram i intervjuerna om lärarna inte visste detta. Dock kommer skolans satsningar att underlätta inlärningsarbete när det är fråga om främjande av informationskompetens.

Bundy (2002) skriver att samarbetet mellan biblioteket och skolan beror mycket på behov hos båda parter. Därför är det viktigt att kartlägga alla behov och planera samarbetet noggrant. Dessutom påverkar personalresurser och läroplanerna på samarbetet. Enligt intervjuerna är samarbetet i S:t Karins välplanerat i biblioteket. Trots allt erkänner bibliotekspersonalen att all verksamhet med S:t Karins svenska skola inte är ännu på samma nivå som med de finspråkiga skolorna i S:t Karins. Kommunen strävar efter att ha de samma bibliotekstjänsterna för alla oberoende av språk.

Det finns flera undersökningar som visar att samarbetet mellan biblioteket och skolan är värdefullt. Till exempel skriver Niinikangas (2000) att bibliotekets roll är avsevärd när biblioteket vill uppfylla förutsättningar som skolan ställer på biblioteket. Intervjuerna stöder detta kraftigt eftersom S:t Karins administrativa personal understryker samarbetets betydelse. Det är svårt att nå någonting för sig själv eftersom alla kommunala parter behöver varandra – i speciellt biblioteket och skolan.

Några forskare (t.ex. Cuban och Cuban (2007)) skriver att biblioteket skulle utvidga sina befattningsbeskrivningar och verksamhet. Från samarbetets synvinkel menar forskarna att biblioteken skulle vara mera än ett lager för böcker. I stället kan biblioteken uppmuntra alla andra parter i kommunen att samarbeta med varandra. I S:t Karins gör biblioteket exemplariskt samarbete med skolor och det samarbete har långa traditioner. Sannolikt kan biblioteket även fortsätta vidare sitt samarbete och genom det uppmuntra andra parterna att göra så också inom kommunen.

Det finns flera undersökningar om skolelevernas biblioteksanvändning. En av dem är en undersökning av Buckingham och McNicol (2005). Enligt dem brukar eleverna oftast låna, läsa och välja böcker i biblioteket. Andra typiska saker som eleverna gör är att göra läxor och använda datorer i biblioteket. Dessutom skriver dem att biblioteksomgivning, atmosfären och tystnad kan betyda mycket till eleverna. De samma resultaten framkom delvis i S:t Karins. Majoritet av elever tycker att det viktigaste är att låna böcker (85 % av pojkar, 98 % av flickor). Andra som är viktigt är att läsa böcker (80 % av pojkar, 94 % av flickor) och att läsa läxor i biblioteket (26 % av pojkar, 37 % av flickor).

Samarbetet har betydelse även från en samhällelig synvinkel. Nämligen skriver Mansikkamäki (2006) om att dagens barn och ungdomar är framtidens beslutsfattare. I speciellt tog bibliotekschefen och S:t Karins administrativa personal ställning till detta. Bibliotekschefen sade att det är viktigt att känna till alla kundgrupper dvs. vad de vill ha från biblioteket och hurdana önskemål de har. Från stadens synvinkel är det också värdefullt att känna till hur bra dagens barn och ungdomar mår eller kan kommunen utveckla mera tjänster för dem.

Till sist är samarbetet inte enkelt. Samarbetet anknyter sig till flera olika aktörer i kommunen och slutligen till lagar och förordningar som styr verksamheten. I S:t Karins är de största styrkorna att samarbetet har långa traditioner och det är en del av verkligheten. Detta beror på S:t Karins satsar på barn och ungdomar. Ytterligare är båda biblioteks- och skolpersonalen aktiva och villiga att samarbeta. Inom

stadsförvaltningen är attityder mot det svenska språket och svenskspråkiga gynnsamma och detta stödjer också samarbetets genomföring.

På biblioteket uppskattas högt att det finns samarbete mellan kundgrupper som inte är finskspråkiga. Detta är en rikedom i biblioteksarbete i S:t Karins. Det är högt osannligt att samarbetet mellan biblioteket och S:t Karins svenska skola inte kommer att fortsätta. Tvärtom kommer samarbetet vara ännu bättre, rikt och månsidigt i framtiden fast kommunen och biblioteket kämpar mot tidsbrist och brist på de ekonomiska resurserna.

8.3 Slutsatser

Undersökningens resultat

Intervju-undersökningen gav en mångsidig och djupgående översikt av samarbetet mellan S:t Karins huvudbibliotek och S:t Karins svenska skola. Det finns inte mycket skillnader mellan svaren av bibliotekspersonal, skolpersonal eller S:t Karins administrativa personal. I intervjuerna upprepas de samma teman dvs. alla underströk nästan samma saker: frågan om framtidens investeringar inom S:t Karins stad och ekonomiska resurser, frågan om biblioteksutrymmena och frågan om skolans behov. Som helhet är alla ändå nöjda med det nuvarande samarbetet mellan biblioteket och S:t Karins svenska skola.

Med hjälp av enkäten var det möjligt att kartlägga elevernas behov av bibliotekstjänster. I slutet returnerades 106 fyllda blanketter dvs. svarsprocent var nästan 90 %. Här konstateras att eleverna är ivriga bibliotekskunder och de har flera önskemål som gäller S:t Karins bibliotekstjänster. På grund av öppna svar anser 26 % av pojkar och 40 % av flickor att det borde vara mera svenskspråkiga böcker i huvudbiblioteket. Å andra sidan är en del av eleverna (24 % av pojkar och 17 % av flickor) nöjda med de nuvarande tjänsterna. Vidare tänkte några elever på utrymmena och de kostnadsfria tjänsterna samt stämningen på biblioteket.

Intervjuerna med skolpersonalen och enkäten till eleverna visar att det finns behov för bibliotekets tjänster hos skolan. S:t Karins svenska skola lägger stor vikt på läsande på

svenska och därför är bibliotekets roll viktig för skolan. Biblioteket stödjer elevernas läskunnighet, modersmålsutveckling och underhålla läsintresse. De centrala behoven hos skolan är att få betjäning på svenska i biblioteket. Ytterligare behov är att bibliotekets boksamlingar motsvarar skolans krav m.a.o. att det finns tillräckligt svenskspråkiga böcker som lämpar sig till skoleleverna i klasserna 1.-6.

Ytterligare uppskattar rektorn och lärarna högt att det finns en egen svenskspråkig bibliotekarie som är ansvarig för samarbetet med skolan. Vidare önskas bättre och mera aktiv kontakt till biblioteket. S:t Karins svenska föredrar att bibliotekarien besöker skolan hellre än att lärarna besöker biblioteket med eleverna. I framtiden borde bibliotekarien delta i lärarmöten och planeringsarbete innan skolan börjar på hösten.

Samarbetets fördelar

I S:t Karins har samarbetet mellan biblioteket och skolor långa traditioner. Biblioteket satsar på barn och ungdomarnas svenskspråkiga tjänster (till exempel den svenskspråkiga bibliotekarien). Biblioteket eftersträvar att betjäna alla kundgrupper jämlikt oberoende av språk. Detta är också en fördel som stödjer samarbetet. Inom stadsförvaltning är förhållande till svenska språket gynnsamt. Samarbetet är en del av bibliotekets vardag även i dag.

I dag erbjuds samma bibliotekstjänster till både finsk- och svenskspråkiga skolor i S:t Karins. Trots det konstateras att samarbetet mellan biblioteket och S:t Karins svenska skola inte ännu har nått sin slutliga form. Samarbetet är färskt jämfört med de finskspråkiga skolorna som har varit med flera år. Biblioteket vill lyssna på skolans behov och försöka genomföra de också. Från skolans synvinkel är svenskspråkiga böcker och betjäning på svenska de som spelar den största rollen.

Från bibliotekets synvinkel är skolorna alltid en av de viktigaste samarbetsparterna. Samarbetet mellan biblioteket och S:t Karins svenska skola är välplanerad. Kommunens och bibliotekets linjer är att satsa på barn och ungdomar. Detta leder till att samarbetet är en del av bibliotekets vardagliga arbetsrutiner. Samarbetet sysselsätter

flera personer i biblioteket. En del av personalen är direkt ansvariga för samarbetet. Det finns även en svenskspråkig bibliotekarie som arbetar med S:t Karins svenska skola.

Avgränsande faktorer för biblioteksverksamhet och samarbete

Det finns flera faktorer som avgränsar samarbetet mellan biblioteket och S:t Karins svenska skola. De centrala faktorerna är den nuvarande biblioteksbyggnaden och biblioteksutrymmen. Utrymmena är trånga, gammalmodiga och de ser inte lockande ut. Dessutom finns det inneluftsproblem i bibliotekslokaler. Detta är en hälsorisk åt både personal och bibliotekskunder.

En annan faktor som avgränsar verksamhet är de ekonomiska resurserna. Bibliotekets verksamhet beror på resursallokering och investeringar inom kommunen. Konjunkturerna påverkar också verksamheten. Andra avgränsande faktorer är brist på tiden dvs. arbetstidsresurser och brist på personalresurser. En mindre men en sannolik avgränsande faktor är beslutsfattande i S:t Karins när det gäller biblioteksärenden. Framtidens beslutsfattande kan orsaka hot att resurserna för biblioteksverksamhet minskar i framtiden eller kommunen kan bli tvungen att permittera bibliotekspersonal.

Utvecklingsbehov och samarbetets möjligheter i framtiden

De nuvarande biblioteksutrymmena är en av de största hinder för att samarbetet skulle kunna gå vidare. Andra hinder är att det finns alltför lite svenskspråkiga böcker för barn och ungdomar i S:t Karins huvudbibliotek. Dessa två ärenden är de som borde utvecklas. De är anknutna till varandra eftersom det inte är möjligt att skaffa nya böcker till de nuvarande utrymmena. Utrymmena är för trånga så det kan inte lyckas. Dessutom lider hela byggnaden av inneluftsproblem så det är ytterst viktigt att få nya lokaler i den närmaste framtiden. Genom detta är det möjligt att bli av med inneluftsproblem och trånga utrymmena.

Till sist önskar skolpersonalen att samarbetet skulle vara bättre planerat i framtiden. Rektorn och lärarna önskar att bibliotekarien skulle delta till exempel i lärarmöten regelbundet. Kommunikationen mellan biblioteket och skolan fungerar inte alltid

optimalt. En lösning till detta skulle vara att satsa ännu mera till planering av samarbetet så att lärarna och bibliotekspersonal gör planeringsarbetet tillsammans. En annan lösning är att vara mera aktiv på biblioteket och på skolan för att komma överens om samarbetsärenden lättare.

8.4 Reflektioner över studiens resultat

I detta kapitel finns några reflektioner och forskarens egna tankar om studiens slutresultat och genomförande. I slutet finns det förslag till vidare forskning.

På rak arm är det svårt att säga vad forskaren skulle ha gjort bättre eller helt annorlunda. Förstås är alla pro gradu-avhandlingar ändå relativt korta och koncentrerade så det är inte klokt att förvänta många innovationer eller revolutionerande nya idéer genom dem. Emellertid är frågan om ett examensarbete som avslutar universitetsstudier.

För de flesta är magisterexamen ett startskott till arbetslivet. För en del är examen ett skede att avancera sig till fortsatta studier och doktorexamen. Eventuellt kan konstateras att sådan här fallstudie skulle vara bättre om detta skulle ha varit mera omfattande, men i så fall borde forskaren ha haft mera tid och mera resurser att utföra det och kräva en penninglön som ersättning. Alla som studerar vet ju att studiestödet är bara ringa lön för ett rejält arbete.

8.4.1 Reflektioner över metoderna

Forskaren är alltid tvungen att välja någon metod eftersom annars skulle det vara omöjligt att göra forskningsarbete. Verktyg behövs för att behandla problem som är till hands. För denna undersökning valdes metoderna beroende på forskningsfrågorna. Intervjumetoden och enkätundersökning betjänade forskaren eftersom då lyckades forskaren ta reda på allt väsentligt. Knappast finns det en bättre metod att utföra en liknande undersökning i S:t Karins.

I synnerhet kan forskaren vara nöjd med enkätens svarsprocent som var nästan 90 %. Detta är verkligen ett bra resultat eftersom det finns bara cirka 10 % av enkäter som

inte returnerades. Givetvis kan det vara så att en del av elever inte fick lov att delta i undersökningen eller några elever kunde bara ha glömt det. Dessutom var alla returnerade enkäter rätt ifyllda. Det finns bara en enkät som saknade svarandens kön.

För intervjuernas del lönade det sig att noggrant planera intervjufrågor och finslipa dem innan den första intervjun gjordes. Intervjuerna lyckades bra och alla som intervjuades deltog gärna och det framkom inga problem. Det är alltid svårt att förutsäga hur frågorna kommer att fungera eftersom varje intervju är unik trots detta var intervjufrågorna funktionella. Det är också en utmaning att skapa tillräckligt enkla och tydliga frågor så att det inte finns en chans att feltolka de.

8.4.2 Validitet och reliabilitet

Leivik Knowles (2000, 300-302) skriver att validitet betyder att undersökningen mäter vad det ansågs mäta. Ytterligare granskas att i vilken mån resultaten stämmer (Merriam 2010, 177; Hartman 2004, 146).

I denna avhandling speglar resultaten den nuvarande situationen i S:t Karins mycket bra. Alla parterna intervjuades (biblioteket, skolan och stadsförvaltning) och det valdes mera än bara en person från varje parten. För elevernas del var sampel också väl omfattande eftersom nästan 90 % av eleverna svarade på enkäten. Dessa är de viktigaste orsakerna som hävdar avhandlingens slutresultat och validitet. Givetvis är det möjligt att granska och omarbete forskningsfrågorna för evigt, men forskaren måste ändå ha någon slags slutpunkt för bearbetande. Vid någon punkt är forskaren tvungen att börja skriva teoribakgrund och samla in material.

Enligt Merriam (2010, 180-181) handlar reliabilitet om i vilken utsträckning kan resultaten upprepas. Naturligtvis är det inte möjligt att säga om forskaren ska få precis samma svar på intervjufrågor och enkät om det görs igen till exempel nästa år. Ändå är allt mycket situationsbundet inom fallstudieforskning. Det lönar sig lägga märke till att intervjuer kräver alltid tolkande innan slutsatser kan dras. Forskaren och uppdragsgivaren borde vara nöjd med de slutsatserna och resultaten som har fåtts

fram för närvarande. Undersökningen speglar den tillfälliga verkligheten så bra som det är möjligt.

Det finns ytterligare frågor för att granska undersökningens användbarhet. Sådana frågor är till exempel: undersökningens informationsvärde, vilka är sannolika felkällor och är det möjligt att göra generaliseringar på grund av slutresultaten. Felkällor som kan rubba avhandlingens informationsvärde är misstolkande eller om forskaren har förstått någonting på fel sätt. Enligt Fielding och Thomas (2009, 260-262) kan det hända att någon som intervjuades ville tillmötesgå intervjuaren och därför vågade personen inte avslöja sina verkliga åsikter. Förstås kan det vara så att någon ville svara på "ja" till alla frågor och undvika allt som låter negativt i en intervjusituation.

Avhandlingens slutresultat erbjuder en helhetsbild av den nuvarande samarbete mellan S:t Karins bibliotek och S:t Karins svenska skola. Avhandlingen är en kvalitativ undersökning men samtidigt är det en aktuell och uppdaterad lägerrapport. Undersökningens resultat kan vara nyttiga när biblioteket fattar beslut på framtidens samarbete mellan biblioteket och S:t Karins svenska skola. Avhandlingens informationsvärde stöder detta eftersom intervjuerna innehåller gott om djupgående information från tre olika synvinklar. Med hjälp av slutresultaten är det möjligt att kartlägga utvecklingsbehov och utvecklingsidéer och slutligen genomföra dem. Förhoppningsvis kan slutresultaten utnyttja både biblioteket och skolan och även beslutsfattare i S:t Karins när det gäller biblioteksärenden.

Trots allt är det inte möjligt att göra generaliseringar på grund av avhandlingens resultat. Det är fråga om en undersökning som omfattar endast en liten del av alla bibliotek och skolor i Finland. Således kan slutresultaten eller utvecklingsidéer tillämpas inte i alla situationer. Från framtidens synvinkel är slutresultaten dock användbara eftersom tiden går endast framåt – i det förflutna finns ingenting som kan ändras. Därför är det viktigt att satsa på framtiden och utveckla biblioteksverksamhet i S:t Karins ännu vidare.

8.4.3 Förslag till vidare forskning

Även om den här fallstudien bara är en pro gradu-avhandling, önskar jag att den har verkningar hos S:t Karins biblioteksväsende och att kommunen, biblioteket och S:t Karins svenska skola har nytta av resultaten. Ytterligare önskar jag att den här avhandlingen inte är ett slut på någonting utan en ny början på någonting nytt i framtidens S:t Karins.

Inom finländska kommuner finns det ändlöst behov att utveckla kommunala tjänster för stadsborna. Kommuner strävar efter allt bättre fungerande service. Samtidigt kan det hända att kommunerna måste utföra nedskärningar och inskränkningar. Detta är ett särskilt svårt dilemma att lösa för politiker och andra beslutsfattare inom de finländska kommunerna. Därför är det viktigt att tänka på olika alternativ och tillvägagångssätt som skulle vara etiskt och samhälleligt hållbara i dag och i framtiden.

Källor

Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. (4. uppl.). Tampere: Vastapaino.

Alkula, T., Pöntinen, S., och Ylöstalo, P. (1994). *Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät*. Juva: WSOY.

Almgren, P. och Jokitalo, P. (2010). *Kirjasto 2011. Vaikutteita maailmalta*. Helsinki: BTJ Finland Oy.

Bell, J. (2006). *Introduktion till forskningsmetodik*. (3. uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Berndtson, M. (2006). Yhdessä ja erikseen – kirjastoverkko palvelee loppukäyttäjää. *Kansalliskirjasto. Helsingin yliopiston kirjaston tiedotuslehti*. 4(3-4), 31-33.

Buckingham, R. och McNicol, S. (2005). Schools and Public Libraries: working together. A follow-up research project to extend reader development. *School Librarian*, 53(1), 14-15.

Bundy, A. (2002). Public and school library cooperation: evaluation checklists. *Australasian Public Libraries and Information Services*. 15(3), 20-21.

Cohen och Manion (1995). *Research Methods on Education*. (4. ed.). London: Routledge.

Cuban, S. och Cuban, L. (2007). *Partners in Literacy. Schools and Libraries Building Communities Through Technology*. New York: Teachers College Press.

Denzin, N. K. och Lincoln, Y. S. (2000). Introduction: The Discipline and Practice of Qualitative Research. Denzin, N. K. och Lincoln, Y. S., (Eds.). *Handbook of qualitative research*. (2. ed., s. 1-28). London: Sage.

Dromberg, K. (2000). Koulu ja kirjasto yhteistyössä oppijoiden parhaaksi. Niinikangas, L. (toim.). *Koulu kirjastossa – kirjasto oppimisympäristönä*. (2000). (s. 10–12). Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Eggeby, E. och Söderberg, J. (1999). *Kvantitativa metoder – för samhällsvetare och humanister*. (10. uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Ekström, M. och Larsson, L. (2000). Inledning. Ekström, M. och Larsson, L. (red.). (2000). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. (10. uppl., s. 11-20). Lund: Studentlitteratur.

EUR-LEX. *Medialukutaito digitaalisessa maailmassa Euroopan parlamentin päätöslauselma 16. joulukuuta 2008 medialukutaidosta digitaalisessa maailmassa (2008/2129(INI))*.

Hämtad 24 november, 2013, från:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52008IP0598:FI:HTML>

Fielding N. och Thomas H. (2009). Qualitative Interviewing. Gilbert, N. (2009). *Researching social life*. Gilbert, N. (ed.). (3. ed., s. 245-265). London: Sage.

Finlex. *Bibliotekslag*.

Hämtad 24 november, 2013, från:

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980904>

Gilbert, N. (2009). Research, Theory and Method. *Researching social life*. Gilbert, N. (ed.). (3. ed., s. 21–42). London: Sage.

Granö-Suomalainen, V. (10/2001). Lärandet får stör av samarbete. Skola och bibliotek. *Finlands kommuntidning*, s. 16.

Gwyer, R., Stubbings, R. och Walton, G. (2012). Foreword. Gwyer, R., Stubbings, R. och Walton, G. (Eds.). *The Road to Information Literacy. Librarians as Facilitators of*

Learning. IFLA Publications 157. (2012). (s. 9-12). Berlin/Boston: Walter de Gruyter GmbH och Co.

Hartman, J. (2004). *Vetenskapligt tänkande. Från kunskapsteori till metodteori.* (7. uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Heikkilä, A. (1995). Kouluttamisesta oppimiseen. Heikkilä, A. och Äyräs, A. (toim.). (s. 7–11). *Tutkiva oppiminen. Kirjaston ja koulun yhteistyö* (1995). Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Heikkilä, M. (7/2003). Kirjastolaiset kateederilla?. *Kirjastolehti*, s. 24.

Heikkilä, M. (3/2004). Kirjastot toimivat – vaikka kengännauhahudjetilla. *Kirjastolehti*, s. 24.

Heinisuo, R., Koskela, S. och Saine, R. (2004). *Kirjastopalvelut kaikilla mausteilla. Palvelutuotannon tila, tarpeet ja tulevaisuuden linjauksia.* Opetusministeriön julkaisuja 2004:5. Helsinki: Opetusministeriö.

Heinonen, A. (2011). *Kirjastokasvatusta ja mediakasvatusta – katsaus kirjaston ja koulun yhteistyöhön.* Opetus- ja kulttuuriministeriö: Suomen kirjastoseura.

Herkman, J. (2010). Median markkinoituminen, milleniaalit ja mediakasvatus. Meriranta, M. (toim.). *Mediakasvatuksen käsikirja.* (2010). (s. 63–85). EU: UNIpress.

Hermerén, G. (1996). *Kunskapens pris. Forskningsetiska problem och principer i humaniora och samhällsvetenskap.* (2. rev. uppl.). Uppsala: HSFR. Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet.

Hirsjärvi, S. och Hurme, H. (2000). *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö.* (4. uppl.). Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. och Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita*. (15., uud. p.). Helsinki: Tammi.

Hoikkala, T. och Paju, P. (2002). Sukupolvitutkimus ja nuorisopolitiikka. Silvennoinen, H. (toim.). *Nuorisopolitiikkaa Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura / Nuorisotutkimusverkosto och Nuora.

Holstein, J. A. och Gubrium, J. F. (2002). Active Interviewing. Silverman, D. (ed.). *Qualitative research: Theory, Method and Practice*. (4. ed., s. 113–129). London: Sage.

Humalainen, P. (2010). *Koulun ja kirjaston yhteistyön kehitys, nykytila ja kehitysmahdollisuudet. Tapaustutkimus Laihialta* (pro gradu-avhandling). Tammerfors.

Inkinen, T. (2005). Johdattava polku lasten tietoyhteiskuntaan. Lahikainen, A. R., Hietala, P., Inkinen, T., Kangassalo, M., Kivimäki, R. och Mäyrä, F. (toim.), *Lapsuus mediamaailmassa. Näkökulmia lasten tietoyhteiskuntaan*. (2005). (s. 9-18). Tampere: Gaudeamus.

Jäppinen, E. (2000). Kirjasto oppimisen ja kasvun tukena. Niinikangas, L. (toim.). *Koulu kirjastossa – kirjasto oppimisympäristönä*. (2000). (s. 82–103). Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Kaarinan kaupunginkirjasto. (2008). *Kaarinan kirjaston laatu*. Kaarina: Kaarinan kaupunginkirjasto.

Hämtad 1 december, 2013, från:

http://www.kaarina.fi/kirjasto/fi_FI/tilasto/_files/80469979897200693/default/LAATU_2008_281108.pdf

Kaarinan kaupunginkirjasto. (2012). *Kaarinan kaupunginkirjaston toimintakertomus 2012*. Kaarina: Kaarinan kaupunginkirjasto.

Hämtad 1 december, 2013, från:

http://www.kaarina.fi/kirjasto/fi_FI/tilasto/_files/84223106429254075/default/Kaarinan%20kirjasto%20toimintakertomus%202012.pdf

Kaarinan kaupunginkirjasto. (2014). *Aukiolot / Kaarinan kaupunki*.

Hämtad 9 mars, 2014, från:

http://www.kaarina.fi/kirjasto/fi_FI/aukiolot/

Kaarinan kaupunki. (2013a). *Kaarinan kaupunginkirjastolla on useita toimipaikkoja*.

Kaarina: Kaarinan kaupunginkirjasto.

Hämtad 31 december, 2013, från:

http://www.kaarina.fi/kirjasto/kirjastot/fi_FI/kirjastot/

Kaarinan kaupunki. (2013b). *S:t Karins svenska skola*. Kaarina: Kaarinan kaupunki.

Hämtad 20 november, 2013, från:

http://www.kaarina.fi/koulut/svenska_skolan/personal/fi_FI/personal/

http://www.kaarina.fi/koulut/svenska_skolan/fi_FI/svenska_skola/

Kaarinan kaupunki. (2013c). *Palvelut / Kaarinan kirjasto*. Kaarina: Kaarinan kaupunginkirjasto.

Hämtad 13 mars, 2014, från:

http://www.kaarina.fi/kirjasto/palvelut/fi_FI/palvelut/

Kaarinan kaupunki. (2013d). *Ketunkierros-lukudiplomi*. Kaarina: Kaarinan kaupunginkirjasto.

Hämtad 13 mars, 2014, från:

http://www.kaarina.fi/kirjasto/lapsetjanuoret/fi_FI/lukudiplomi/

http://www.kaarina.fi/kirjasto/lapsetjanuoret/fi_FI/ravrundan/

Kaarinan kaupunki. (2013e). *Tartu tassuun –lukuhanke*. Kaarina: Kaarinan kaupunginkirjasto.

Hämtad 13 mars, 2014, från:

http://www.kaarina.fi/kirjasto/lapsetjanuoret/fi_FI/tartu_tassuun/

Kaarinan kaupunki. (2013f). *Kirjaston palvelut peruskouluille*. Kaarina: Kaarinan kaupunginkirjasto.

Hämtad 13 mars, 2014, från:

http://www.kaarina.fi/kirjasto/lapsetjanuoret/fi_FI/peruskoulut/

Kaarinan kaupunki. (2013g). *Satu- ja elokuvahetket*. Kaarina: Kaarinan kaupunginkirjasto.

Hämtad 13 mars, 2014, från:

från:http://www.kaarina.fi/kirjasto/lapsetjanuoret/fi_FI/kevaan2014_satu_elokuvahetket/

Kaarinan kaupunki. (2013h). *Pääkirjaston laitteet*. Kaarina: Kaarinan kaupunginkirjasto.

Hämtad 13 mars, 2014, från:

http://www.kaarina.fi/kirjasto/laitteet/fi_FI/paakirjaston_laitteet/

Kaarinan kaupunki. (2013i). *Pääkirjaston pelihuone*. Kaarina: Kaarinan kaupunginkirjasto.

Hämtad 13 mars, 2014, från:

https://www.kaarina.fi/kirjasto/lapsetjanuoret/fi_FI/paakirjaston_pelihuone/

Kananen, J. (2008a). *KVALI. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet*. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 93. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Kananen, J. (2008b). *KVANTTI. Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun*. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja –sarja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Kesti, M. (2013a, 19 november). Keskiryhmät ehdottavat Kaarinaa kaksikieliseksi kaupungiksi. *Kunnallislehti*, s. 5-6.

Kesti, M. (2013b, 19 november). ”Kirkas pilkku pakkoruotsi-keskustelun keskellä”. *Kunnallislehti*, s. 6.

Kirjastot.fi. (1997). *UNESCO: Yleisten kirjastojen julistus*.

Hämtad 17 mars, 2014, från:

<https://www.kirjastot.fi/fi-FI/kirjastoala/julkaisut/unesco/>

Koivu, I. (3/2013). Kirjasto mediakasvattajana. *Kirjastolehti*, s. 22–23.

Hämtad 25 december, 2013, från:

<http://kirjastolehti.fi/artikkelit/artikkeli/254/kirjasto-mediakasvattajana/>

Koren, M. (2009). Public Libraries. Abdullahi, I. (ed.). *Global Library and Information Science: A Textbook for Students and Educators*. IFLA Publications 136-137. (s. 311-328). (2009). München: K. G. Sauer Verlag.

Kuitunen, H. (1997). *Luovan ongelmanratkaisun menetelmät ja prosessi*. Helsinki: FinEduca.

Kunnat.net. (2013). *Suurten ja keskisuurten kaupunkien sosiaali- ja terveystoimen kustannukset*.

Hämtad 27 december, 2013, från:

<http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/soster/asiakasmaksut-talous-rahoitus/talous/sotekust/Sivut/default.aspx>

Kylliäinen, T. (2011). *Koulu ja kirjasto yhteistyökumppaneina – Tapaustutkimus koulun ja kirjaston yhteistyöstä* (pro gradu-avhandling). Nyslott.

Leivik Knowles, B-M. (2002). Sekundäranalys. Ekström, M. och Larsson, L. (red.). (2000). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. (10. uppl., s. 297-312). Lund: Studentlitteratur.

Lindqvist, M. och Söderlind, P. (2009). *Informationskompetens. En grundbok*. Norderstedt: Santérus.

Lindroos, J-E. och Lohivesi, K. (2004). *Onnistu strategiassa*. Helsinki: WSOY.

Lovio, M. (2001). Samarbete är ett livsvillkor för biblioteket. *Finlands kommuntidning*, 10. s. 17-18.

Magne Holme, I. och Krohn Solvang, B. (2006). *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. (2. uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Mansikkamäki, P. (2006). Yleisen kirjaston tulevaisuuskuvat tulevaisuustaulukkomenetelmällä hahmotettuna. *Informaatiotutkimus*. 25(1), 2-10.

Martikainen, T. och Pakarinen, J. (1999, nro 38). Kirjasto yhä vahvemmin oppimisen tuki- ja tietokeskus. *Opettaja*, s. 18-20.

May, T. (2010). *Samhällsvetenskaplig forskning*. (11. uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Mediakasvatus. (2014). *Mediakasvatus.kirjastot.fi -> Kirjasto mukana luokalta toiselle. -> Kirjastonkäytön opetus*.

Hämtad 17 mars, 2014, från:

http://mediakasvatus.kirjastot.fi/kirjasto_mukana_luokalta_toiselle#kirjasto_mukana

Merriam, S. B. (2010). *Fallstudien som forskningsmetod*. (20. uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Merriam-Webster. (2014). *Cooperation*. *Merriam-Webster Dictionary*.

Hämtad 17 mars, 2014, från:

<http://www.merriam-webster.com/dictionary/cooperation>

Metsämuuronen, J. (2001). *Laadullisen tutkimuksen perusteet*. (2. tark. p.). Helsinki: International Methelp Ky.

Murvosh, M. (2013). Partners in Success. When school and public libraries join forces, kids win. *School Library Journal*, 59(1), 22–28.

Männistö, S. och Viertola, S. (7/2003). Mitä kuuluu yhteistyölle? Koulu och kirjasto. *Kirjastolehti*, s. 25.

Niinikangas, L. (2000). Lukijalle. Niinikangas, L. (toim.). *Koulu kirjastossa – kirjasto oppimisympäristönä*. (2000). (s. 7–9). Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Nikander, T. (2000). Koulu kutsuu, miten kirjasto vastaa. Niinikangas, L. (toim.). *Koulu kirjastossa – kirjasto oppimisympäristönä*. (2000). (s. 30–46). Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Opetusministeriö. (2001). *Kirjastopoliittinen ohjelma 2001–2004*.

Hämtad 28 december, 2013, från:

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2001/liitteet/kirjastopoliittinenohjelma_2001.pdf?lang=fi

Opetusministeriö. (2009a). *Kirjastostrategia 2010. Tiedon ja kulttuurin saatavuudenpolitiikka*. Opetusministeriön julkaisuja 2003:1.

Hämtad 28 december, 2013, från:

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2003/liitteet/opm_162_strategia.pdf?lang=fi

Opetusministeriö. (2009b). *Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015. Yleiset kirjastot. Kansalliset strategiset painoalueet*. Opetusministeriön julkaisuja 2009:32.

Hämtad 28 december, 2013, från

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm32.pdf?lang=fi>

Opetusministeriö. (2011). *Kataisen hallitusohjelma*. Opetusministeriö.

Hämtad 14 mars, 2014, från

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kirjastot/linjaukset_ ja_hankkeet/aieimmat_hallitusohjelmat/liitteet/Kataisen_hallitusohjelma.pdf

Opetusministeriö. (2014a). *Kirjastojen tehtävät ja työnjako*.

Hämtad 12 april, 2014, från

http://www.minedu.fi/OPM/Kirjastot/kirjastoverkosto/tehtavat_ja_tyonjako/?lang=fi

Opetusministeriö. (2014b). *OKM – Kirjastoalan kansainvälinen ja EU-yhteistyö*.

Hämtad 14 mars, 2014, från

http://www.minedu.fi/OPM/Kirjastot/kansainvaelinein_ja_eu-yhteistyoe/?lang=fi

Pelman, A. (2009). It Takes Two. School and Public Libraries, Partnerships That Can Work!. *YALS. Young Adult Library Services*. 8(1), 26-28.

Pihlaja, J. (2004a). *Kirjastonkäyttö*. Lahti: SOCEDA.

Pihlaja, J. (2001b). *Tutkielmaa tekemään*. Lahti: SOCEDA.

Pihlaja, J. (2004c). *Tutkielman ongelmia ratkaisemaan*. Lahti: SOCEDA.

Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants. *On the Horizon*. 9(5), 1-6.

Hämtad 20 december, 2013, från:

<http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>

Rantala, L. och Sinko, P. (2009). Esipuhe. Verho, Seppo (toim.). *Mediakasvatus kirjastossa* (2009). Helsinki: Kuntaliiton painatuskeskus. (s. 7–8). Helsinki: BTJ Finland Oy.

Rissanen, K. (1998). *Joustavat oppimisympäristöt*. Helsinki: Suomen kuntaliiton painatuskeskus.

Ristikartano, V. och Virrankoski, A. (toim.). (2011). *Eräpäivä! Voimasanoja kirjastosta*. Helsinki: BTJ Finland Oy.

Sallmén, P. (2009). Mediakasvatusta vai mediasivistystä kirjastosta?. Verho, Seppo (toim.). *Mediakasvatus kirjastossa* (2009). Helsinki: Kuntaliiton painatuskeskus. (s. 9–26). Helsinki: BTJ Finland Oy.

Selwyn, N. (2009). The digital native – myth and reality? *Aslib Proceedings*. 61(4), 364–379.

Hämtad 20 december, 2013, från:

<http://comminfo.rutgers.edu/~tefko/Courses/e553/Readings/Selwyn%20dig%20natives,%20Aslib%20Proceedings%202009.pdf>

Silverman, D. (2002). Introduction. *Qualitative Research: Theory, Method and Practice*. Silverman, D. (ed.). (4. ed., s. 1–7). London: Sage.

Sinko, P. (2000). Mitä koulu odottaa kirjastolta?. Niinikangas, L. (toim.). *Koulu kirjastossa – kirjasto oppimisympäristönä*. (s. 15–29). Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Soppela, S. (2008). *Kirjaston ja koulun yhteistyö. Tapaustutkimus Seinäjoen kaupunginkirjaston ja peruskoulun 1-6. luokkien yhteistyöstä* (pro gradu-avhandling). Tammerfors.

Statistikcentralen. (2013a). *Allmänt bibliotek*. Statistikcentralen: Helsingfors.

Hämtad 21 november, 2013, från http://www.stat.fi/meta/kas/ylkirjasto_sv.html

Statistikcentralen. (2013b). *Etusivu > Tuotteet ja palvelut > Tietoa alueittain > Kuntien avainluvut > Kaarina - S:t Karins*.

Hämtad 20 december, 2013, från <http://www.stat.fi/tup/kunnat/kuntatiedot/202.html>

Suomen kuntaliitto. (2011). Suomen kuntaliiton sivistyspoliittinen ohjelma. *Sivistyksen suunta 2020*. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Swanborn, P. (2010). *Case Study Research: What, Why and How?*. London: Sage.

Tapscott, D. (2010). *Syntynyt digiaikaan. Sosiaalisen median kasvatit*. Jyväskylä: WSOYpro Oy.

Undervisnings- och kulturministeriet. (2011). *Inlärningsstig till mediekunskaper inom den grundläggande utbildningen*. Helsingfors: Libris Oy.

Vaski-kirjastot. (2014). *Vaski-kirjastot*.

Hämtad 13 mar, 2014, från

<https://www.vaskikirjastot.fi/web/arena/kirjastot>

Wepking, M. (2009). From Communication to Cooperation to Collaboration: School and Public Libraries as Partners for Student Success. *Library Media Connection*, 28(3), 24-26.

Wikimedia Commons. (2014). *Location of the Finnish municipality of Kaarina in 2009*.

Hämtad 9 mars, 2014, från

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/36/Kaarina.sijainti.suomi.2009.svg>

Wiktionary. *Samarbete*. *Wiktionary: Creative Commons*.

Hämtad 21 november, 2013, från <http://sv.wiktionary.org/wiki/samarbete>

Wordle. (2013). *Beautiful Word Clouds*.

Hämtad 14 mars, 2014, från <http://www.wordle.net/>

Ziarnik, N. M. (2003). *School & Public Libraries: Developing the Natural Alliance*. Chicago: American Library Association.

Bilagor

Bilaga 1. Intervjufrågorna till S:t Karins stad bildningsdirektör

1. Taustatiedot

- Kuinka kauan olet työskennellyt sivistysjohtajana?
- Mitkä ovat sivistysjohtajan työn keskeisimmät vastualueet?

2. Millainen rooli sivistysjohtajalla on kirjaston toimintaa ja palveluita koskevassa päätöksenteossa?

3. Rohkaiseeko Kaarinan kaupunki (kirjastoa) toimimaan yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa?

4. Millainen rooli on kirjaston ja koulun yhteistyöllä?

- Miten kirjaston tulee tukea opetus- ja kasvatustyötä?
- Minkälaisia keinoja tulee käyttää?

5. Miten kirjaston tulee suhtautua vähemmistöasiakasryhmiin, kuten ruotsinkielisiin lapsiin ja nuoriin?

6. Millaisia etuja saavutetaan, kun kirjasto toimii yhteistyössä Kaarinan seudun koulujen kanssa?

- Entä juuri S:t Karins svenska skolan kanssa?

7. Pidätkö Kaarinan seudun kirjaston toiminnan ja kirjastopalveluiden kehittämistä tärkeänä?

8. Minkälainen on mielestäsi kirjastopalveluiden ja saavutettavuuden merkitys kaarinalaisille?

- Millaisiin painopistealueisiin resursseja tulisi käyttää? (esim. kokoelma, palvelut, asiakkaat, henkilökunta, yhteistyövalmiudet, tilat, tasa-arvo, esteettömyys jne.)

9. Millaisena näet kirjastopalveluiden tulevaisuuden Kaarinassa? Entä millaisena näet kouluyhteistyön tulevaisuuden?

- Vaikuttavatko taloudellinen tilanne tai suhdanteet yhteistyön toteutumiseen?

10. Haluatko lisätä tai tarkentaa vastauksiasi? Onko sinulla kysyttävää?

KIITOS HAASTATTELUSTA!

Bilaga 2. Intervjufrågorna till bibliotekschefen

1. Millaisia ovat kirjastonjohtajan työn keskeisimmät vastualueet?
2. Millaisten eri tahojen ja sidosryhmien kanssa Kaarinan kirjasto tekee yhteistyötä?
 - Mitkä ovat tärkeimmät yhteistyöpartnerit?
3. Millainen rooli kirjastonjohtajalla on yhteistyön suunnittelussa ja toteuttamisessa?
4. Mikä on yleisesti ottaen yhteistyön merkitys?
 - Onko yhteistyötä syytä tehdä?
 - Mitkä ovat yhteistyön etuja ja haittoja?
5. Miten kirjasto pyrkii huomioimaan yhteistyössä vähemmistöasiakkaat kuten ruotsinkieliset?
 - Kuinka tärkeänä vähemmistöryhmien huomioimista pidetään?
6. Millainen rooli on koulu yhteistyöllä S:t Karins svenska skolan kanssa?
 - Onko ruotsinkielisyydellä vaikutusta?
7. Eroaako koulu yhteistyöstä toteutus verrattuna suomenkielisiin kouluihin? vrt. koulukirjastotoiminta, koulukirjastonhoitajan merkitys ym.
8. Miten kirjaston tulee tukea opetus- ja kasvatustyötä?
 - Minkälaisia keinoja tulee käyttää?
9. Mitä kirjasto odottaa tai toivoo koulun suunnalta?
10. Mitkä ovat koulu yhteistyön kannalta tärkeimmät kirjastopalvelut?
11. Mitkä ovat Kaarinan kirjaston suurimmat vahvuudet koulu yhteistyössä? Entä heikkoudet?
12. Minkälaisena näet tulevaisuuden kirjaston ja S:t Karins svenska skolan yhteistyön osalta?
 - Vaikuttavatko taloudellinen tilanne tai suhdanteet yhteistyön toteuttamiseen?
13. Haluatko lisätä tai tarkentaa vastauksiasi? Onko sinulla kysyttävää?

KIITOS HAASTATTELUSTA!

Bilaga 3. Intervjufrågorna till bibliotekarien

1. Kuinka kauan olet työskennellyt kirjastoalalla?
2. Millainen rooli kirjastonhoitajalla on kun kirjasto tekee yhteistyötä eri asiakasryhmien kanssa?
 - Mitkä ovat mielestäsi Kaarinan kirjaston merkittävimmät yhteistyökumppanit?
3. Minkälainen on kirjaston ja koulun yhteistyön merkitys? Mitä yhteistyö-käsite mielestäsi tarkoittaa?
4. Millaista yhteistyötä tehdään S:t Karins svenska skolan kanssa?
5. Mitkä kirjastopalvelut ovat tärkeitä ruotsinkielisille oppilaille ja heidän opettajilleen?
 - Mitä palveluita käytetään eniten? Entä vähiten?
 - Mitä toivotaan lisää?
 - Eroavatko palvelut jotenkin suomenkielisille tarjottavista kirjastopalveluista?
 - Onko ruotsinkielisyydellä vaikutusta?
6. Tuleeko kirjastonhoitajan tukea opetus- ja kasvatustyötä?
 - Minkälaisia keinoja tulee käyttää?
 - Ovatko sähköiset työvälineet esim. Ipad vaikuttaneet kirjastonhoitajan työnkuvaan?
7. Kohtaavatko S:t Karins svenska skolan tarpeet kirjaston tarjoamien palveluiden kanssa? Miksi?
 - Ovatko kirjaston resurssit riittävät? (budjetti, henkilökunta, kokoelmat, palvelut jne.)
8. Mitkä ovat Kaarinan kirjaston suurimmat vahvuudet yhteistyössä? Entä heikkoudet?
9. Voiko kirjasto kehittää yhteistyötä S:t Karins svenska skolan kanssa? Miten näet yhteistyön tulevaisuudessa?
10. Haluatko lisätä tai tarkentaa vastauksiasi? Onko sinulla kysyttävää?

KIITOS HAASTATTELUSTA!

Bilaga 4. Intervjufrågorna till informatikern

1. Kuinka kauan olet työskennellyt kirjastoalalla?
2. Millainen informaation rooli on, kun kirjasto tekee yhteistyötä eri asiakasryhmien kanssa?
 - Mitkä ovat Kaarinan kirjaston merkittävimmät yhteistyökumppanit?
3. Mitä koulun ja kirjaston yhteistyö merkitsee kirjastolle?
4. Millaista yhteistyötä tehdään S:t Karins svenska skolan kanssa?
5. Mitkä kirjastopalvelut ovat tärkeitä ruotsinkielisille oppilaille ja heidän opettajilleen?
 - Mitä palveluita käytetään eniten? Entä vähiten?
 - Mitä toivotaan lisää?
 - Eroavatko palvelut jotenkin suomenkielisille tarjottavista kirjastopalveluista?
 - Onko ruotsinkielisyydellä vaikutusta?
6. Tuleeko informaation tukea opetus- ja kasvatustyötä?
 - Minkälaisia keinoja tulee käyttää?
 - Ovatko sähköiset työvälineet esim. Ipad vaikuttaneet informaation työnkuvaan?
7. Kohtaavatko S:t Karins svenska skolan tarpeet kirjaston tarjoamien palveluiden kanssa? Miksi?
 - Ovatko kirjaston resurssit riittävät? (taloudelliset resurssit, henkilökuntaresurssit, kokoelmat, palvelut, tilat jne.)
8. Voiko kirjasto kehittää yhteistyötä S:t Karins svenska skolan kanssa? Miten näet yhteistyön tulevaisuudessa?
9. Mitkä ovat Kaarinan kirjaston suurimmat vahvuudet koulu-yhteistyössä? Entä heikkoudet?
10. Haluatko lisätä tai tarkentaa vastauksiasi? Onko sinulla kysyttävää?

KIITOS HAASTATTELUSTA!

Bilaga 5. Intervjufrågorna till den svenskspråkiga stadsfullmäktigeledamoten

1. Vad är din roll som stadsfullmäktigeledamoten?
 - Vilka är de centrala ansvarsområden som du har?
2. Hurdan roll har förvaltningen när man fattar beslut på biblioteksärenden i S:t Karins?
 - Får man råd eller feedback eller verkar man endast självständigt?
 - Hurdana interaktionsrelationer man har?
 - Hurdana intryck har enstaka medlemmar? Hurdan roll har du?
3. Uppmuntras man i stadsfullmäktige att göra samarbete med varandra eller med andra förvaltningsorgan?
4. Har språket inverkan när man fattar beslut på kommunala nivån?
5. Tycker du att det är viktig att man gör samarbete i S:t Karins med olika kommunala parterna?
 - Är samarbetet värdefullt?
 - Vad är samarbetets största fördelar? Finns det nackdelar också?
6. Vad tycker du om samarbete mellan S:t Karins bibliotek och S:t Karins svenska skola?
 - Är det viktigt att satsa på barn och ungdomar?
 - Har det svenska språket vikt i detta sammanhang?
7. Vad är din åsikt om framtidens samarbete mellan biblioteket och skolor i S:t Karins?
 - Hurdana linjer borde man ta i framtidens bibliotek?
8. Finns det någonting som du vill tillägga eller fråga?

TACK FÖR INTERVJUN!

Bilaga 6. Intervjufrågorna till rektorn i S:t Karins svenska skola

1. Bakgrundsinformation

- Berätta kort om dig själv
 - Hur länge har du arbetat som rektor?
 - Hur länge har du arbetat i S:t Karins svenska skola?

2. Hurdant samarbete gör S:t Karins svenska skola med andra intressegrupper i kommunalsektorn?

- Vilka är de viktigaste grupperna?

3. Vad är rektorns roll när skolan har kontakt ut till andra parterna som sysslar med undervisningsärenden?

4. Vad tycker du om samarbetet mellan skolan och biblioteket? Uppmuntras lärarna att göra samarbete med biblioteket?

5. Hurdan biblioteksservice är viktig från undervisningsarbetets och uppfostringsarbetets synvinkel? Kan du ge exempel på dem?

6. Är de nuvarande biblioteksservice och tjänsterna tillräckliga eller väntar man någonting mera eller någonting helt annat?

7. Vad är de viktigaste fördelarna som biblioteket kan erbjuda till S:t Karins svenska skola?

8. Vilka tjänster skulle biblioteket utveckla? Vad önskar du som rektor från S:t Karins huvudbibliotek i framtiden?

9. Vill du tillägga eller precisera någonting?

TACK FÖR INTERVJUN!

Bilaga 7. Intervjufrågorna till lärarna i S:t Karins svenska skola

1. Bakgrundsinformation

Berätta om dig själv

- Hur länge har du arbetat som klasslärare?
- Hur länge har du arbetat i S:t Karins svenska skola? Vilka klasser har du lärt?

2. Vad tycker du om samarbete mellan skolan och biblioteket? Hurdan roll samarbetet har?

3. Hur ofta besöker din klass S:t Karins huvudbibliotek? Vilken service eleverna oftast använder?

4. Uppmuntras eleverna att besöka biblioteket också på fritiden?

5. Vad väntar du som lärare från S:t Karins huvudbiblioteks håll? Vilka är de viktigaste läroämnena som biblioteket kan stödja?

6. Hurdan biblioteksservice är viktig från undervisningsarbetets och uppfostringsarbetets synvinkel? Kan du ge exempel på dem? (utlåningstjänsterna, lärandet för biblioteksanvändning, informationservice, bokprat, sagostunder)

7. Hur kan man anknyta biblioteksanvändning till lärandet?

8. Är de nuvarande biblioteksservice och tjänster tillräckliga? Finns det brister i boksamlingen?

9. Vad är de viktigaste fördelarna som biblioteket kan erbjuda till S:t Karins svenska skola?

10. Vilka tjänster skulle biblioteket utveckla i framtiden? Hurdana önskemål du har?

11. Vill du tillägga eller precisera någonting?

TACK FÖR INTERVJUN!

Bilaga 8. Enkäten till eleverna i S:t Karins svenska skola

Enkäten för S:t Karins svenska skola

Eleverna som studerar i klasserna 1.-6.

Bakgrundsinformation 1. Kön

- pojke
- flicka

2. Ålder

_____ år

3. Modersmål

- finska
- svensk

Biblioteksanvändning

4. Hur ofta går du till biblioteket i S:t Karins?

- 1-3 gånger i veckan
- 1-3 gånger i månaden
- 1-3 gånger per år
- aldrig
- jag vet inte

5. Går du till biblioteket också på fritiden?

- 1-3 gånger i veckan
- 1-3 gånger i månaden
- 1-3 gånger per år
- aldrig
- jag vet inte

6. Vad brukar du göra på biblioteket när du går till biblioteket med skolan?

Du kan kryssa i flera alternativ.

- läsa böcker
- låna böcker
- läsa läxor
- surfa på nätet
- fråga om lästips
- någonting annat, vad?

7. Vad brukar du göra på biblioteket på fritiden?

- läsa böcker
- låna böcker
- läsa läxor
- fråga om lästips
- ta del i sagostunder
- surfa på nätet
- spela dataspel

någonting annat, vad?

8. Vad tycker du är det viktigaste som man kan göra i biblioteket?

Vänligen välj tre alternativ!

- läsa böcker
- låna böcker
- läsa läxor
- ta del i sagostunder
- fråga om lästips
- surfa på nätet
- spela dataspel
- någonting annat, vad?

9. Har du deltagit i något av de följande evenemang som man ordar på biblioteket?

Du kan kryssa i flera alternativ.

- sagostunder
- filmstunder
- läsning för hunden
- läsdiplom
- läskampanjen på sommaren
- någonting annat, vad?

10. Vet du att det finns ett spelrum i biblioteket?

- ja
- nej

11. Har du spelat där någon gång?

- ja
- nej

12. Vet du att du kan fråga om hjälp av bibliotekarien?

- ja
- nej

13. Har du frågat om hjälp?

- ja
- nej

14. Vad behöver du hjälp med?

- hjälp för att hitta böcker
- hjälp för att låna böcker
- hjälp för att lämna tillbaka böcker
- någonting annat, vad?

15. Vad tycker du att skulle vara kul att göra i biblioteket?

16. Vad önskar du dig av biblioteket i framtiden?

Till exempel hurdana böcker skulle du vilja läsa?

TACK FÖR DINA SVAR!

Bilaga 9. Ansökan om forskningstillstånd (S:t Karins svenska skola)

Tomi Aunio
Eskonpolku 2 B 51
20320 Åbo
Tel. 044 998 32 93
E-post: taunio@abo.fi

ANSÖKAN OM FORSKNINGSTILLSTÅND

13.2.2014

S:t Karins svenska skola
rektor Maria Engblom
Päiväläisenkatu 1
20780 S:t Karins

ANSÖKAN OM FORSKNINGSTILLSTÅND

Jag studerar informationsvetenskap vid Åbo Akademis Handelshögskola. Under läsåret 2013-2014 skriver jag min pro gradu-avhandling som behandlar samarbetet mellan S:t Karins svenska skola och S:t Karins huvudbibliotek. Målet är att ta reda på vilka är de bibliotekstjänster som eleverna och lärarna behöver, kartlägga de nuvarande tjänsterna och utveckla bibliotekstjänsterna för svenskspråkiga kunder. Min handledare är prof. Gunilla Widén vid Åbo Akademi. På biblioteket är min kontaktperson bibliotekschefen Ritva Nurminoru. Den färdiga avhandlingen är en del av Egentliga Finlands ELY-centrums projekt som S:t Karins bibliotek deltar i under år 2014.

Avhandlingens empiriska del består av intervjuer med bibliotekspersonal, skolpersonal och S:t Karins stadsförvaltning. Ytterligare är det viktigt att ta hänsyn till elevernas åsikter eftersom de är bibliotekets kunder i dag och i framtiden. Jag anhåller om tillstånd att utföra lovet en kort enkätundersökning med eleverna som går till S:t Karins svenska skola i klasserna 1.-6. under våren 2014. Eleverna svarar på enkäten anonymt så det är inte möjligt att skilja ett enskilt svar i enkätundersökningen.

Min undersökning ska vara färdig under våren 2014. I slutet ska jag leverera en kopia om avhandlingen till S:t Karins svenska skola. Jag svarar gärna om det finns frågor som gäller undersökningen, metodologin, utförandet osv.

Med vänliga hälsningar

Tomi Aunio
studerande

Gunilla Widén
professor

BILAGA
Enkäten som bilagan.

Bilaga 10. Ansökan om forskningstillstånd (föräldrar)

Tomi Aunio
Eskonpolku 2 B 51
20320 Åbo
Tel. 044 998 32 93
E-post: taunio@abo.fi

ANSÖKAN OM FORSKNINGSTILLSTÅND

24.2.2014

BÄSTA FÖRÄLDRAR,

Jag studerar informationsvetenskap vid Åbo Akademis Handelshögskola och skriver min pro gradu-avhandling under detta läsår. Min handledare är prof. Gunilla Widén.

Avhandlingen behandlar samarbetet mellan S:t Karins svenska skola och S:t Karins huvudbibliotek. Målet är att ta reda på vilka är de bibliotekstjänster som eleverna och lärarna behöver och utveckla bibliotekstjänsterna för svenskspråkiga kunder. Avhandlingen består av intervjuer med bibliotekspersonal, skolpersonal och S:t Karins stadsförvaltning.

Ytterligare är det viktigt att ta hänsyn till elevernas åsikter eftersom de är bibliotekets kunder i dag och i framtiden. Här nedan anhåller jag om tillstånd att ert barn får delta i denna undersökning. Eleverna i klasserna 1.-6. svarar anonymt på en kort enkät om deras biblioteksanvändning samt förväntningar på biblioteksservice.

Min undersökning ska vara färdig under våren 2014. Jag svarar gärna om det finns frågor som gäller undersökningen, metodologin, utförandet osv.

Med vänliga hälsningar

Tomi Aunio
studerande

FORSKNINGSTILLSTÅND

- Ja, jag ger lov att mitt barn deltar i undersökningen
- Nej, jag vill inte att mitt barn deltar i undersökningen

Barnets namn

Klass

Förälderns underskrift

Bilaga 11. Finskspråkiga intervjuavsnitt

S:t Karins bildningsdirektör

”Kaarinan kaupungin ei oikeestaan tarvitse kauheesti rohkasta kirjastoa, et kirjasto on erittäin aktiivinen. Kirjastolle on annettu tehtävä, jossa tiettyjä asioita jo edellytetään ja meille kirjasto sitten tekee omia strategisia linjauksiaan, tuo niitä lautakuntaan ja lautakunnassa keskustellaan.”

”Kirjaston ja koulun yhteistyö on erittäin suunnitelmallista Kaarinassa, et se on se mikä tääl on se vahvuus, et tääl on hyvin tehtyä se työ, tääl on hyvät suunnitelmat tehty, tääl on hyvin jaettu roolit, et mistä vastaa koulu ja mistä sitten kirjasto.”

”Kyllä se on erittäin tärkeää, niinku kaikkien näiden koulujen kanssa, et kirjastosta on nimetty oma henkilö, joka hoitaa sitä yhteistyötä, ni se tekee sen, että silloin kun se on vastuutettu jollekin, silloin se homma toimii hirveen hyvin.”

”Kyllä mä nään sen, et kirjaston merkitys tässä lukuharrastuksen kehittymisessä, se on erittäin suuri, että ihan keskeisiä, et jos mä ajattelen suomalaisten lasten lukutaitoa--- ni jos puhutaan neljästä tekijästä, ni koti on yhteinen tekijä, miten koti suhtautuu asiaan, sitten koulun tää lukemaan opettaminen ja lukuharrastuksen aktivoiminen, sit kirjaston aktiivinen kirjavinkkaaminen ja mahdollistaminen, ni tää on niinku todella isossa merkityksessä.”

”No, mä näkisin yleensäkin kirjaston toiminnan kehittämisen silleen tärkeenä, et kirjasto ku kirjasto on aikamoisessa muutoksessa, et tulevaisuudessa kirjastojen tää lainaustoiminta ei ehkä ole niin merkittävää, et kirjastosta tulee enemmän semmonen kohtausta paikka ja kohtaamispaikka ihmisille. [...] Enemmän mä näen, et kirjaston fyysisellä ympäristöllä on merkitystä, tulevaisuudes tää tulee olemaan vieläkin tärkeempi, et minkälainen se kirjasto on fyysiseltä rakenteeltaan.”

”Kirjaston yks keskeisiä tehtäviä on huolehtia vähemmistöistä eli se on tämmöstä kansansivistystyötä ja se on tasavertasta ja kohtelee kansalaisia tasapuolisesti. [...] Ruotsinkielinen vähemmistöryhmä tarkoittaa meille sitä, että meillä täytyy olla ruotsinkielistä palvelua saatavilla, ruotsinkielistä aineistoa saatavilla ja meillä on rekrytoitu väkee töihin sillä perusteella, et täytyy olla sitä ruotsinkielien osaamista.”

”Kirjastolle keskeisiä asioita on se, et sen pitää olla helposti saavutettava palvelu ja yks saavutettavuuden kriteeri on aukioloajat. [...] Koululaisten lukuharrastukseen vaikuttaa erityisesti se, että kirjasto on lähellä, se on silleen ihan selkee tekijä.”

”Mut taloudellinen tilanne ja suhdanteet varmasti vaikuttaa, kirjasto toimii kuitenkin kohtuu pienillä resursseilla. [...] Kunnan kaikkea toimintaa ohjaa talous.”

Bibliotekschefen

”Kaarinassa on itse asiassa koulut ollu pitkään tosi tärkeitä ja täällä on erityisesti panostettu koulu yhteistyöhön.”

”No, ensinnäkin tietysti se, että eihän työtä tehdä ilman asiakkaita ja asiakkaitten tarpeitten ja niinku toivomusten mukaan me tehdään tätä työtä. Sittenhän meillä on kuitenkin näit tämmösiä ihan samoja tavoitteita kuin koulullakin, että... oppiminen, sivistys, lukutaito elikkä ne on kuitenkin meillä ihan yhtä tärkeitä, ku koululla. [...] Yhteistyön kautta me opitaan tuntemaan asiakkaita ja heidän tarpeitaan, se on mun mielestä se pääasiallinen etu.”

”---niinku mä jo sanoin, sillä rakennuksella tai sillä tilalla, joka meillä jatkossa tulemaan olemaan, että se antaa ne kuitenkin ne rajat sille minkälainen se tässä talossa on se. Ja kun se minkälainen se (=kirjastotoiminta) on tässä talossa, niin se vaikuttaa myös sinne kouluun elikkä sitten me saadaan sitä aineistoa tänne enemmän ja samoin sinne koululle [...] Ei oo ainakaan pelättävissä, että menis huonompaan suuntaan ja sil on kuitenkin musta merkitystä, että täältä kaupungin puolelta suhtaudutaan myönteisesti yleisesti ruotsinkieliseen väestöön, ja uskon, että jatkossa se heijastuu myös tänne.”

”---pidän sitä kyllä tosi tärkeänä, et siihen me pistetään resursseja ja on mukava, et meillä täl hetkellä on kirjastonhoitaja, joka osaa niin hyvin ruotsia.”

”Kyllä musta tuntuu, että me ollaan erittäin herkästi kuunneltu sitä, et mitä he haluaa meiltä ja toi Anu on tehny kovasti töitä, jotta saatais se homma toimimaan siellä. Se on ehkä lisänny meidänkin semmosta ymmärrystä niinku sille ei meidän äidinkielellä tehtävälle työlle ja se on ehkä sit tuonu muillekin sitä osaamista.”

”Mun mielestä se on yleisesti semmonen tiedonhaun opetus ja siinä mun mielestä, niin pitäis ehkä alkaa huomattavasti vielä laajemmin suhtautua siihen tietoon, ku mitä tällä hetkellä tehdään. [...] Sit ihan tämmöset... aineistoesittelyä, ehkä sitä e-aineistoa vois tuoda vielä enemmän esille ja sit tosiaan sitä, et kirjasto on vain yksi näitä väyliä, et se tietoa voi olla missä muodossa tahansa.”

”Se on mun mielestä se isoin, et tääl on panostettu siihen ja et sil alkaa olla perinteet sillä työllä. Sitten meidän henkilöstö on tosi niin kun hyvin koulutettu siihen työhön ja koulutetaan koko ajan.”

Bibliotekarien

”No, kyl ehdottomasti (koulut) on se suurin yhteistyökumppani, todellakin kaikist suurin. Totta kai sitten muissa tiimeissä, aikuisten tiimeissä, on muita yhteistyökumppaneita, mutta lasten ja nuorten ruotsinkielisen koulun osalta vanhempainyhdistys (=Hem och skola) on ollu hyvä yhteistyökumppani. Ja sitten tällä hetkellä mä melkeen sanoisin, et toi korkeakoulutus on eräänlainen kumppani, koska meil on nyt kaks graduntekijää näihin lasten ja nuorten palveluihin liittyen.”

”Mun mielestä englanniks on kaks termii: *cooperation* ja *collaboration*. Ja mun mielestä se *cooperation* vois suomen tässä yhteydessä ajatella olevan kahtalaista eli tavallaan sitä yhteistyötä, mitä tässä hirveesti tehdään, eli ihan luokat käy kirjastossa sama ihan niinkun ruotsinkielisetkin luokat. Eli me annetaan heille jotain ja he antavat meille jotain, mikä on lainauslukuja ja -käyntejä. Mut sitten on toisenlaista yhteistyötä, mikä mun mielestä on merkittävämmän laatunen yhteistyö, mitä olis mun mielestä silloin sen englanninkielinen *collaboration* eli silloin tehdään yhteistyötä yhteisist lähtökohdista eli silloin myös suunnitellaan sitä toimintaa yhdessä eli se ei oo vaan antamista ja ottamista vaan se on myös yhdessä tekemistä.”

”Se on yhäkin, et kirjastojen käyttöä mitataan hyvin konkreettisilla lukemilla ja kun kuitenkin ollaan kuntataloudessa siirrytty tämmöseen tuottaja-malleihin ja muihin, niin niissä tilanteissa kirjastojen on hyvin vaikee osottaa oikeesti sitä, mikä se tuotos on jolle se ole lainauslukuja – eli silloin tällaset yhteistyöhankkeet ja –projektit täytyy vaan sitten tuoda eri taval ilmi ja silloin sit just puuttuu siihen, et mikä silloin on ollu vaikutus, mikä tietenkin on vaikeet.”

”Kouluyhteistyö Kaarinassa on tosi merkittävää [...] Mut ihan yleisesti ottaen, niin he ovat aivan loistava yhteistyöpartneri: siel on niin innostunutta väkeä, nuoret innostuneet opettajat. Tavallaan kans se, että se koulu on uusi, niin myös opettajat tuli sinne uutena ja siel rysähti paljon kerralla heille Kaarinassa. He on kuitenkin pieni koulu tavallaan kuitenkin niin oma yhteisönsä; heillä on kehittyne siellä loistavia toimintatapoja.”

Informatikern

”Täytyy kyl sanoo, et aika harvojen koulujen ja opettajien kohdalla voi sanoo, et me tehdään yhteistyötä, et enemmänkin se on sitä, et kirjasto tarjoaa palveluita ja et niit otetaan vastaan. Toiset innokkaammin ja toiset vähän tuputtamisen jälkeen.”

”No, mä oon itse sitä mieltä, et yleensäkin tää lasten ja nuorten ja koulukirjastotyö on ihan näit kirjaston perustehtävii, et totanoini, se on niinku periaattees, jos aattelee vähän laajemmal tasol, ni ihan yhtä tärkeää työtä, ku mikä tahansa muu kirjastotyön osa. Kaarinas ku siihen on satsattu niin paljon, ni se on nostettu niin ylös, ku on katottu, et se on niin tärkeätä.”

” Toivotaan toki, et jatkavat tätä kirjaston käyttöä. [...] Aina on parempi se, et just esim. vinkkaus tapahtuu täällä, et laps pääsee sit heti lainaamaan sen kirjan elikkä siin tulee se, et se into säilyy, saat sen kirjan ja pääset heti lukemaan sitä. [...] Ehkä just lainaus ja vinkkaus on ollu suosituimmat palvelut, vaikee sanoo, mut tosi mielellään he siis ottaa vastaan kaiken.”

”Mä luulen, et he on niin innostuneita, et he kehittäis kyl kaikenlaista viel lisääkin, mut kirjastossa me ajatellaan sitä yhteistyötä myös niin, et me ei voida tiettyä ryhmää ylivalvella elikkä meidän täytyy ajatella sitä, et kaikki lapset ja opettaja saa tasa-arvosesti palveluit, et me ei voida yhtäkkiä lähtee jonkun tietyn koulun tai luokan kans tekemään niinku enemmän – ainakaan huomattavasti enemmän – ku muiden kanssa.”

”Sit taas teknologia on vaan väline ettei se saa olla se pääasia, tärkein on kuitenkin se kirjastosisältö ja niitten avaaminen, mut toki se voi tapahtuu just uuden teknologian avulla.”

”Ku tääl on niin pienet tilat, ni me ei periaattees enää pystytä kasvattamaan kokoelmia, et toikin on tosi ahdas toi ruotsinkielinen nurkka tossa, ja toi on siis tilana ihan riittämätön. [...] Palveluista, ni mun mielestä meil on Kaarinassa hyvät palvelut kouluille.”

”Ja sit se vahvuus, et se ei oo pelkkää puhetta vaan se on sit yks painopistealue ja siihen sit ihan oikeesti satsataan ja meidän tiimis on monta työntekijää. Et jos vertaa ihan Vaski-alueelle, ni kyl tääl Kaarinas meil on määrällisesti iso määrä tekemäs tätä, et se ei näy vaan juhlapuheissa. Olen myös varma, et tää jatkuu myös tulevaisuudessa, tää satsaus, koska olen ymmärtänyt niin, et tää koulukirjastotyö on edelleen yks tärkeimmistä painopisteistä.”